

Hitreje odpravljajmo slabosti

Že po obsežnih pripravah, v katerih je sodelovalo nad devet sto članov sindikata, je bilo pričakovati, da bo letna konferenca občinskega sindikalnega sveta v Celju razgibana, tehtna in bogata predlogov za izboljšano delo v prihodnjem mandatnem obdobju. Vendar so rezultati presegli pričakovanja. Po poznavanju problematike v gospodarskih organizacijah in pogumnem pojasnjevanju vzrokov, ki ponekod zavirajo razrast delavskega samoupravljanja, ter tenkočutnem posluhu za odnose do delavcev je bila ta konferenca doslej najboljša v celjskem okraju.

Iz poročil in razprave je bilo očitno, da že tudi vse manjše gospodarske organizacije poglabljajo delavsko samoupravljanje z volitvami obratnih delavskih svetov in drugih delavskih predstavništev v novo osnovanih ali bodočih ekonomskih enotah. Za celjsko občino je to toliko pomembnejše, ker so v zadnjih treh letih osebni dohodki v industriji prehiteli porast proizvodnosti in narodnega dohodka, medtem ko so se v drugih gospodarskih panogah pokazala istočasno nasprotna neskladja: v primerjavi z narodnim dohodkom in povečano proizvodnostjo so osebni dohodki prepočasni naraščali.

V vseh kolektivih, kjer samoupravljanje še ni decentralizirano in ni izpolnjena notranja delitev dohodka, si delavci tega želijo, vendar marsikje njihova volja zadeva ob trdoglavo, nezaupljivo mezdno in birokratsko miselnost, ki ne zapu v gospodarske sposobnosti delavcev. Žal mu nasedajo celo

nekateri sindikalni delavci. Celv v nekaterih velikih delovnih kolektivih, kakor sta na primer celjska Cinkarna in tovarna perila Toper, so zaradi premajhne aktivnosti sindikalne podružnice do nedavna pomišljali, ali ne bi prenos samoupravnih pravic navzdol podjetju gospodarsko škodovali.

Konferenca je v zvezi s tem sklenila, naj za sindikalno delo v podružnicah ne skrbita več samo predsednik in tajnik, marveč naj se z nadrobno problematiko seznanjajo vsi člani in če je potrebno, za temeljitejšo obravnavo posameznih vprašanj skličejo strokovne komisije, da dobe verodostojnejše podatke. Ena glavnih nalog pa je, da v prihodnje redno zasledujejo gibanje osebnih dohodkov in proizvodnosti ter realnih zaslužkov. Prej pa bo treba računovodske mu kadru zlepa ali zgrda dopovedati, da te podatke sindikalni delavci upravičeno zahtevajo in prejema. V nekaterih podjetjih se namreč lani niso mogli

dokopati do teh za življenjski standard pomembnih pokazateljev, ker računovodstva niso do jela, da se z neskladjem med porastom osebnih dohodkov in proizvodnostjo lahko zmanjšujejo realni zaslužki in — višajo cene. Sindikalni odbori pa niso vztrajali pri svoji zahtevi, ki bi jo članstvo nedvomno brez pomislekov podprlo. Prav tako samoupravni organi.

ZDRAVSTVENO VARSTVO DELAVCEV NI UREJENO

Po številu nesreč pri delu je Celje na prvem mestu v Sloveniji. Zato konferenca ni mogla mimo tega vprašanja, zlasti ker bodo po reorganizaciji socialnega zavarovanja prevzele gospodarske organizacije večjo odgovornost za zdravje svojih delavcev in nameščencev. Zavodi za socialno zavarovanje ne bodo več pokrivali vseh stroškov, nastalih zaradi raznih obolenj. Boljša zdravstvena in socialna zaščita sta torej nujna ne samo iz humanih razlogov, ampak tudi iz gospodarskih.

Cepprav je iz zbranih števil razvidno, da se je lani ponesrečilo vsak četrti delavec in da je samo Zavod za socialno zavarovanje izdal za zdravljenje ponesrečenec dve milijardi, mnogi delavski sveti ne obravnavajo resno teza vprašanja. Brezbriznost željoli začudi, ker si delavci želijo pripomočkov, ki bi jih obvarovali pred nezgodami.

NEPRAVILNI ODNOSI HROME SAMOUPRAVLJANJE

Veliko težav v razvoju samoupravljanja in gospodarjenja

povzroča užaljenost nekaterih vodilnih ljudi, ki še tako dobronamerno kritiko jemljejo za osebno žalitev, za katero zahtevajo primerno rehabilitacijo, največkrat v obliki premetitve ali celo odpustov. Strah pred zamero razorožuje tudi mnoge sindikalne delavce, zato se ne upajo upreti očitnim krivicam, niti kadar zadevajo njih same.

SINDIKAT NE MORE MIMO OBČINSKIH PROBLEM

Nekatere sindikalne podružnice se vse preveč ukvarjajo s problematiko svojega podjetja, zato ni dovolj čutiti vpliva delavcev na občinsko politiko in na delo občinskih organov družbenega upravljanja, svetov in obeh zborov. V precejšnji meri so tega kriva sindikalna vodstva, ki niso utrjevala vezi med njihovimi podjetji in komunjo preko svojih predstavnikov v zborih proizvajalcev.

Posledice tega je pokazala tudi diskusija na občinski sindikalni konferenci, ki se je večkrat vrnila k raznim materialnim vprašanjem v okviru komunje. Z marsikaterim akutnim vprašanjem občine sindikalno članstvo ni seznanjeno in zato vidi le svoje težave ter po nepotrebnem pripisuje njihovo počasno urejanje neuvrednosti in zapostavljanju. V številnih podjetjih namreč niti sindikalni delavci niso sprevideli, da na primer stanovanjske politike ne more urejati samo občina, čeprav je občinski ljudski odbor to ugotovil že pred dvema letoma in tudi opozoril delovne kolektive, naj izkoristijo vse možnosti za zbiranje individualnih sredstev ter tako pospešijo gradnjo ter s tem pomagajo urejati težaven občinski problem.

Z medsebojno koordinacijo dela bi sredstva nedvomno smotrneje uporabili in tudi izboljšali uporabo investicijskih in drugih skladov po podjetjih in v komunji. Spričo gmotne odgovornosti vseh občanov za dobro gospodarjenje in posledic, ki zadenejo vsakogar, če sredstva niso ekonomično izkoriščena, so sindikalni odbori po podjetjih dolžni spremljati in po svojih močeh urejati širša, občinska vprašanja, bodisi s sugestijami samoupravnim organom bodisi z nasveti odbornikom zbora proizvajalcev, ki so doslej našli v njih premalo za slombe.

V Centralnem svetu Zveze sindikatov Jugoslavije je bilo minuli mesec že drugo posvetovanje o delu sindikalnih organov v sedanjem obdobju, ko je spremenjen način gospodarjenja in delitve dohodka. Tokrat je bilo posvetovanje o delu občinskih sindikalnih svetov. Organizacijsko-kadrovska komisija centralnega sveta je to posvetovanje temeljito pripravila.

Razen referata, ki ga je imel na posvetovanju član predsedstva Nikola Milanović so bili udeležencem predloženi še koreferati 13 občinskih sindikalnih svetov. Tako je Občinski sindikalni svet Jesenice pripravil koreferat »Sodelovanje z ostalimi činitelji v komunji pri proučevanju in urejanju osnovnih problemov iz proizvodnje, produktivnosti, ekonomičnosti in

naj se sklada s splošnimi koristmi skupnosti in naj bo v skladu s splošno družbenimi načeli in normami.

Prizadevajo naj si, da bodo sindikalne podružnice skrbela za nenehno obveščenost in sodelovanje delavcev pri vseh gospodarskih vprašanjih, to je gibanju proizvodnje in produktivnosti, osebnih dohodkov, skladov, cen in podobno.

POSVETOVANJE O DELU OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV V NOVIH POGOJIH

Pomoč podružnicam in kolektivom

Občinski sindikalni svet Maribor-Center je pripravil koreferat »O uresničevanju novega načina strokovnega izobraževanja«. Občinski sindikalni svet Kranj pa »O graditvi in uresničevanju kulturne politike«.

Iz referata Nikole Milanovića, koreferatov in razprave je moč razbrati tele napotke za bodoče delo:

Osnovne naloge občinskih sindikalnih svetov v današnjem času in v današnjih pogojih so, pomagati podružnicam in kolektivom pri nadaljnjem razvijanju socialističnih družbenih odnosov. Pomagati jim je treba pri urejanju vprašanj s področja razdeljevanja osebnih dohodkov po delu, snovanju ekonomskih enot in prenašanju pravic upravljalcev na neposredne proizvajalce.

Vzpodbujati je treba kolektive, da bo dohodek kar najbolj pravilno unoraobil tako v korist skupnosti kot v korist kolektiva, to je za napredek proizvodnje, produktivnosti in ekonomičnosti, za dvig življenjske ravni, za čim pravilnejše vsklajevanje osebnih dohodkov in podobno.

Posebno pomembna je naloga občinskih sindikalnih svetov v tem, da pomagajo podružnicam pri urejanju celotne politike v podjetju, predvsem glede razdeljevanja dohodka, ki

Občinski sindikalni sveti bodo morali posvetiti tudi posebno pozornost delu sindikalnih podružnic v javnih službah. Razvijanje novih družbenih odnosov bo v ustanovah verjetno težje kot v gospodarstvu. Dolgoletne navade uslužbencev, da so njihove pravice in dolžnosti do potankosti predpisane, bo namreč povzročalo določene težave pri spreminjanju odnosa do dela. Hierarhični odnosi in razni privilegiji zasnovani na tem, kot tudi možnosti, da dobivajo posamezniki od skupnosti v obliki prejemkov mnogo več, kot jih s svojim delom vračajo, bo namreč prepreka za razvijanje novih družbenih odnosov v ustanovah. Zato je bilo rečeno, je pomoč sindikalnim podružnicam v javnih službah ena izmed osnovnih nalog občinskih sindikalnih svetov in eden izmed najbistvenejših pogojev za uspešen razvoj teh služb.

V zadnjem času je sicer boljše sodelovanje občinskih sindikalnih svetov z ljudskimi odbori in drugimi družbenimi organizacijami v komunji. Vendar se še dogaja, da na področju komunje ne spremljajo dovolj sistematično in nenehno raznih pojavov, ki povzročajo neskladnosti v gospodarstvu.

To je seveda le nekaj ugotovitev in napotkov izrečenih na tem posvetovanju.

»JELOVICA« IZ ŠKOFJE LOKE DOSEGA VEČJI DOHODEK BREZ POVIŠANJA CEN

Nova delitev je ugodnejša

V lesni industriji »Jelovica« Škofja Loka so organi delavskega samoupravljanja ob sprejemanju novih instrumentov precej negotovo gledali na nov sistem delitve dohodka. Kako tudi ne. Ukinjeni so bili namreč nekateri dotedanji instrumenti, ki so predpisovali lesni industriji manjši »dajatve«. Tako se je obrestna mera povečala od 2 na 6 % dinarjev, kar je pomenilo povečanje stroškov proizvodnje kar za 22 milijonov. Razen tega so prav ta čas predvsem po krivdi nabavnih služb lesnih podjetij samih, začele odkupne cene za hlodovino nesmiselno naraščati. Zagarska hlodovina iglavcev in listavcev se je podražila za 15 do 20 %, furnirska hlodovina pa tudi do 60 %. Ob tako povišanih stroških kljub nekoliko ugodnejšim instrumentom delitve dohodka med družbo in podjetjem, res ni bilo pogojev, da bi upali na boljši rezultat od lanskega.

Vendar so dosegli prav to. Kolektiv si je dal nalogo, da poveča produktivnost dela. Tako so proti koncu lanskega leta revidirali vse normative ter sprejeli nov pravilnik o nagradjenju, ki je stimuliral predvsem povišanje produktivnosti in zniževanje lastne cene izdelka. Tako je bil celotni dohodek podjetja v prvih treh mesecih letošnjega leta za 29 % višji od lanskega, pa čeprav so število zaposlenih povečali le za 3 %. Poslovni stroški so sicer narasli za 37 % toda kljub temu je bil doseženi narodni dohodek za 19 odstotkov višji od lanskega. Celotni dohodek pa ni bil morda višji zaradi povečanja prodajnih cen. Te so bile v glavnem omejene z administrativnim odlokom na lanko višino. Vzrok povečanja je bila večja proizvodnja in z njo večja realizacija. Tako so proizvodno pigolit plošč povečali za 4,6 %, čeprav so število delavcev zmanjšali za 16 odstotkov, mizarskih izdelkov so naredili za 191 kubičnih metrov

ali za 27 % več. Pri montažnih hišah so zabeležili povečanje »le« za 12 %, toda treba je pripomniti, da letos delajo v glav-

pa dejansko izplačani osebni dohodki niso tako visoki, znašajo le okrog 50 milijonov dinarjev.

M. Osovnikar

	(v 000 din)	I. tromesečje	I. tromesečje	%
Dohodek podjetja		1.1960	1.1961	
Prispevki iz dohodka — a) redni		84.425	97867	118
b) izredni		27.141	14.680	54
Prispevki druž. invest. skladov		2.212	3.874	175
Osební dohodki — bruto		42.766	53.692	125
Skupni rezervni sklad		829	972	117
Rezervni sklad GO		1.158	1.214	105
Ostanek za sklade		10.319	15.496	150

nem le stanovanjske objekte z opremo, ki zahtevajo mnogo več ur za kubični meter vgrajenega lesa, medtem ko so lani izdelovali pretežno večje barake za delavska naselja, skladišča itd. Pri veznem lesu so proizvodnjo povečali za 27 %, fornirja pa so narezali za 17 % več kot lani. Vsi ti podatki potrjujejo, da je podjetje doseglo večji dohodek le z večjo proizvodnostjo ne pa morda z zvišanjem cen.

Zanimiva je primerjava delitve dohodka, in sicer primerjave delitve dohodka podjetja v prvem tromesečju lani po starih instrumentih in v prvem tromesečju letos po novih instrumentih.

Primerjava kaže, da so se prispevki iz dohodka kljub izrednemu 25 % prispevka znižali, porastla pa so sredstva za sklade in osebne dohodke. Venčar

OB PROBLEMIH GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ V RADOVLJSKI OBČINI

Proizvajalci ne poznajo položaja podjetja

Na občinskem plenumu Socialistične zveze in Občinskega sindikalnega sveta v Radovljici so govorili o perečih gospodarskih problemih. Ti so predvsem obratna sredstva in prekomerno vlaganje sredstev v investicije. Ugotovili so, da je realizacija proizvodnje v prvih štirih mesecih letos v primerjavi s istim obdobjem lani znatno manjša, prav tako tudi dohodek na zaposlenega. Za investicije pa so podjetja namenila več kot lani in tudi osebnih dohodkov so izplačala v letošnjih štirih mesecih za 20 % več kot v istem obdobju lani. Prav tako imajo

podjetja za približno 30 % več dolžnikov. V tem času so tudi zelo malo sredstev namenila za obratna sredstva.

Drugače pa je s sredstvi za investicije. Medtem ko okrajni plan predvideva okoli 11 milijard investicij za ves kranjski okraj, pa občinski plani v okraju predvidevajo kar 19 milijard dinarjev v te namene. Zaradi vseh teh nesorazmerij se seveda pojavljajo motnje v proizvodnji. Dobavitelji surovin in drugega materiala zaradi dolgov omejujejo dobave, kupci izdelkov pa iz istih razlogov ne naročajo blaga, ker nimajo sred-

stev, da bi ga plačali. Tako imajo podjetja vedno večje zaloge in seveda vedno manj obratnih sredstev. Zato so nekatera podjetja primorana ali izdelovati blago za zalogo, ali pa razmišljati o zmanjšanju števila zaposlenih. Tako so se nekatera podjetja že znašla v položaju, da ne vedo, če bodo lahko izplačala redne osebne dohodke oziroma da bodo izplačala znatno manj osebnih dohodkov, kot bi jih delavci dobili, če ne bi nastalo motenj pri prodaji.

V zvezi s tem so na plenumu ugotovili, da v večini pod-

jetij razpravljajo o teh problemih le v ožjem krogu strokovnih kolegijs ali na upravnem odboru, medtem ko proizvajalci, sindikalne in druge organizacije v podjetjih večkrat niti ne vedo, v kakšnih težavah je podjetje. Tudi nekatere ekonomske enote se ne ukvarjajo s problemi boljšega gospodarjenja oziroma povečanjem storilnosti.

OBJAVA

Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo obvešča vse sindikalne organizacije, člane sindikata in ostale organizacije, da se je preselil iz prostorov na Miklošičevi cesti v novi Dom sindikatov, Dalmatinova 4, tel. 32-033.

V novi Dom sindikatov se je preselil Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo, vsi republiški odbori strokovnih sindikatov in služba Pravne pomoči pri Republiškem svetu Zveze sindikatov za Slovenijo.

Ljubljana, 29. junija 1961.

DECENTRALIZACIJA SAMOUPRAVLJANJA V KOČEVSKEM »TRGOPROMETU«

Odločajo o nabavi in osebnih dohodkih

Med trgovska podjetja v ljubljanskem okraju, ki so pri decentralizaciji delavskega samoupravljanja med prvimi in najboljšimi, sodi tudi podjetje Trgopromet iz Kočevja. Že v letu 1959 so uvedli nekakšne enote, ki so imele že nekatere pristojnosti. Letos pa so poglobili decentralizacijo tako, da so

te zaključene ekonomske enote, ki samostojno gospodarijo. Vsi organi v podjetju so namreč ves čas zasledovali poslovanje prejšnjih enot in tako lahko na temelju teh pokazateljev izdelali pravilnik o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov. Pravilnik je sicer enoten za vse podjetje, vendar so z njim predpisani obračuni točno po posameznih ekonomskih enotah, ki same s svojim poslovanjem ustvarjajo sredstva za osebne dohodke in jih tudi razdeljujejo. Nekatere poslovalnice, zlasti živilske stroke, še vedno ne morejo ustvariti zadostnih sredstev za gospodarjenje. Da pa bi tudi delavcem v teh poslovalnicah zagotovili ustrezne osebne dohodke so z novim pravilnikom določili, da so tiste poslovalnice, ki zaradi objektivnih težav ne morejo ustvariti takega dohodka, da bi lahko izplačali ustrezne osebne prejemke delavcem, oproščene prispevka v sklade. V takih pogojih večina poslo-

valnic lahko uspešno gospodari. Tistim enotam pa, ki so sicer pasivne, vendar je njihovo poslovanje potrebno za samo komunjo, pa bo moral občinski ljudski odbor dati nekatere olajšave pri plačevanju družbenih obveznosti.

V Trgoprometu imajo sedaj 31 ekonomskih enot. Te enote same organizirajo prodajno službo, delijo dohodke v okviru določenega pravilnika, predlagajo sprejemanje, premeščanje in odpuščanje delavcev ter sistemizacijo novih delovnih mest, odločajo o izkoriščanju dopustov in nekaterih disciplinskih zadevah. Ekonomske enote lahko samostojno nabavljajo blago, in sicer tam, kjer je zanje ugodnejše, vendar ga v glavnem nabavljajo preko centralnega središča, ker dobi celotno podjetje pri večjih skupnih nabavah večji popust. Ekonomske enote pa za sedaj še ne gospodarijo samostojno s skla-

dom osnovnih sredstev, ker se je pokazalo, da teh sredstev sedaj še ne kaže drobiti. Tako odločajo o tem skladu skupno vse ekonomske enote in centralni delavski svet, sredstva pa uporabijo za poslovalnice, ki nova osnovna sredstva najbolj potrebujejo.

V ekonomskih enotah, kjer je več kot 15 zaposlenih, so izvolili obratne delavske svete. V manjših enotah pa so upravljalci vsi člani kolektiva in volijo samo predsednika. V Trgoprometu menijo, da majhno število zaposlenih ne more biti ovira za ustanovitev ekonomske enote, če poslovalnica predstavlja zaokrožen in celovit del podjetja. Tak sistem dela je že pokazal prve uspehe, saj je sedaj ta kolektiv v realizaciji blagovnega prometa nad okrajnim povprečjem, medtem ko stroške relativno zmanjšujejo, storilnost pa večajo.

J. VRŠNIK

zmanjšanjem režijskih stroškov, varčevanjem itd., ampak to prepuščajo večinoma upravnim podjetjem. Plenum je zato sklenil, da bo priporočil vsem podjetjem, sindikalnim podružnicam in organizacijam ZK, naj čim prej izvedejo decentralizacijo samoupravljanja in prepuščajo čimveč iniciative samim ekonomskim enotam. Le tako bo sodeloval pri gospodarjenju na širši krog proizvajalcev. O nastalih problemih naj bi čimprej razpravljale tudi politične organizacije v podjetjih. Te ne bi tudi vplivale na to, da ne bi vlagali vlagali sredstev v prekomerno vlagali sredstev v investicije oziroma da bi jih vlagali res samo tja, kjer to upravičuje gospodarska računovodstva.

DELAVSKA ENOTNOST

Ustanovljena 20. novembra 1942

List izdaja Republiški svet ZSJ za Slovenijo.

Glavni in odgovorni urednik
VINKO TRINKAUS

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DORNIK PETER, GASPERSIC SONJA, MAVER MILAN, VOLJC JANEZ, TEHNIČNI UREDNIK JANEZ SUSTER

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2, poštni predal 313-VI, telefon uredništva: 33-722 in 30-672 — Račun pri Komunalní banki v Ljubljani št. 600-19-1-83 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — List tiska CZP »Ljudska pravica« — Poština plačana v gotovini

DOBA POSKUSOV JE ZA NAMI

Med podjetji grafične stroke ubira Celjski tisk svojstveno pot pri individualni delitvi osebnih dohodkov, čeprav je približno ob istem času kakor sorodni kolektivni uvedel ekonomske enote. Medtem ko so drugod večidel ocenili delovna mesta po točkovnem sistemu in sta pri delitvi mase osebnih dohodkov važna samo konstantno število točk, ekonomski učinek celotne enote ter morda še poslovni uspeh podjetja, so v Celjskem tisku ovrednotili vsa dela, ki pridejo pri njih v poštev, in uvedli izkustvene, statistične in tehnične norme na vseh delovnih mestih, da lahko merijo po sameznikovo proizvodnost in dele osebnih dohodkov po dokazani prizadevnosti.

Dela so torej kategorizirali in v skladu z njihovo zahtevnostjo ovrednotili enoto proizvoda — norma uro. Delavčevi osebni dohodki so odvisni od števila opravljenih ur in vrednosti izvršenih del, preračunani po kategorizacijski tabeli. Tretji element osebnega dohodka je odvisen od gospodarskega uspeha ekonomske enote: znižanja lastne cene z varčnostjo in boljšim izkoriščanjem strojev. Čim več norma ur opravi ekonomska enota in čim manjši so stroški, tem večji je presežek, ki ga v enakem odstotku razdeli med člane ekonomske enote. Razumljivo, da deleži niso enaki; odmerjajo jih po ovrednotenem individualnem učinku. Četrty element osebnega dohodka pa je v zvezi s poslovnim uspehom podjetja in iz meseca v mesec tako niha kakor vsi prejšnji elementi.

Na videz je stvar malce zamotana, v praksi pa je zelo preprosta. V osmih mesecih, odkar tako obračunavajo osebne dohodke, so se najbolj črnogledi delavci prepričali, da novi si-

stem ni slab, čeprav ima še pomanjkljivosti.

DELA NISO PRAV KATEGORIZIRANA

Komisija in podkomisije za delitev osebnih dohodkov so se ure in ure ubadale s kategorizacijo del, preden je delavski svet sprejel začasni pravilnik. Delavci pa so kmalu opazili, da nekatera dela niso pravilno kategorizirana in so zahtevali popravke. Posebno strojni stavci niso mogli razumeti, kako da je delo ob večjih in bolj kompliciranih strojih, ki zahteva večjo strokovnost, enako ocenjeno kakor delo ob manjših strojih.

Mimo napak v kategorizaciji del, ki so jih popravili, so delavci zahtevali, da se zaslužek vsem odmerja po delu, ne samo nekaterim. Pred novo delitvijo osebnih dohodkov so se v kolektivu bali, da bi visokokvalificirani delavci manj zaslužili kakor doslej, ker zaradi pestrosti naročil ne bodo mogli opravljati samo visokokvalificiranih del. Če je sila, se mora lotiti tudi naročenih obrazcev ali letakov, ki bi jih lahko napravili nižje kvalificirani tovariši.

Da ne bi bili prikrajšani, so do zdaj tem strokovnjakom obračunavali norma uro po ceni za I. kategorijo del, četudi so opravljali lažja dela, vsem drugim pa so odmerjali osebne dohodke po delovnem ceniku. Sčasoma pa so prišli na to, da privilegiranci včasih izkoriščajo dane ugodnosti in posegajo po lažjih delih, ker zanje dobe toliko kakor za težja. In privilegij bo 1. julija, ko uveljavijo novi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, za zmeraj prečrtan.

JE PLANIRANA LASTNA CENA V REDU?

Vsi oddelki seveda budno spremljajo svoje in tuje mesečne rezultate, izkazane v presežni vrednosti dela. Kljub veliki pri-

zadevnosti in varčnosti pa je strojnica vedno na najboljšem. Nič čudnega, če so druge ekonomske enote podvomile v dobro planiranje lastne cene in zahtevale, da uvedejo analitično službo, ki bo ekonomskim enotam dajala vse potrebne podatke o planskih cenah in proizvodnji.

Malce sebični nagibi »zaposavljenih enot« so torej pomagali k boljši evidenci in pravilnejšemu obračunavanju proizvodnih stroškov in k boljše- mu ugotavljanju gospodarskega uspeha. V planskih cenah so namreč res našli nekaj napak.

REZERVE, KI SO JIH ŠELE ZDAJ ODKRILI

Po vsem, kar smo doslej napisali, bi kdo utegnil misliti, da se v Celjskem tisku ukvarjajo samo s popraviljem delovnih in proizvodnih meril. Pa so si v osmih mesecih nabrali tudi precej dokazov, da jim gre za dobro gospodarjenje.

V knjigovodnici, samostojni ekonomski enoti, so ugotovili, da jih zgibanje Celjskega tednika veliko stane, ker morajo časopis z dvigalom prevažati iz pritličja, kjer ga tiskajo, v drugo nadstropje. Leto in leta ni nikomur prišlo na misel, da je ta notranji transport pravzaprav odveč. Pri vsem je najzanimivejše, da je preprost delavec, od katerega ne bi nihče pričakoval, vprašal: »Pa kaj se gremo kufre gor, kufre dol. Prenesimo zgibalni stroj v pritličje, pa bo časopis dvakrat prej odpravljen in elektriko bo prihranili.«

Očitki drugih ekonomskih enot, češ da v strojnici zato največ zaslužijo, ker proizvodni stroški niso pravilno planirani, ne drže v celoti. Če ne prej, bo po korigiranju planirane lastne cene očitno, da proizvodne stroške znižujejo tudi z varčnostjo. Včasih so odvisno barvo po kon-

čanem delu zavrgli, zdaj jo shranijo, pole papirja, ki jih dobe strojniki za preizkušanje tiska, odneso v skladišče, če jih ne porabijo. Vsaka vrnjena polna pomeni toliko in toliko dinarjev prihranka, ki jim nekda ni bil mar. Razen tega se pridno zalagajo z delom, da stroji ne bi po nepotrebnem stali.

1. JULIJ NOV MEJNIK V GOSPODARJENJU

Teh prvih osem mesecev po ustanovitvi ekonomskih enot štejejo v Celjskem tisku za poskusno obdobje, ki bo 1. julija zaključeno. Tega dne bodo namreč uveljavili novi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, vrsto upravljalnih dolžnosti in pravic pa bodo prevzeli zbori kolektivov v ekonomskih enotah z voljenimi predsedniki na čelu.

Največja pomanjkljivost ekonomskih enot bo s temi volitvami odpravljena. Podkomisije za delitev osebnih dohodkov, ki so doslej nadomestovale samoupravne organe, so resda pomagale odpraviti marsikatero nepravilnost, niso pa imele nobenih pristojnosti. Zbori ekonomskih enot pa bodo samostojno odločali o zaposlovanju, disciplinskih kaznih, sestavljeni proizvodni in finančni plan za svoj oddelek in sami presojali o uporabi sredstev za vzdrževanje strojev. Razen tega lahko samostojno regulirajo nerealne proizvodne pokazatelje, prav tako denarna priznanja iz stimulativne kvote.

ŠE DVE VELIKI POMANJKLJIVOSTI

Z razširitvijo samoupravnih pravic na vse člane kolektiva pa prevzame tudi sleherni delavec odgovornost, da bo čimprej sestavljen pravilnik o delitvi čistega dohodka, ki ga še nimajo. Ključ, po katerem ga zdaj dele, je zastarel in za prizadevnejše ekonomske enote deloma krivičen.

Zbore ekonomskih enot pa čaka še drugo delo: merila za kakovost še niso sestavljena. Tiskarnam zlepa ne bo primanjkovalo dela, vendarle ni vseeno, kaj dajo iz rok. Slabo opravljenih uslug ni mogoče tako zaračunati kakor dobre, od cen pa je odvisen poslovni uspeh podjetja, ki lahko precej poveča ali zmanjša posameznikove osebne dohodke in skupni rezervni sklad.

Verjetno pride kmalu na vrsto sam rezervni sklad. Z denarjem iz rezervnega sklada bo po novem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov razpodeljal upravni odbor in potemtakem tudi sam odločal, ali ekonomska enota iz subjektivnih ali iz objektivnih razlogov ni dosegla predvidene realizacije oziroma ali upravičeno ali neupravičeno zahteva, da člani dobe planirane osebne dohodke, čeprav bi po proizvodnih uspehih morali dobiti manj. Še bolj pa jim bo centralizirana »železna rezerva« hodila narobe, ker ne bodo mogli samostojno deliti raznih dodatkov, na primer socialno šibkejšim nosečim delavkam ali starejšim, marljivim delavcem.

Pa kaj bi prerokovali, tudi brez tega bodo ekonomske enote dosegle, kar lahko dosežejo v svoj in skupni prid.

M. K.

SKUPŠČINSKI POROČEVALEC

Značilno za tokratno zasedanje Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije je, da so ljudski poslanci tako v razpravi skupščinskih odborov kot tudi na zasedanju skupščine same razčlenjevali vzroke, ki so vplivali na neskladnost glede gibanja gospodarstva v prvih štirih mesecih. Hkrati ob tem so seveda tudi opozarjali na bodoče naloge. Iz razprave skupščinskih odborov, predvsem pa poročil odbora za gospodarstvo obeh zborov in obrazložitve poročila Izvršnega sveta, je moč razbrati tele ugotovitve, napotke in naloge:

Poročilo Izvršnega sveta opozarja med perečimi problemi v dosedanem gibanju gospodarstva predvsem na nesorazmerja med gibanjem proizvodnje in vsemi oblikami potrošnje. Odbor za gospodarstvo Republiškega zbora je sodil, da gre tu najprej za realne izračune in upoštevanje vseh okoliščin, ki vplivajo na obseg teh razmerij. Letošnji spremenjeni sistem v gospodarstvu namreč omogoča gospodarskim organizacijam, da sproti trošijo ves tisti del narodnega dohodka, ki ga namenijo za osebno potrošnjo. V prejšnjem sistemu so lahko to storile šele prek delitve dohodka po zaključnem računu. To je gotovo eden od činiteljev, ki vpliva na drugačno gibanje potrošnje.

● Vzrok za neskladnosti med planom in dejansko doseženo potrošnjo je tudi v samem sistemu in metodologiji planiranja. Ta ne ustreza sedanjemu gospodarskemu sistemu. Gre namreč za to, da imamo pri nas vrsto planov, ki med seboj niso vsklajeni. Z gospodarskim planom podjetja računa kolektiv. Toda ta ni enak planu občine. Plan okraja pa je spet drugačen kot plan občine in podobno. Tako se dogaja, da se zahteva od gospodarskih organizacij več, kot dejansko zmorejo. Posamezne politično-teritorialne enote izdelujejo svoje plane dobršen del z vidika, koliko sredstev potrebujejo za svoje proračune in sklade. To pa se ne ujema nujno s tem, kar zmorejo in na kar računajo gospodarske organizacije. Tako prihaja do določenega pritiska na gospodarske organizacije, ki pa lahko edine presodijo, kaj dejansko zmorejo. Prav zaradi tega prihaja pogostokrat do neskladnosti med planom in dejanskim gibanjem gospodarstva.

● Vskladiti metodologijo planiranja s sedanjim gospodarskim sistemom je torej nujen pogoj.

Med vzroki, ki so bili naštetji za neskladnosti glede gibanja gospodarstva v prvih štirih mesecih letos, je tudi prepočasno prilagajanje posameznih gospodarskih panog in organizacij sedanjemu gospodarskemu sistemu. Zaostajala je tudi delitev dohodka v gospodarskih organizacijah.

V razpravah na zbornicah, na sejah ljudskih odborov, v podjetjih itd. so večkrat omenjali kot glavno oviro za nadaljnji dinamični razvoj proizvodnje pomanjkanje obratnih sredstev. Zaključni računi gospodarskih organizacij za minulo leto kažejo, da je bilo razmeroma malo dohodka vloženega za obratna sredstva. Kolikor pa je bilo naložb, so jih podjetja morala naložiti — ne pa gospodarsko hotela. Takšne težnje je opaziti tudi letos.

Skupno povečanje obratnih sredstev v letošnjem letu znaša okoli 7,6 milijarde dinarjev. 1,2 milijarde dinarjev odpade na gospodarstvo, 1,4 milijarde dinarjev je v ta namen vložila banka, ostalo pa družbeni investicijski skladi. V primerjavi s tem pa so gospodarske organizacije potrošile letos za osnovna sredstva okoli 18,5 milijarde dinarjev. Investicijska potrošnja je v resnici še večja, o čemer nas prepričujejo neplačani računi v gradbeništvu, strojogradnji itd.

Nekateri gospodarski »strokovnjaki«, je bilo rečeno, se zavzemajo za to, da bi zaradi pomanjkanja obratnih sredstev zmanjšali proizvodnjo. Za večjo proizvodnjo naj skrbijo, če hoče »državna blagajna«. Takšna politika je kratkovidna. Že če upoštevamo kratkoročno gospodarjenje. Če bi se uveljavila, bi prišlo v daljšem obdobju do nezaželenih deformacij tako v gospodarskem kot družbenem sistemu.

● Zahteva po financiranju gospodarstva izključno z bančnimi sredstvi povzroča namreč koncentracijo denarja v banki. To je moč doseči le s centralizacijo, z zbiranjem sredstev in višjimi depoziti vseh vrst v centralnih bankah. To pa praktično pomeni večjo gospodarsko odvisnost podjetij od bank, večje razdeljevanje bančnih sredstev, kar vsekakor niso smotri, h katerim težimo v nadaljnji izgradnji gospodarskega in družbenega sistema.

V obrazložitvi poročila o gibanju gospodarstva je bilo rečeno, da je jasno, da gospodarstvo ne bo moglo in da ne more samo z lastno akumulacijo zagotoviti potrebna obratna sredstva za tako dinamičen porast proizvodnje, kot ga predvidevajo gospodarski programi. Prav zato predvideva kreditna bilanca, ki jo je sprejel Zvezni izvršni svet, dodajanje bančnih sredstev v skladu z blagovno denarnimi gibanji v letošnjem letu. Za to je namenjenih 118 milijard dinarjev, ki naj bi jih začeli trošiti v drugem polletju. (Zvezni izvršni svet je v tork med drugim sprejel odlok o dodeljevanju kreditov za obratna sredstva v drugi polovici 1961. leta. Te kredite bodo dobile samo gospodarske organizacije, ki izpolnjujejo določene pogoje:

— banke bodo lahko dajale kredit, če je gospodarska organizacija poprej izkoristila del svojih skladov za financiranje potreb;

— če ne dobavlja proizvodov in ne opravlja storitev malomarnim kupcem;

— če je uvedla instrumente, ki omogočajo pravočasno izterjati terjatve oziroma vnovčiti menice.

Pogoj je tudi, da so zaloge proizvodov, za katere je zaprosen kredit, zaloge iz tekoče proizvodnje in so njihove cene vsklajene s splošno politiko cen.

Kot instrumenti plačevanja bodo uporabljene menice in predjudi. Nosilci proračunov pa bodo lahko dobivali proizvode in storitve samo na podlagi akreditivov.)

● Kljub tem ukrepom ostaja še vedno odprta generalni problem, to je medsebojno kreditiranje, ki vedno bolj nezadržno narašča. Rečeno je bilo, da je to arzenal gospodarske slabosti naše finančne in kreditne politike. Te nepravilnosti se kažejo predvsem v tem, da se ne izpolnjujejo obveze družbenih skladov, da se kreditira nekurantno blago, za katerega na trgu ni povpraševanja, in da se spreminjajo kratkoročni krediti v dolgoročne itd.

Na zasedanju skupščine so bile naštetje naloge, ki naj pripomorejo k ugodnejšemu razvoju gospodarstva v prihodnjem obdobju. Gre za analize, ki naj pokažejo, kakšen bo materialni položaj podjetij v perspektivi, če izkoristijo vse možnosti, ki jih ji odpira sistem sedaj in v prihodnosti; dalje za proces decentralizacije, ki naj omogoči, da proizvajalci v ekonomskih enotah odločajo ne samo o osebnih dohodkih, temveč o delitvi celotnega dohodka, ki ga ustvarjajo; med drugim velja pospešiti izdelavo in sprejemanje pravilnikov o delitvi čistega in osebnega dohodka.

P. D.

OB ZVIŠANJU CEN KRUHA V CELJSKEM OKRAJU

Mimo občine in občanov

Pred dnevi so tudi v celjskem okraju povišali cene kruha in potrošniki že nekateri bolj, drugi manj mirno prenašajo podražitev in plačujejo kruh po višjih cenah. Tokrat ne bi hotel pisati o upravičenosti zvišanja cen, ker bo o tem moral pač spregovoriti zbor proizvajalcev Občinskega ljudskega odbora Celje, želimo le pripomniti nekaj k demokratičnemu razpravljanju in odločanju o gibanju cen in odgovornosti komune pri vsem tem. Marsikateri delavec je namreč zvedel za povišanje cen šele, ko je prebral v Celjskem tedniku odprto pismo delovnemu kolektivu Veležitar v Celju. Gre za to, da je o tej odločitvi, ki prav gotovo ni tako nepomembna, tokrat (spet) razpravljaj in odločal le okrajni ljudski odbor in o tem občine sploh ni obvestil.

Ob tem je podpredsednik občinskega ljudskega odbora v Celju dejal naslednje: Zvišanje cene kruhu je odobril Svet za blagovni promet Okrajnega ljudskega odbora Celje. Občinski ljudski odbor v Celju o tem ni bil obveščen. Nič manj nepravilno tudi ni storilo podjetje »Veležitar«, ki občino o potrebi zvišanja cene ni obvestilo, tako da o tem ni mogel razpravljati občinski svet za blagovni promet in tržišča. Ugotovili smo namreč, da je podjetje »Veležitar« 17. t. m. naslovilo na občinski ljudski odbor, oddelek za gospodarstvo, dopis, kjer sporočajo, da bi bilo treba cene kruhu zvišati. Toda ta dopis so kasneje preklicali z obrazložitvijo, da bodo poslali za to nov predlog. Vendar tega predloga do danes še nimamo. Zato pristojni svet pri občinskem ljudskem odboru o tem pač ni mogel razpravljati, niti ni o tem konkretno spregovoril občinski ljudski odbor, čeprav je bilo na eni izmed sej še posebej poudarjeno, da mora občina stalno spremljati gibanje cen in da morajo biti pristojni organi o tem pravočasno obveščeni. Toliko bolj nepravilen je ta postopek podjetja »Veležitar«, se zato, ker je to že drugi primer, da je omenjeno podjetje zvišalo ceno stroškom mi-mo občine. Zaradi takega neobveščanja občinski ljudski odbor težko prevzame odgovornost za politični položaj v komunih, ki bi v zvezi s tem utegnili nastati.

Menim, da je nepravilno tudi to, čeprav sicer predpisi to dopuščajo, da Okrajni ljudski odbor določa najvišje stroške za peko kruha, ker nima neposrednega stika s potrošniki in da grede tako lahko take odločitve mimo občine, ki pa je na tem bolj neposredno zainteresirana. Občinski ljudski odbor, kot mi je znano, nima zakonite pravice oporekati zvišanju cen oziroma določanju cen, ker je po predpisih v tem primeru za to pristojen Okrajni ljudski odbor, ki določa stroške peke kruha, na podlagi teh stroškov pa podjetje potem samostojno formira meloprodajno ceno.

Menim, da je v splošnem interesu, da upravni in politični organi v občini pravočasno vedo o spremembah cen najvažnejšim prehrabnim artiklom. Prav zaradi tega in še predvsem zato, da se taki primeri ne bi več dogajali, je bilo sklenjeno, naj podjetje »Veležitar«

zniža ceno na prejšnjo do tistega časa, dokler o tem ne bo obvestil občinskega ljudskega odbora in dokler ne bo svet za blagovni promet o tem razpravljaj. Razen tega podjetje »Veležitar« zvišanje stroškov za peko kruha še ni objavilo v Uradnem vestniku okraja Celje. Ker so navadno te objave v zaostanku, so se podjetja in pristojni organi OLO sporazumeli, da se to zvišanje dovoli že prej. Taka je žal praksa tudi v nekaterih drugih primerih. Toda kakšen smisel imajo potem objave v Uradnem vestniku? Ali so res samo zato, da zadostimo pravnim predpisom in ne zato, da bi o sklepih ne le obveščali občane, temveč da bi jih pritegnili tudi k sodelovanju? Menim, da je bilo s takim sklepanjem okoli zvišanja stroškov peke kruha kršeno načelo demokratičnega razpravljanja in odločanja in tudi družbenega upravljanja v komunih. BE

S POSVETOVANJA O PROBLEMIH GOSPODARJENJA V DOMŽALSKI KOMUNI

Prilagajanje novim pogojem

Uveljavljanje novih ekonomskih ukrepov spremljajo tudi v domžalskih podjetjih nekateri problemi, ki pa jih bo z nekoliko večjim prizadevanjem delovnih kolektivov, moč urediti. Z nekoliko večjim prizadevanjem pravim zaradi tega, ker je marsikatero podjetje prišlo v težave po lastni krivdi. Vse kaže, da so to v večini teh podjetij že spoznali.

Gre predvsem za dva problema:

Vodstva nekaterih podjetij skupno s samoupravnimi organi še vedno niso v celoti spoznala, da tržišče danes ne pobera več vsega kar podjetja proizvajajo. Seveda je treba pri tem poudariti, da v tem primeru ne gre toliko za problem kvalitete, kolikor za proizvodnjo oziroma izbiro takih izdelkov, ki jih tržišče potrebuje. Gre torej za hitrejšo prilagajanje in večji posluš za potrebe trga.

Da temu doslej ni bilo povsod tako, pričajo nenormalne zaloge izdelkov n. pr. v podjetju Universele, Združeni kemični industriji, Tovarni sanitetnega materiala in drugod. Povedati pa je treba, da so se delovni

kolektivi teh podjetij v zadnjem času resno zavzeli, da bi ta problem čimprej uredili tako, da bi svojo proizvodnjo prilagodili potrebam, ki jih narekuje tržišče.

Drugo, kar je prispevalo k večjim težavam v zadnjem času, je delitev čistega dohodka. Nekateri kolektivi so pri delitvi premalo upoštevali večje potrebe po obratnih sredstvih zaradi povečane proizvodnje ter so pri tem videli le dohodke. Ravno v podjetjih kjer so osebni dohodki hitreje naraščali kot produktivnost imajo sedaj največ težav zaradi pomanjkanja sredstev za redno proizvodnjo.

Po podatkih, ki so jih zbrali v 14 podjetjih, imajo ta podjetja zagotovljenih le 76 % potrebnih sredstev za redno proizvodnjo. Manika jim skuono še okrog 800 milijonov dinarjev. Med temi pa so tudi taka podjetja, ki imajo le 16 % potrebnih obratnih sredstev. Hkrati pa je ravno v podjetjih, ki jim manjka obratnih sredstev največ težav, da bi čimprej realizirali obsežne investicijske programe.

ZA SINDIKAT PREPOVEDANO

Vse kaže, da pogovor več glav, več ve, ne drži več in da bi kazalo spremeniti v manj glav, več ve. Nekateri dvomljivci pa v to nikakor nočejo verjeti, čeprav jim ponekod poskušajo to za vsako ceno dokazati.

Ne vem zakaj, toda doslej sem bil trdno prepričan, da je sindikat vse bolj v oporo organom upravljanja in da si dobrega gospodarjenja sploh ni več moč zamišljati brez njegove dejavnosti. Slišal sem pripovedovati ljudi, da zdaj sindikalne podružnice nič več ne skrbijo za ozimnico in za nogavice z napakami po sindikalni ceni in da se namesto tega ukvarjajo s stvarmi, kot so nagrajevanje po učinku, upajanje ekonomskih enot, strokovno izobraževanje. In če se prav spominjam, v časopisu sem celo prebral, da postaja sindikat gonilna sila našega gospodarskega razvoja. Da, prav tako je pisalo.

Toda vse kaže, da povsod ne mislijo tako in da je pravzaprav najboljše, če sindikat še naprej opravlja intendantske posle, skrbi za krompir, jabolka, zelje, drva, premog, nogavice, robce, srajce... Tako so tudi pri njih sklenili, da sindikalne podružnice ne bodo več vabili na seje upravnega odbora.

Bržčas so morali imeti za ta svoj sklep tehtne razloge. Na občnem zboru pa se je vsa stvar zavozlala. Nadzorni odbor sindikalne podružnice je zapisal v svoje poročilo:

»Nikakor pa ne more nadzorni odbor razumeti sklepa, da upravni odbor ne bo več vabil na svoje seje predstavnikov sindikalne podružnice. S takim sklepom se nadzorni odbor nikakor ne more strinjati in zahteva, da upravni odbor razveljavi ta svoj sklep.«

Zdaj začnem dvomiti o tehtnosti razlogov, ki so privedle upravni odbor do takega sklepa. Kaj pa če se za vsem skupaj ne skriva nič drugega, kot gola ljubosumnost, bojazen, da bi nekdo preveč dregal tja, kjer ga po mnenju drugih prav nič ne srbi? Toda sindikat pravi, da bi vendarle bilo treba podpreti. Ze na lanskem občnem zboru sindikalne podružnice so sklenili ustanoviti ekonomske enote in uvesti nagrajevanje po delu, a še do letošnjega občnega zbora ni bil sklep uresničen!

ISKANJE »UNIVERZALCEV«

Včasih bi se nasmehnil, češ poglej jih, kakšne kozle spet streljajo, pa je zadeva preveč resna, da bi zbijali šale.

Gre za nekatere pojave v zvezi s šolanjem in strokovnim izpopolnjevanjem kmetijskih delavcev. Strokovnjakov nam manjka po dolgem in počez. Zato jih zadrage in posestva vzgajajo tudi tako, da pošiljajo v šolo ljudi iz proizvodnje.

Do sem vse lepo in prav. Toda — kdo gre v šolo? V dolenjski metropoli (samo tam?) pripovedujejo, da se je v zadnjih udomacila čudna navada. Za šolanje, na primer na srednji kmetijski šoli, določijo delavce, ki že

imajo nek »kmetijski« poklic in ustrezno papirnatno diplomu v žepu. In tako pošljejo v omenjeno šolo mizarje, mesarje in kdo še ve koga. Pravih »kmetijcev«, ki bi si želeli izpopolnjevati svoje znanje, pa pri izbiri kandidatov sploh ne upoštevajo.

Skoraj vedno se je doslej potrdilo, da vsiljena stvar ni nikoli dobra. No, da — tudi mesarji in mizarji so doslej dokaj srečno zapustili klopi kmetijskih šol. Toda potrebujemo bolj strokovnjake-specialiste, kot pa »univerzalce«. Iskanje slednjih je naposled tvegano, nesmotna in draga reč. Kompas za določanje izhodišč za izobraževanje kmetijskih delavcev velja torej obrniti, kjer tako še niso storili, v drugačno, pravo smer. Kaže naj pot od izobraževanja neposrednih proizvajalcev na delovnem mestu naprej. Brez privilegijev in brej izjem za kogarkoli!

H KRONIKI TEGA TEDNA SO PRISPEVALI:

1. TOVARNA DUSIKA, RUŠE — B. SAMARIN
2. NOVO MESTO (in — nemara — še kak drug kraj — M. GOVEKAR

NEKAJ MISLI IN KRITIČNIH PRIPOMB, IZREČENIH NA SINDIKALNEM SESTANKU »GLOBUS-ŠPEDIČIJA«

»Tudi sami smo krivi«

»Zadnji čas je bil, da smo sklicali tale sestanek.« »Kaj pa pomeni delavski svet?« »Če bi vedeli, o čem govorite in kaj sklepate, bi bilo manj opravljanja za vogali.« »Sem vprašal predsednika upravnega odbora, kako je s potovanji v inozemstvo, pa mi je rekel, da to mene nič ne briga.« »Kadar govorimo o nagrajevanju, bi morali govoriti predvsem o številnih neurejenih notranjih problemih, ki vplivajo na formiranje dohodka.« »Tudi sami smo krivi; stvari ni moč reševati z jezo in vpitjem, pač pa s konstruktivnim prizadevanjem vseh.«

Pred dnevi je bil v podjetju »Globus-Špedicija« v Ljubljani množični sestanek, ki ga je sklical izvršni odbor sindikalne podružnice. Po kratkem referatu o pomembnosti ekonomskih enot se je začela razprava. Sprva je bila umirjena in negotivna, potem pa vedno bolj glasna, odkrita in včasih tudi ihtava. Govorili so predvsem o odnosih in o gospodarjenju, o nagrajevanju in o ekonomskih enotah. Povedali so, kaj jih jezi, kaj po njihovem mnenju ni prav in kako bi bilo moč vse njihove probleme čimhitreje rešiti.

Iz razprave povzemamo nekaj misli.

ODNOSI: Številni diskusanti so grajali samovoljo nekaterih vodilnih tovarišev, ki na vsak način skušajo vsiliti organom samoupravljanja in kolektivu svoj prav, pa če je tisti njihov »prav« koristen ali škodljiv. Toda izkazalo se je, da krivde za takšno početje ni moč naprtiti le tistemu, ki pravi: »Tako bo, kot jaz rečem in nič drugače,« pač pa je kriv tudi tisti, ki potem pokima, se stisne v kot, molči. Tudi za to gre. Delavski svet se ni postavil na lastne noge, zato danes v podjetju govorijo: »Kaj pa je naš delavski svet? Sklene tisto, kar mu naročijo.«

V takšnih razmerah se seveda lahko dogajajo številne nepravilnosti. In tudi se.

Vzdušje v kolektivu podjetja »Globus-Špedicija« je bilo zadnje čase izredno slabo. Kolektiv je, kot je dejal neki tovariš, razbit. Uprava in delavci so razdvojeni, mehaniki črno gledajo šoferje, šoferji pa mehanike. Ker delavci ne vedo, kaj v upravi in na sestankih samoupravnih organov govorijo in o čem odločajo, se v podjetju širijo različne vesti, med njimi tudi take, ki niso resnične. Le malo je ljudi, ki so toliko koražni, da si upajo z besedo na dan. Največ govorijo za vogali, potihoma, kajti so ljudje, ki vsako besedo še toplo nesejo na upravo. In zraven marsikaj dodajo. Potem govorijo o črnih listih in črnih pikah, o odpovedih.

Sodu je izšlo dno nekaj dogodkov, ki so močno odjeknili v kolektivu.

Na predzadnji seji delavskega sveta je njegov predsednik opozoril na nekatere nepravilnosti. Med drugim je govoril o posledicah nezakonitega obračunavanja dnevnic, o nekaterih gospodarskih problemih, ki bi jih bilo treba čimprej rešiti, o potovanjih vodilnih uslužbencev v tujino, ki po njegovem mnenju niso vedno umestna in koristna itd.

Na naslednji seji pa so

predsednika delavskega sveta odstavili. Ne zato, ker je grajal nepravilnosti, ampak zato, ker ni — član Zveze komunistov. Zahtevali so od delavskega sveta, naj ga razreši in po desetminutnem molku ter intervenciji direktorja — je sam odstopil. Bil pa je, kot je dejal predsednik sindikata, zelo priljubljen. Seveda je takšen odnos do izvoljenega predsednika delavskega sveta povzročil v kolektivu negotovost.

Hkrati pa so v podjetju začeli govoriti, da je uprava kupila knjigovodske stroje in zanje plačala 28 milijonov dinarjev. Ljudje so spraševali člane delavskega sveta, kako je s to zadevo, ali so bili stroji res potrebni, pa nihče ni ničesar vedel. Spet je bilo veliko negotovanja. Zahtevali so sestanek.

Na sestanku se je izkazalo, da uprava tistih strojev pravzaprav še ni kupila, pač pa jih je vzela v najem in za najemnino plačala 28 milijonov, kasneje pa jih bodo kupili, toda koliko bodo zanje še dali, niso povedali. »Nekaj malega«, so rekli. O tem je bil obveščen upravni odbor. Delavskega sveta pa bojdaj niti ni bilo treba obvestiti, ker ta izdatke tako sodi med materialne stroške!

Ne bom našteval vsega, kar so govorili, saj že ta dva primera zgovorno kažeta, kakšne so razmere v tem kolektivu.

NAGRAJEVANJE: Lani so se prejemki, zlasti osebni prejemki šoferjev zelo povečali. Preveč. S tem so se strinjali tudi šoferji. Treba bi bilo pregledati pravilnik o nagrajevanju, ga izpopolniti, postaviti na realne temelje, uveljaviti še bolj stimulativne oblike nagrajevanja. Pa tega niso storili. Določili so, koliko lahko človek največ zasluži. Zdaj se dogaja, da prizadevnemu delavcu, ki ne pusti, da bi blago stalo na rampi ali drugje, ki namesto 50 kilogramov nosi na hrbtni tudi sto kilogramov in s tem koristi podjetju (blago je hitreje odpremljeno, stojnina je manjša), odtegnejo od zaslužka, ki mu ga zagotavlja pravilnik, tudi deset in še več tisoč dinarjev na mesec. Potem seveda nima volje do dela. Podobno je s premijami za gume. Na sestanku je nekdo dejal: »Pazil sem na gume, podkladal sem jih, vozil sem precej dalj, kot je norma, dobiti bi moral 25.200 dinarjev, tako so že zračnili in zapisali, pa denarja nisem dobil. Nihče ga ni dobil. Če ne dosežem norme, pa plačam kazen.«

Ker nagrajevanje ni urejeno, ljudje odhajajo. To velja tudi za uslužbence. Komisija za sprejem in odpoved je nekajkrat predlagala, da je treba urediti osebne dohodke, pa je niso hoteli poslušati. Človek gre, potem sprejmejo novega, ki se šele pričuje, pa mu dajo tudi do 5000 dinarjev več! Zgodilo se je celo, da so namesto enega, ki je odšel, sprejeli dva — za isto delo.

GOSPODARJENJE: Res so v letu dni povečali promet za sto milijonov, res pa je tudi, da bi ga lahko povečali še enkrat toliko, če bi izkoristili vsa sredstva, ki jih imajo in če bi bolj previdno gospodarili.

Nabavili so drage FAP in hladilnike ALFA ROMEO, medtem ko so druga prevozna podjetja kupovala cenejša in primernejša vozila. Zdaj jim to škoduje. Njihova osnovna sredstva so draga, njihova polna lastna cena pa za kakih deset dinarjev prekaša ceno drugih prevoznikov. Za sedaj še gre. Prevažajo predvsem kosovno blago, ki ga drugi prevozniki

nič kaj radi ne sprejmejo, vendar jih je že zapustilo nekaj strank, pa tudi vozil ne izkoriščajo popolnoma. Večkrat vozijo kamioni brez prikolic, čeprav bi lahko vlekli osemtonske prikolicke, hladilniki pa kar stojijo in zanje plačujejo težke denarje.

Še marsikaj je, o čemer so govorili. Na primer, o skrbi za stanovanja, ki jo pogrešajo, saj niso doslej kupili niti enega stanovanja, o tistih 30 milijonih, ki so jih namenili za stanovanja, pa bodo zanje dobili (kot je povedal tovariš komercialni) le štiri sobe.

Pa bodi dovolj. Zdaj gre za to, da vse te zadeve, o katerih so tako resno govorili, uredijo. Zato so se tudi sestali.

Iz razprave je bilo moč razbrati, da bo treba predvsem okrepiti delavsko upravljanje in jasno razmejiti pristojnosti, pravice in dolžnosti. Očitno bo treba ekonomske enote, ki so jih ustanovili že prvega marca (takrat so tudi izvolili obratne delavske svete, ki pa še sedaj ne vedo, s kakšnimi sredstvi razpolagajo, kako naj ta sredstva delijo, kakšne so njihove pristojnosti). Zato so predlagali, naj se v kratkem sestane centralni delavski svet in popravi poslovnik ter se temeljito pogovori o delu ekonomskih enot in o njihovi materialni osnovi, tako da bi že v začetku drugega meseca zaželelo upravljanje v ekonomskih enotah. Vedeti bo treba, kdo naj kaj dela in kako naj dela in k temu, da bi ljudje tudi vedeli, morajo prispevati levičji delež družbeno politične organizacije v podjetju, zlasti pa sindikat.

Sklenili so tudi, da bodo uredili nagrajevanje tako, da bo spodbujalo boljše gospodarjenje in večjo prizadevnost posameznika, delovne skupine, ekonomske enote in celotnega podjetja. Le tako bo moč rešiti njihove težave in odpraviti nepravilnosti, kajti, kolikor boljše bo samoupravljanje in kolikor več ljudi bo sodelovalo pri odločitvah, toliko manj bo nepotrebnega govorjenja in jeze in toliko boljše bo vzdušje v kolektivu. J. V.

KDO MU KAJ MORE?

Nekateri sicer trmasto trde, da je z delavskim samoupravljanjem odklenalo samovolji direktorjev. Toda že stari so spoznali, da ima vsako pravilo svojo izjemo. Pa da bi bili zdaj mi pametnejši od njih?

Je že tako, da je včasih osem ur dela več kot dovolj. Ne gre več, pa če bi bile suhim zlatom plačane.

Ne vem več, ali mu je ime Francelj, Jože ali Marjan ali kako drugače. Pa saj to je navsezadnje zanj in za njegovo zgodbo povsem vseeno. Važno je le to, da je imel tistega dne dela čez glavo in da si ni želel drugega kot zlekniti se po kavču, prelistati Primorski dnevnik in nato kar tako mimogrede malce zakinkati.

»Nak, več kot osem ur pa danes že ne bom delal,« se je pridušal, »ma je bilo zadosti!«

A kot vse kaže, je bil tisti dan zanj res črn. V podjetju

so hoteli, da bi delal tudi preko štihta.

On pa, trmast kot je, da ne bo.

In ostalo je pri njegovem. Še več, sploh mu ni bilo več treba delati. Direktor ga je odstranil z delovnega mesta in predal njegovo zadevo disciplinski komisiji.

Tako je ostal doma, šel pravega po plačo in se spet vrnil domov. Prihodnji mesec se je vse skupaj ponovilo. A nazadnje mu je že začelo presedati, pa se je napotil na občinski sindikat, povedal, kaj je bilo, in vprašal, kaj naj stori.

Občinski sindikat pa je sklenil pri stvari posredovati, saj vse skupaj ni bilo toliko vredno, da bi se bilo treba ježno gledati, pa tudi tako hudo ne, da bi ne bilo moč spora zglediti z mirno besedo. Tako so se v podjetju sesli občinski dan zanj res črn. V podjetju

sindikalne podružnice, sekretar tovarniške organizacije in sekretar podjetja.

Ze proti koncu sestanka pa je moral sekretar podjetja k direktorju. Potlej, ko se je vrnil, je povedal:

»Direktor pravi, da brez njegovega dovoljenja ne more biti v podjetju nobenega sestanka in da zato tudi našega prepoveduje.«

Tako jim ni preostalo drugega, kot da so se razšli. Ne vem sicer, če so zadevo okoli tiste odpovedi potem rešili kar na cesti ali v oštariji, vem le, da je na prvem občnem zboru občinskega sindikalnega sveta nekdo na vsak način hotel dobiti odgovor na to vprašanje:

»Ja, kakšno delavsko samoupravljanje pa se grejo v tem podjetju?«

(Po pripovedi tovarišev na okrajnem sindikalnem svetu v Kopru)

VEN IZ ZAČARANEGA KROGA

(Nadaljevanje s 1. str.)
govoriti, ker službe družbenega knjigovodstva ne zmorejo sistematične analize vseh zaključnih računov, da bi iz njih ugotavljale vse vire finansiranja v obratna sredstva in vse finančne manipulacije ob sestavljanju zaključnih računov. Vendar se po približnih izračunih bančnikov stanje prekomernih nepokritih obveznosti kupcev do dobaviteljev v vsej državi suče okoli 200 do 300 milijard dinarjev.

NELIKVIDNOST GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ NARASČA

Zaradi vedno večjih medsebojnih neporavnanih obveznosti seveda narašča nelikvidnost gospodarskih organizacij, ki jim ostaja vedno manj prostih sredstev. Da bi si podjetja pridobila predvsem lastna sredstva, se od lanske letošne restrikcije kreditov vse bolj poslužujejo sodnih poti. S tožbami zahtevajo povračilo neplačanih zneskov.

Tako se v našem gospodarskem sodstvu vse bolj uveljavljajo plačilni nalogi kot sodno plačilno sredstvo, s katerimi gospodarske organizacije kot upniki pridejo do plačila svojih zahtevkov pri dolžnikih.

V vsej državi je bilo 1957. leta izdanih 239.935 plačilnih nalogov za skupno 103 milijarde dinarjev. 1958. leta je bilo teh nalogov že 320.704 ali za 166 milijard več. Leta 1959 je bilo izdanih že 417.841 plačilnih nalogov v vrednosti 204 milijarde dinarjev, lani pa so gospodarska sodišča izdala že 600.672 nalogov v vrednosti 500 milijard dinarjev. V naši republiki se je število teh zahtevkov povečalo od leta 1959, ko je bilo 30.194 tožb, za 14 milijard dinarjev, v letu 1960 na 48.214 tožb za 45,46 milijarde dinarjev. Samo do konca maja letos pa so slovenska gospodarska sodišča obravnavala 26.000 mandatnih tožb v vrednosti 37,5 milijarde. Računajo, da bodo morala ta sodišča do konca leta izdati najmanj 60.000 plačilnih nalogov v vrednosti okoli 80 milijard dinarjev...

Mnoge gospodarske organizacije in drugi bančni komitenti tudi po pravnomočnih plačilnih nalogih niso mogli izterjati dolžnih zneskov. Tako je vzporedno raslo tudi število izvršilnih predlogov, ružeži. Podatki iz sodne statistike povedo, da je bilo v naši državi v zadnjih treh letih povprečno 45 do 55 % izvršb na plačilne naloge. V Sloveniji se ta odstotek giblje med 35 in 40 odstotki, kar kaže na boljšo likvidnost gospodarstva naše republike.

KOLIKO PLAČAMO ZA SODNE TAKSE

Drastičen primer delovanja gospodarskih sodišč so podatki o taksah, ki jih vplačajo prizadete stranke. Samo v lanskem letu so slovenska gospodarska sodišča pobrala pri taksah 953,22 milijona dinarjev. Letos do konca maja pa samo višje gospodarsko sodišče v Ljubljani, ki obravnava spore nad enim milijonom vrednosti, 580 milijonov. Računajo, da se bo teh taks do konca leta nabralo za okoli 1,5 milijarde dinarjev. Delovanje gospodarskih sodišč torej prispeva kar lep znesek v proračune. Nedvomno pa je, da se zneski neplačanih taks nekje nujno prevajajo na prodajno ceno, torej na potrošnika. Tako potrošniki pravzaprav plačujejo v indirektni obliki davek za preveliki apetit v mnogih naših podjetjih.

Razen tega velja poudariti, da sedaj, po restrikciji od lanskega leta naprej, tožbeni zahtevki za sto in več milijonske zneske niso nič posebnega. Višje gospodarsko sodišče v Ljubljani je lani prejelo 33, letos do konca maja pa 24 primerov, ko so upniki v eni tožbi terjali zneske nad 100 milijonov.

VERIŽNA REAKCIJA

Železarna Zenica je z enim nalogom terjala od Metalke Ljubljana 269 milijonov, ELES Ljubljana je od Tovarne glinice in aluminija Kidričevo terjala naenkrat 137 milijonov, Kidričevo od Impola 379 milijonov. Koksarna Boris Kidrič iz Lukovca je zahtevala od jesenjske Železarne enkrat 215 in enkrat 313 milijonov zapadlih terjatev. Elektro Celje je terjalo od Žele-

zarne v Štoreh 136 milijonov dinarjev itd.

Iz bogatih in zajetnih kartotek tožnikov in tožencev pri Višjem gospodarskem sodišču v Ljubljani je razvidno, katera podjetja so najvišji dolžniki oz. upniki. Tako je mariborska Jeklotehna samo do konca maja letos pri tem sodišču (ki obravnava gospodarske spore v vrednosti več kot milijon dinarjev) vložila 50 tožb; Merkur (Kranj) 140, Metalka 200, Železarna Jesenice 95 itd. V istem času in pri istem sodišču pa je bila Metalka tožena 190-krat, Jeklotehna 160-krat, Slovenija-avto 100-krat itd.

V podjetju Metalka so glede tožb povedali:

»Lani smo pri vseh gospodarskih sodiščih v državi vložili 3626 tožb za 6843 milijarde ali za 29,5 % celotne realizacije podjetja. Dolžniki so nam poravnali svoje obveznosti povprečno v 46 dneh. Naše podjetje pa je bilo lani toženo 312-krat za 1454 milijarde ali za 6,6 % vseh nabav. Vezava je 33 dni. Letos v prvih petih mesecih smo vložili že 1823 tožb za 3556 milijard dinarjev...

Izterjevalna služba v našem podjetju dela s polno paro. Samo temu se lahko zahvalimo, da smo se doslej izognili blokiranju žiro-računa.«

NAMESTO BANK KREDITIRAJO PODJETJA

In drug primer verižne reakcije pri kreditiranju. Ljubljanski Litostroj ima povprečno

dvojno število ur, da lahko spore rešijo najpozneje v desetih dneh. Sodišča v ostalih republikah so počasnejša. Preden razsodijo v posameznih sporih, traja tudi po več mesecev. To zavlačenje naposled ni čudno. Tožba je iz dneva v dan več, kadra pa primanjkuje. Dogodi se, da zmanjka tudi sredstev za plačevanje nadur. Samo plačilni nalogi pa predstavljajo okrog 85 % vsega dela gospodarskih sodišč.

Dogodijo pa se tudi tragikomične reči. Eno jugoslovanskih gospodarskih sodišč lani več tednov ni odposlalo niti enega spisa (čeprav so sodniki izdelali sodbe), ker je temu sodišču zaradi porasta tožb zmanjkalo proračunskih sredstev za znamke...

POSLOVNA MORALA

Praksa opozarja tudi na primere izrazito nelojalne konkurence in slabe poslovne morale. Kranjska »Sava« je na primer v začetku letošnjega leta prodala za 170 milijonov gumijevih izdelkov nekemu srbskemu grozističnemu podjetju. To podjetje po treh mesecih še ni plačalo, zato ga je »Sava« tožila. Da bi omenjeni grosist zavlekel izterjevalni postopek, se je pred sodiščem zagovarjal, da ni šlo za nakup, ampak za komisijsko prodajo teh izdelkov. Trajalo je še dva meseca, da je »Sava« dokazala, da je res prodala gume temu podjetju. Da pa bi »Sava« sploh dočakala svoj denar, je bila prisiljena skleniti poravnavo. Omenjeni grosist bo poravnal svoj dolg v petih obrokih, kar pomeni, da bo »Sava« dobila

TUDI V TEM GRMU TIČI ZAJEC

Težav zaradi medsebojnega kreditiranja bi bilo nedvomno manj, če bi se ta pojav omejil samo na gospodarstvo. Toda iz statističnih podatkov Narodne banke je razvidno, da je gospodarstvo začelo kreditirati razne politično teritorialne enote, proračune in sklade ter druge negospodarske dejavnosti. Takih »kreditov« je bilo konec lanskega leta v vsej naši državi za približno 800 milijard dinarjev, medtem ko je bilo vseh gospodarskih sporov le za 500 milijard dinarjev.

Žal ne razpolagamo z dovolj zanesljivimi podatki, da bi zaključili misel, da se v takšem kreditiranju »negospodarskih« dejavnosti skriva velik del sredstev, ki jih podjetjem manjka za normalno poslovanje.

Z LASTNIMI SILAMI VEN IZ ZAČARANEGA KROGA

Po odloku o odobravanju kreditov za obratna sredstva, ki ga je ta teden sprejel Zvezni izvršni svet, bodo gospodarske organizacije lahko dobile namenske kredite za obratna sredstva, potrebna v drugem polletju letošnjega leta. Banke bodo kreditirale predvsem tiste proizvodne dejavnosti, pri katerih je ogrožena realizacija planskih predvidevanj; kredite pa bodo dajale tudi za kurantne zaloge iz tekoče proizvodnje. Zato pa morajo podjetja obvezno vložiti del svojih sredstev v sklad obratnih sredstev in izpolnjevati še nekatere druge pogoje.

Iz besedila omenjenega odloka je sicer razvidno, da bi morale gospodarske organizacije vložiti v obratna sredstva najmanj 50 % nerazporejenih sredstev, 50 % skladov po stanju na dan 31. dec. 1960, 50 % v letu 1960 ustvarjenega čistega dohodka (po odbitku osebnih dohodkov in sredstev prispevka za rezervni sklad), naposled pa še 50 % priliva proste amortizacije iz tega leta.

Razen tega morajo gospodarske organizacije izpolnjevati pogoje, da se za hitrejšo medsebojno obračunavanje poslužujejo meničnega poslovanja in akreditivov. Predvideno je, naj ne bi dobile kredita tiste gospodarske organizacije, ki prodajajo blago oziroma opravljajo storitve nerednim plačnikom. Toda — kako to ugotoviti? Neki kupec je lahko nereden plačnik samo pri določenem podjetju, tega pa morda niti ni sam kriv. Po drugi strani pa gospodarske organizacije za zdaj sploh ne morejo dobiti podatkov o likvidnosti svojih poslovnih partnerjev, ker banke takih evidenc še nimajo. To opozarja na potrebo, da je treba pri bankah čimprej ustanoviti ustrezne informativne službe, ki bodo na zahtevo posameznih bančnih komitentov dajale točne podatke o likvidnosti njihovih poslovnih partnerjev.

Če gospodarske organizacije ne bi zmogle izpolniti samo prvega pogoja, to je 50-odstotnih naložb lastnih sredstev v sklad obratnih sredstev, sicer pa bi izpolnjevale vse ostale pogoje, jim bo banka lahko odobrila eno-

Vsak jeseniški železar ve povedati, da jim neredni kupci dolgujejo več kot 5 milijard dinarjev...

letni kredit proti menici, s katero bodo podjetja dobila manjkajoči del sredstev. To bo torej nekakšna akontacija na dohodek, ki ga bo podjetje šele ustvarilo.

Tudi ta ukrep je predviden z namenom, da bi vskladili kreditno bilanco in realizacijo planskih predvidevanj; da bi torej vskladili potrošnjo za dejanskimi možnostmi. Hkrati je ta ukrep verjetno zadnje opozorilo gospodarskim organizacijam, da morajo za potrebna normalna sredstva skrbeti predvsem same, kajti to je zanje najbolj rentabilno.

ALI LAHKO IZ PODATKOV NAPRAVIMO SKLEP?

Ze iz teh skromnih podatkov je razvidno, da so težave z obratnimi sredstvi postale že resna ovira normalnemu gospodarskemu razvoju. Nastale niso letos, ampak že veliko prej. Novi gospodarski sistem pa je na vse to samo opozoril v še bolj jasni luči.

Kako bi razrešili te težave, še ni povsem jasno. Nekaj misli

pa se je ob zbiranju problema-tike le utrnilo:

● Vsekakor bodo morala podjetja večji del svojih sredstev vlagati v obratna sredstva, ali po novem, večati bodo morala svoj poslovni sklad s tem, da ne bodo vseh razpoložljivih sredstev zainvestirala.

● Obračunavanje dohodka prek realizacije je po vsej verjetnosti boljša osnova, kot pa je za to fakturno obračunavanje.

● Urediti bo treba gibnejši, verjetno kratkoročnejši sistem plačevanja obveznosti in s tem pospešiti obračanje denarnih sredstev.

● Za gospodarska sodišča bi kazalo poenostaviti izvršilni postopek pri zamudnikih, kadar le-ta ni sporen.

● Morda bi kazalo zamudnikom predpisati tako visoko obrestno mero, da se jim zavlačenje s plačevanjem obveznosti ne bo izplačalo. Gospodarske organizacije praviloma tudi ne bi smele biti kreditor politično teritorialnih enot, negospodarskih investicij in trgovine.

MILAN GOVEKAR

Iz tovarne »ELMA« Črnuče: »Poglejte, kaj je z našimi zalogami...« To je refren, ki se — tako kot drugod — ponavlja iz dneva v dan. Kajti v zalogah včasih brez potrebe »zamrznejo« obratna sredstva

UŽIŠKA REPUBLIKA

Dekleta, fantje in starejši ljudje, vsi so skrivali puške, strelivo in bombe. Ljudje so bili prepričani, da bodo orožje potrebovali, zato so ga skrivali. Tako je bilo v Užicu, Krčagovu, Sevoju, Gorjanih, v Cajetini, Požegi, Arilju, Ivanjici, Čačku, v vsej »Užiški krajini«. Na to so opozarjali komunisti. V Užicu so skrbno zbirali vse, kar je bilo mogoče ohraniti. K Viti Pantovici, ključavničarju, so dan za dnem prinašali puške, samokrese, strojnice — vse razstavljeno. Ljudje so jih skrivali v torbica in torbah pa pod plašči. Vita je popravljala in pošiljal na varno mesto. Pod Hudičovo steno nad mestnim parkom je bilo tajno skladišče orožja. Tisto je bilo največje, manjše pa so imeli tudi v Sevoju, Krčagovu, Gorobilju in Godoviku, v Radobudji, Virovu, Drežniku, Bajini Bašti in na drugih krajih.

Partija se je pripravljala na boj. OK je imel že maja posvetovanje. V Užice so prišli Branko Krsmanović, Mirko Milojković-Cića in drugi tovariši. V mestu in okolici so delovali Zelja Djurić, Milinko Kušić, Miladin in Ješa Popović, »Cvoro« in drugi. Neko noč je užiška partijska organizacija izvedela važne reči. Brivec Pribi Ljubojević, partijski simpatizer, je izvedel od svojega brata, policijskega agenta, za seznam komunistov, ki naj bi jih aretirali naslednjo noč. Partija je tako odkrila važne sovražnikove načrte. Vsi komunisti, ki so bili na sestanku, so odšli iz mesta — v ilegalo. Pravzaprav v partizane. Ponoči pred 22. junijem so se Nemci vračali praznih rok iz 23 hiš.

Druga za drugo so se spovale čete, najprej prva užiška, potem požeška, pa ariljska, bajinobaštinska, zlatiborska, moraviška, črnogorska. Žandarji so prišli prvi na vrsto. Ponekod so izročili orožje, drugod so se branili, sprejeli boj, bežali v varstvo svojih ukazovalcev. Moravičani, šest fantov s puškami, drugi pa s krepelci — ponoči so videti kot puške — so osvojili žandarmerijsko postajo v Devičih. Plen: 12 pušk, dva samokresa in zabojev streliva. Nekaj kasneje so prestregli povelje žandarmerijske postaji na Javoru: »Umaknite se na Ivanjico. Orožje ne sme priti tolpom v roke...« V naglem pohodu je četa prispela v Kušice. Ob cesti med Javorom in Ivanjico so v gozdu čakali na žandarje, ki so se po nekaj streljih vdali. Tako so partizani dobili strojnico, dvajset pušk, 14 bomb, dva zaboja streliva in radijski aparat.

Požeška četa je minirala predor v Rasni, čeprav samo delno. Partizani so bili še nespretni, nerodni pri ravnanju z razstrelivom in z netilci.

Požežani in Dragačevci so napadli žandarmerijsko postajo v Ovčaru. Posadka se je srdito branila. Ko se je partizan Obren Radović spretno splazil pod okno poslopja in vrzel bombo, je žandarje prevzel preplah. Vdali so se. Železniški most v Ovčaru sta raznesli dve letalski bombi, ki so ju sredi belega dne prepleljali iz Baluge na vozu pod zeleno koruznico čez most na Moravi — nemški stražar je sicer pregledal voz, vendar ni našel ničesar — in skozi Čačak vse do Ovčara...

...Užiška četa »Radoje Marić« je taborila na drežniškem pobočju. Kmetje iz okoliških vasi so vedeli zanjo, prav tako tudi mnogi Užičani. Partizani se niso skrivali pred ljudmi, prihajali so mednje. V Zlakusi je bilo nad 60 kmetov na sestanku, na katerem so pripravljali vstajo. V partizanskem taboru je bila velika prireditve, ki jo je gledalo in poslušalo 460 ljudi. Četa se je številčno krepila. Nemci in »srbska« policija so kovali načrte, da bi uničili četo »Radoje Marić« kot najbolj nevarno in morda najmočnejše žarišče upora v užiški krajini.

Velika skupina kakih 600 Nemcev, Šiptarjev in banovinskih policajev s tremi planinskimi topovi, razporejena v pet zasledovalnih oddelkov (prvi bataljon 725. pehotnega polka) je 18. avgusta zvečer obkolila Drežniško Gradino. V

Užicu so izvedeli za ta nemški napad, vendar zadnji trenutek. Četa ni bilo mogoče obvestiti. To ni uspelo niti partijski organizaciji. Sovražnik pa je našel plačanca. Bil je Milija Radović, kmet iz Potpeca. Natanko je povedal, kje je četa. Ponoči se je sklenil obroč bajonetov okoli čete na Gradini. Razmerje 600 proti 42, torej petnajst proti enemu. Neugodno sorazmerje, in sicer že takoj v začetku. Sicer pa je bilo tako vsa vojna leta. Partija je to pričakovala, partizani so vedeli, da je tako. Dvainštrideset partizanov je storilo vse, kar je bilo v njihovi moči. Uspelo jim je pravo junastvo...

Jutro je bilo, svitalo se je, ko se je sklenil obroč. Za Nemce eno poglavitnih pravil: napasti ob svitu, v prvih jutranjih urah. Četa »Radoje Marić« ni slutila ničesar. V taboru je bilo vse mirno. Komisar čete Aleksa Dežović in še neki partizan sta odšla v Užice, da bi dala popraviti dve pokvarjeni strojnici. Komandir Slobodan Sekulić, Miladin Popović in Aco Vučković so bili na poti k studencu, ki je bil kakih sto metrov od taborišča. Četa se je pripravljala na zajtrk.

Stražar blizu taborišča je opazil daleč na pobočju dve postavi: moškega in žensko. Mahala sta z robci. Bila sta Milan Mijalković-Cića, instruktor PK KPJ za Srbijo, in tovarišica Olga Djurović, učiteljica. Čica se je bil prejšnjo noč odpravil iz okrožnega komiteja v četo, da bi uredil nekaj zadev. Ko sta opazila obroč, ki je oklepal četo, sta borca hotela nelišno posvariti od daleč. Stražar pa ni razumel. Medtem so zadržale strojnice. Čica in Olga sta odgovorila s strelji, kmalu so ju pokosili z rafali. Če bi Olga in Čica ne naletela na Nemce in Šiptarje, bi bila četa iznenadena na vsej črti, tako pa se je pravčasno zavedela nevarnosti. Vladan Rosić, komisarjev pomočnik, jo je razdelil na dvojce ter ukazal umik proti ostremu, visokemu grebenu Gradine, kjer bi borci zavzeli boljše položaje. Nemci so kmalu našli četni tabor. Napadli so z vseh

topovsko baterijo. V kratkih presledkih so padale granate po vsej Gradini (trajalo je od poldneva do petih popoldne), ker niso vedeli, kako se je boj končal in kam so se partizani umaknili, potem ko so se rešili iz obroča.

Četa je izgubila šest borcev, dva sta bila ranjena. Kmetje so našli 27 mrtvih Nemcev, Šiptarjev in policajev. Med njimi je bil tudi komandir šiptarske enote. Da bi se maščevali, so zasledovali odredi požgali v bližnjih vaseh 14 hiš. Dragomira Paunovića, padlega partizana iz Zlakuse, so Nemci zvezli na progo in ga mrtvega obesili na brzojavni drog. V svojem sporočilu so za vsak primer zapisali, da so na Gradini »unicili osemindeset banditov!«

Po tem boju se je četa odpravila na dolg pohod. Šla je v račanski okraj, na Brezovik pri Zaglavku. Potem so se izvršile akcije v Kremni in na Jelovi gori. Četa

Ismet

Ismet Mujezinović: Tudi najmlajši so sodelovali

strani. Prispel je tudi komandir Sekulić s Popovićem in Vučkovićem. Nemci so imeli na muhi vse okoliške dohode. Tolkli so po njih. Položaj je bil čedalje težavnejši, mnogim se je zdelo, da ni izhoda. Hladnokrvni, iznajdljivi komandir Sekulić pa je glasno ukazal:

»Vse tri čete — juriš na švabe in žandarje...«

Streljanje je za trenutek utihnilo. Tišina. Izprva se se Nemci zmedli. Od kod tri čete? Sekulić je manevriral s svojo četo. Prvi vod je med streljanjem lezel po strmih pobočjih in čez greben na isto stran, kjer je vas Drežnik. Drugi je tačas srdito streljal z okoliških vzpetin, kasneje pa se je tudi on umaknil po Gradini. Šele proti poldnevju je začel boj pojemati. Takrat se je četa prebila iz obroča. Nemci pa so privlekli

je šla iz spopada v spopad, prav med najhujšimi boji so se prijavljali novi borci...

V užiški krajini je gorel plamen boja. Povsod so odmevali strelji iz partizanske puške. Na Zlatiboru, pod Javorom, v Dragačevu, v Ovčarsko-kablarski soteski na Crnokosi, v Bajini Bašti in Jelovi gori, na Gradini, v Ivanjici, Arilju, pred Požego in Užicem... Med ljudstvom se je razširila nova pesem, podobna tisti iz prvega srbskega upora: »Podigla se užiška nahija (krajina) protiv besnih nemačkih dahija (oblastnikov)...« Ljudstvo je sprejelo novo pesem, pelo jo je povsod, na vasi in v mestu, v partizanskih četah, med mladino...

Užiška krajina se je dvignila k osvobodilnemu boju.

JOVAN RADOVANOVIC

Boris Kalin: Spomenik osvobodilnemu boju v Loški dolini

LJUDSKA OBLAST sad osvobodilnega boja

V začetku januarja 1942 je prišel v Fočo Durmitorski odred in o tem, kaj se je potlej zgodilo, pripoveduje Vasilije Starović, eden prvih odbornikov v vasi Bunovi in kasnejši podpredsednik okrajnega narodnoosvobodilnega odbora v Foči, takole:

»Bunovi so raztresena vas, vendar se ljudje dobro poznajo med seboj. Ni bilo treba veliko agitirati za ustanovitev narodnoosvobodilnega odbora. Vaščani so se zbrali že na prvi poziv. Prišli so vsi do zadnjega.

je bilo dovolj, vendar je od njega malo koristilo. Zato so se odborniki odpravili od vasi do vasi in iskali koruzo v zameno za ječmen, pa bučno seme.«

Ljudje, ki so kaj imeli, so radi zamenjali kilogram koruze za kilogram ječmena.

»Ko je prišel čas oranja, so se napotili s pobočij v nižino vse vprege, da bi šlo delo hitreje od rok. Orali so, kakor se je umikal sneg. Zakmurci so orali v Trbušcu. Delali so vestno, kakor da obdelujejo svojo zemljo. Pozneje, ko je sneg skopnel tudi v višjih legah, so nižinske vasi pomagale planinskim.«

»Vse to so organizirali narodnoosvobodilni odbori. Pod njihovim vodstvom so obdelali zemljo samotnih kmetov in tisto, katere gospodarji so padli kot žrtve okupatorjev ali pa so pod pritiskom sovražnikov zbežali v druge kraje. Odbor je skrbel tudi za preskrbo vojske. Vodi ga je odbornik, ki je bil hkrati tudi predsednik občinskega odbora. Administracije ni bilo, vse se je izvajalo po ustnem naročilu ali po kurirjih. Vsaka vas je imela tudi vaško stražo.«

»Takoj po ustanovitvi odborov je bila mobilizacija,« nadaljuje Vasilije. »V Bunove je prišel predstavnik komande mesta iz Foče, spremljal ga je občinski odbornik. Matičnih knjig nismo imeli. Ustno smo sporočili, naj se javijo vsi sposobni vaščani, rojeni v obdobju 1914 do 1922. Prijavili so se vsi, ki so mogli nositi puško.«

Konec februarja 1942 je tovariš Moša Pijade na ukaz Vrhovnega štaba, ki je bil takrat v Foči, sestavil v obliki predpisov prve izkušnje pri organizaciji oblasti. Takrat so začeli odbori v Foči in drugod na osvobojenem ozemlju delati po teh predpisih. Foča je imela štiri kvartne odbore. Preberimo, kaj si je Boro Tošović, prvi tajnik okrajnega narodnoosvobodilnega odbora v Foči, zapisal med drugim na sestanku kvartnega odbora Čohadar Mahale in Čezrežluka 28. februarja 1942:

»V času od 10. do 28. februarja smo obravnavali tri prošnje državljanov. Na zahtevo občinskega odbora sestaviti spisek nezaposlenih od 16 do 60 let starosti. Sestaviti spisek o preskrbljenosti družin z drvmi. V Zabrani je prepovedano sekati les. Graditev protiletalskega zaklonišča. Določiti deset ljudi za čiščenje ulic. Obiskati vse hiše in sestaviti poročilo o stanju posameznih družin. Zagotoviti smo, da so do 23. februarja prišle vse ženske v predilnico, kjer so dobile volno za pletenje nogavic.«

Občinski narodnoosvobodilni odbor v Foči je imel seznam družin, ki niso mogle same obdelati zemlje, dalje pregledni prikaz obdelovalne zemlje ter seznam sadnega drevja in živine. Razen pre-

delnice so v Foči uredili tudi čevljarstvo, mizarstvo, krojaško in druge delavnice.

Občinski NOO v Dragočavi je imel 13 odbornikov. Ožji del odbora so sestavljali predsednik, tajnik, ekonom in predstavnik okrajnega odbora. Odbori so imeli tudi občinskega kurirja ter komandirja in njegovega namestnika pri narodni straži, ki je stela blizu 45 ljudi.

Počasi so postajale naloge občinskih odborov čedalje obsežnejše in bolj vsestranske. Odbori so organizirali politične konference in javna ljudska zborovanja. Za takrat so začeli ustanavljati analitične tečaje, popravljati poslopja in ceste ter obnavljati šole. Razširjali so radijska poročila, bile tene in drugo gradivo.

Za okrajno skupščino, na kateri je bilo treba izvoliti okrajni odbor, so izvolili 180 delegatov. Navzoči so bili vsi. Skupščini je predsedoval Milan Milanović, kmet iz vasi Risjak. Vprašal je, ali ima kateri izmed delegatov predlog za člane okrajnega plenuma. Skupščina je soglasno zahtevala, naj jih on predlaga.

Milan je našteval imena ljudi, znanih po poštenosti in pripadnosti k boju za osvoboditev in združitve ljudstva. Skupščina je soglasno odobrila kandidatsko listo. Okrajni predlog je bil enodušno izvoljen.

Takoj potem je bila seja, na kateri se je plenum konstituiral. To je bil prvi fočanski okrajni odbor, ki ga je izvolilo ljudstvo. Vodi ga je kmet, izvoljen najprej za vaškega, potem za občinskega in nazadnje za okrajnega odbornika.

Druga seja okrajnega plenuma je bila 22. marca, tretja drugega, četrta pa 17. aprila. Potem se je sled tega odbora zabrisala za daljšo obdobje. Na teh sejah je odbor razpravljala med drugim o obratovanju mlinov, kovačnic in poljskih čuvajev, o sekanju gozdov in o delitvi zemlje v vasi Cvilina. Obravnaval je cene mleka, jajc, mesa, sena, gradbenega lesa ter drugega materiala in predmetov. Na vsaki seji so brali zapisnik s prejšnje in poročilo o opravljenih nalogah. Potem so prečitali prošnje, pritožbe in dopise. Čeprav ni bilo administracije, so vse prošnje hitro rešili. Večje naloge so obravnavali na javnih zborovanjih.

Takrat so ustanovili tudi okrajni narodnoosvobodilni odbor v Goraždu. Stel je enajst odbornikov. Mustifi Bijedić in Mitar Trparić, ki sta bila člana tega odbora, pripovedujeta, da v Goraždu takrat ni bilo dovolj hrane. Na vsaki seji je odbor odločil, koliko kruha, mesa in suhega sadja dnevno naj dobi vsaka družina iz skupnih skladišč.

Ni razmerja med dohodkom in osebnimi dohodki

Družbeni plan občine Škofja Loka predvideva, da bi letos v primerjavi z lanskim letom povečali celotni dohodek za 23% in v enakem razmerju tudi narodni dohodek. Rezultati prvih 4 mesecev pa kažejo, da bodo predvidevanja lahko uresničili le ob skrajnem naporu vseh podjetij. V letošnjih prvih 4

mesecih je industrija izpolnila svoj letni plan 32,17% (štirimesečna obveznost 33,33%), kar je le malenkost pod predvidenim; dobre rezultate so dosegli tudi gradbeništvo, obrt in promet, nadvse ugodne pa trgovina, ki je dosegla že več kot 36% letnega plana. Najslabši rezultat pa so zabeležili tuji obrati, medtem ko podjetji LTH in Termika še zdaleč ne dosegata realizacije, ki sta jo planirali. Ker pa znaša njihov planirani bruto produkt četrtno celotnega dohodka občine, je odvisna izpolnitev plana občine predvsem od teh dveh podjetij. Toda za sedaj lahko rečemo, da poteka izpolnitev plana v glavnem v skladu s predvidevanji.

Drugače pa je z osebnimi dohodki. Medtem ko je industrija v prvih 4 mesecih izplačala le 28,55% od planiranih osebnih dohodkov (100% bi bilo za štiri mesece 33,33%) za leto 1961 torej manjši odstotek kot znaša povečanje proizvodnje, pa imamo primere, predvsem v obrti, da so izplačani osebni dohodki mnogo višji kot realizacija. Tako je podjetje ELRA do-

seglo le 25% letnega plana, izplačalo pa več kot 40% planiranih sredstev, pri »Mesnini« je razmerje 39:43, pri »Tehtnici« Zvezniški 30,6:42 itd. Ti podatki kažejo da v teh podjetjih merila med osebnimi dohodki in produktivnostjo niso vsklajena, kajti sicer ne bi smelo biti takih odstopanj med doseženim dohodkom in izplačanimi osebnimi dohodki.

Slabše rezultate kot industrija občina Škofja Loka pa so dosegla podjetja novopriključene občine Zvezniški. Tako je pod-

jetje NIKO doseglo v 4 mesecih planirani letni dohodek le 25%, pa tudi v MLIP Češnjica rezultati niso dosti ugodnejši. Nadvse uspešno pa je poslovala čevljarina »Rakitovec«, ki je dosegla že 40% letnega plana.

Po vsem tem kaže, da bodo morala posamezna podjetja v občini vložiti več naporov, da bodo dosegla plansko nalogo, predvsem pa bodo morali vskladiti osebne dohodke z dohodkom, ki ga ustvarjajo.

M. O.

TOVARNA GLINICE IN ALUMINIJA KIDRIČEVO:

Troje mnenj

Sindikalna podružnica Tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« iz Kidričevega je na svojih sestankih že pred letnim občnim zborom razpravljala o decentralizaciji samoupravljanja in reorganizaciji sindikalne podružnice. Dosedanje izkušnje namreč kažejo potrebo po neposrednem sodelovanju celotnega kolektiva v odločanju in usmerjanju poslovanja.

Sedaj razpravljamo predvsem o tem, kako naj bi v bodoče upravljali z osnovnimi in obratnimi sredstvi, kje naj bo meja odločanja o porabi amortizacije, kako razpolagati s skladom skupne porabe in drugem. Sindikalna podružnica se je prav zaradi teh vprašanj resno lotila dela in začela ustanovljati sindikalne podružnice tam, kjer naj bi bile ekonomske enote. Naloga teh podružnic bi bila pritegniti vse članstvo k uresničevanju decentralizacije samoupravnih organov.

Kolektiv sprejema reorganizacijo in decentralizacijo različno. Nekateri poudarjajo, da je potrebno formirati čim več ekonomskih enot in tako dejansko doseči pravilno nagrajevanje oziroma delitev osebnih dohodkov. Drugi zagovarjajo manjše število ekonomskih enot s poudarkom, da je proizvodni proces med seboj tesno povezan in da je težko ločiti eno delovno fazo od druge, ne da bi pri tem eni drugim odvzemali pravico do doseženega uspeha. Omenimo še tretje, ki pravijo, da je poglavitna zadeva pri celotni reorganizaciji izračunavanje učinkov dela na posameznih sektorjih. Vendar ti pozabljajo na decentralizacijo samoupravnih organov.

I. Mazera

BELSAD, ČRNOMELJ:

NA NOVI POTI

V juliju 1959. leta se je tovarna Belsad v Črnomlju spet osamosvojila. Že vse od ustanovitve sta bila v kolektivu osnovna problema organizacija dela in storilnost. Po velikih preizkušnjah se je kolektiv leta 1959 obojega resneje lotil. Okrepili so organe delavskega samoupravljanja in letos januarja uvedli tudi nagrajevanje po delu. Izkušnje iz preteklosti so jih izučile, da morajo vzroke za težave iskati sami v kolektivu in jih tudi sami odpravljati. Tako so odkrili kopico notranjih rezerv in jih spretno izkoristili.

Z nagrajevanjem po delu so močno dvignili storilnost. Tako so na primer v marmeladnem oddelku, kjer so prej v treh izmenah nakuhali 9 kotlov marmelade (4500 kg), od letošnjega januarja nakuhali vsak dan že 12 kotlov ali 25% več kot prej. Ob tem so povečali tudi prejemke delavcev, ki sedaj zaslužijo povprečno po 10.000 in več dinarjev na mesec. Z lično embalarinami in zahtevam tržišča prirejenimi izdelki so prodali na trg tako, da nimajo večjih težav z zalogami. Tako so v prvem četrtletju letos ustvarili za 119% več kot vse lansko leto, celotni dohodek na posameznika pa je za 169% višji kot lani.

Ti uspehi so nedvomno tudi posledica boljše delovne metode delavskega sveta. Preden o čemerkoli razpravljajo delavski svet, se namreč o tem pomenijo na sindikalnem sestanku vsega kolektiva. Sedaj se pripravljajo, da bodo v podjetju ustanovili dve ekonomski enoti, kjer bodo vsi člani kolektiva upravljavci, saj je v kolektivu zaposlenih le 65 delavcev in delavk.

J. JAKOŠ

BOMBAŽNA PREDILNICA IN TKALNICA TRŽIČ:

Odslej jih bo več odločalo

V Bombažni predilnici in tkalnici Tržič so 16. junija izvolili prve svete ekonomskih enot. V ekonomskih enotah predilnice in tkalnice so izvolili po petindvajset članov v svet v oplemenitilnici, zunanji obrati ter v upravi in skladiščih pa po enajst članov sveta ekonomske enote.

Centralni delavski svet je izdelal osnutek predloga za prenos pristojnosti na te novoizvoljene organe. Sklenili so, da bodo sveti ekonomskih enot za sedaj dobili le nekatere pristojnosti. Tako bodo razpravljali o proizvodnem planu podjetja, predvsem pa o planu ekonomske enote. Sami bodo razpravljali in odločali o proizvodnji v okviru ekonomske enote, o sprejemanju, odpuščanju in premeščanju delavcev. Ne bodo pa za sedaj še odločali, kdo bo obratovodja enote. Centralni disciplinski komisiji bodo predlagali tudi kaznovanje zaradi kršitve pravilnika o disciplinski

in materialni odgovornosti delavcev.

Njihova najvažnejša pristojnost pa je odločanje o delitvi osebnih dohodkov, ki po pravilniku o delitvi čistega dohodka podjetja pripada ekonomski enoti. Svet ekonomske enote bo samostojno odločal tudi o izvajanju zdravstvenih in higiensko-tehničnih ukrepov, o nadurnem

delu in odelu na dan tedenskega počitka, prav tako pa bo odločal o plačilu rednih in izrednih dopustov.

Delavski sveti ekonomskih enot pa bodo odločali o normah in njihovih spremembah, o planu investicij za osnovna sredstva ekonomske enote v okviru sredstev, ki jih bo ekonomski enoti dodelil centralni delavski svet.

Neposrednim proizvajalcem bo centralni delavski svet prepuštil še sklepanje o tem, kdo naj se strokovno ali politično izobražuje, koga naj štipendirajo in kdo naj pride na obvezno ali neobvezno politično prakso.

Vladi. Erjavšek

DVOR PRI ŽUŽEMBERKU: »Priateljski obiski in pogovori...«

Triinšdeset članov kolektiva »Inteks« iz Kranja je v maju obiskalo prebivalce Dvora pri Žužemberku. Domačini so jih pristrsko sprejeli, pionirji pa so jih obdarili s cvetjem. V sproščenem razgovoru je stekla beseda o gospodarstvu, raznih problemih, težavah in napredku, saj je oboje skupno tako kolektivu Inteksa v Kranju kot prebivalcem Dvora pri Suhi krajini, ki so med NOB marsikaj pretrpeli. Domačini so predvajali gostom kratek kulturni program. Tovarš Rakovec, predsednik sindikata iz Inteksa je domačinom med drugim dejal: »Letos praznujemo 20-letnico vstaje. V našem kolektivu je precej nekdanjih borcev partizanov, ki so med NOB čestokrat zašli v vašo vso in bili deležni vašega gostoljubja. Da bi oživel spomine in dokazali, da vas nismo pozabili, smo vas sklenili obiskati. Prijateljski obisk in pogovor ne moreta nikdar škodovati. Prinesli smo tudi nekaj skromnih daril družinam, ki so sodelovale v NOB ter pomagale nam in drugim borcev.«

Nato so predstavniki kolektiva Inteksa iz Kranja razdelili med prebivalce Dvora, kjer je med vojno padlo 55 vaščanov, ki so zapustili 17 vdov in 61 otrok, takšno blago v vrednosti približno milijon dinarjev. Gostje so se na povratku ustavili še na Bazi 20 v Partizanskem Rogu.

J. JAKOŠ

POSTOJNA Urejanje campinga pri Pivki jami

Kaže, da bodo doslej malo poznano turistično postojanko pri Pivki jami v gozdovih za Postojno v nekaj letih spremenili v enega najlepših slovenskih campingov. Turistično-elepevalno društvo v Postojni je ob vstopu v jamo že lani postavilo pet weekend hiš, prav sedaj pa montirajo še šest novih. Nadaljnjo razširitev campinga narekuje predvsem to, da domači in tuji turisti potem, ko si ogledajo Postojnsko jamo, kaj radi prebijejo noč ali dve v ugodni klimi ondotnih gozdov.

Pri Pivki jami so letos odprli tudi obnovljeni turistični dom, ki pomeni skupaj s sosednjim razvijajočim se campingom pomembno pridobitev za nadaljnji razvoj turizma na postojnskem krasu. Pivka jama pa postaja iz leta v leto mikavnejši rekreativni center tudi za Postojance, ki ob lepem vremenu v nedeljah zahajajo tja.

LAŠKO: Kuhinja za samce

V Laškem imajo nemalo težav zaradi pomanjkanja stanovanj. Rudniškim premagala Laško se je sicer odločila, da bo postavila 12-stanovanjsko zgradbo, vendar bi bila to zanje prevelika finančna obremenitev. Zato se je kot soinvestitor nudil stanovanjski sklad občinskega ljudskega odbora. Sedajni izračuni kažejo, da bi bila tako stroški gradnje precej nižji. Občina in rudniški s sodelovanjem postavila 32-stanovanjski blok, kjer bo Rudnik dobil 20 stanovanj, občina pa 12. Sklenili so, da bodo v prvi vrsti uredili potrebe članov Zveze borcev oziroma starih borcev NOV. Razen tega je delavski svet rudnika sklenil, da bodo uredili kuhinjo za samce, kjer bodo lahko ti dobivali tri obroke dnevno za 6000 dinarjev mesečno. Skrb za to, bo prevzelo gostinsko podjetje »Savinja«.

M. H.

VELENJE: Kotalkališče in cesta

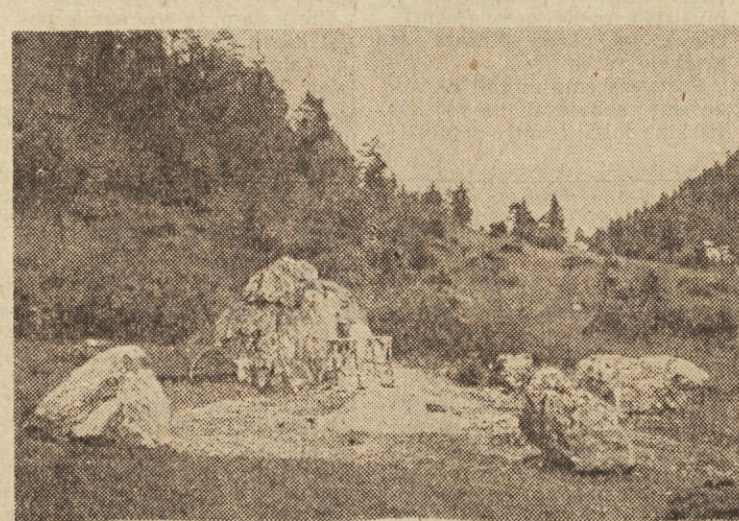
Tretjega aprila so začeli Velenjani s prostovoljnim delom urejati drugi del parka v Velenju. Tu bodo zgradili kotalkališče s tribunami za gledalce. Ker je vreme nagajalo, se je delo zavleklo za mesec dni, sicer bi bila dela končana že prvega maja.

Po končanem delu v parku bodo prostovoljci gradili novo cesto med Velenjem in Soštanjem, ki bo povezovala te kraje v Saleški dolini. To bo moderna, široka cesta. Sedanja cesta med Velenjem in Soštanjem bo zaradi vdiranja terena postala v nekaj letih neuporabna. Cesto bodo gradili Velenjani in Soštanjani — vsak iz svojega kraja.

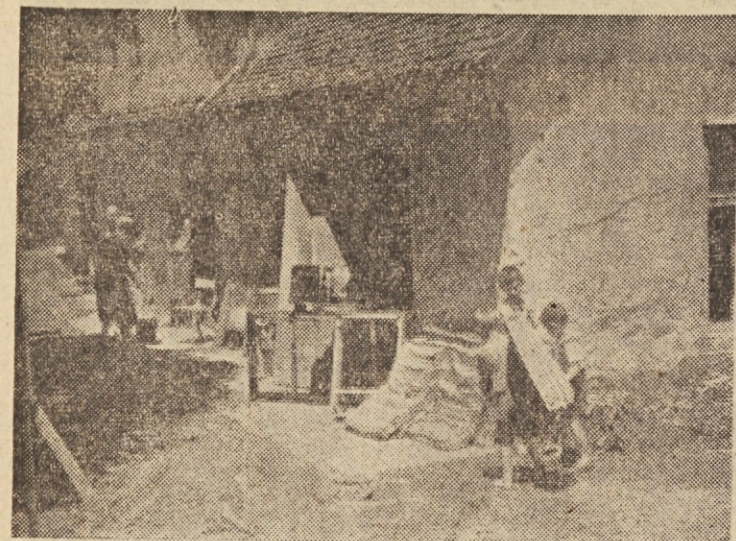
Ob začetku prostovoljnega dela, na katerem sodeluje po štiri sto domačinov dnevno, so organizirali tudi zanimivo razstavo fotografij iz prejšnjih delovnih akcij in maketo bodočega Velenja z maketo kotalkališča.

nico oboroženih vstaj tudi v Metliki in ostalih krajih na Dolenjskem. Tako bodo v Stari vasi pri Semiču odkrili spominsko ploščo na kraju, kjer je deloval Odsek za zveze pri glavnem štabu NOV in POS; v Bušči vasi pri Novem mestu pa bodo odkrili skrominsko ploščo na kraju, kjer je bila ustanovljena Železniška partizanska brigada. V Metliki bo osrednja slovesnost, kjer bodo nekdanji železničarji in ostali borci na skupni proslavi obudili spomine na dogodke iz časa štiriletnega boja.

V. D.

»Pet skal je obsedelo pod Obranco na Poljanah nad Jesenicami, kjer se pogovarjajo o svojih bodočih akcijah, kot jesišnjiški revolucionarji v letih pred zadnjo vojno in med njo«. Spomeniki bodo odkrili 3. julija, na večer pred veliko okrajno proslavo ob 20-letnici revolucije na Poljanah nad Jesenicami. Zgrajen bo po zamisli profesorja Kobeta iz Ljubljane, na njem pa bodo vklesani verzi Mihe Klinarja

Prefekli teden se je nad Uršljo goro pri Mežici utrgal oblak. Hudournik vode je drl in pustošil polja ter vdiral v hiše. Tudi Soštanju voda ni prizanesla. V nekaterih hišah so imeli kar po tri četrta metra vode. Voda je sicer kmalu odtekla, toda napravila je občutno škodo poljedelskim prideikom kakor tudi stanovanjem na pohištvo, ki so ga prav tedaj sušili po dvoriščih

KONUS SLOVENSKE KONJICE:

Prvi sestanek

V usnjarskem kombinatu KONUS v Slovenskih Konjicah so se pred kratkim sestali novo izvoljeni delavski sveti po ekonomskih enotah. Razpravljali so o nekaterih konkretnih nalogah v proizvodnji in na ostalih področjih. Že pred tem pa so se sestali tudi novo izvoljeni sindikalni pododbori, ki so razpravljali o tekočih političnih nalogah.

V. L.

RAVNE NA KOROŠKEM:

52 slušateljcev na seminarju

Občinski sindikalni svet Ravne na Koroškem je pretekli teden uspešno zaključil 8-dnevni seminar za predsednike in tajnike sindikalnih podružnic gospodarskih organizacij ter obratnih sindikalnih odborov.

Seminar je končalo 52 slušateljcev. Govorili so predvsem o decentralizaciji delavskega samoupravljanja, novem sistemu ustvarjanja in delitve osebnega dohodka v gospodarskih organizacijah, spremembah pri delitvi dohodka, nalogah sindikatov v novem družbeno-gospodarskem sistemu, vodenju sel, strokovnem izobraževanju neposrednih proizvajalcev itd.

Ob zaključku seminarja so organizirali nevezan razgovor med slušatelji in zborom predavateljev seminarja.

F. CEHOVIN

SLOVENSKE KONJICE:

Več sredstev v skladih

Gospodarske organizacije na območju konjiške občine so lani ustvarile za 21% višje sklade kot leta 1959. Največje povečanje so dosegli v obrti, in sicer za 154% ali za okoli 37 milijonov dinarjev. Tudi v gostinstvu so lepo napredovali, medtem ko je kmetijstvo imelo v skladih za skoro 22% sredstev manj kot leto dni prej. Industrijska podjetja so svoje sklade povečala za okoli 27 milijonov dinarjev, medtem ko so trgovska podjetja ostala skoraj pri istem.

Osebnih dohodkov pa so v konjiški občini povečali lani v primerjavi s prejšnjim letom za povprečno 30%. V tem je med prvimi tovarna čevljarjskih stro-

»Pozor strup« piše na tabni, ki stoji na enem izmed soštanjskih vrtov. Zakaj strup, kakšen strup? Vrt je namreč popolnoma neograjen in otroci ga večkrat na dan prehodi. Bliznji sosed je dejal, da se hoče menda lastnik na ta način zavarovati pred kokošmi. Menda le ni mislil resno...

PRIPRAVE NA 4. JULIJ

Titovo Užice pripravljeno

V Titovem Užicu so pripravljene na osrednjo proslavo 20-letnice revolucije. V Muzeju vstaje, ki ga bodo svečano odprli 3. julija, nameščajo zadnje predmete. Pred muzejem stoji monumentalni kip, ki simbolično prikazuje trpljenje žrtev eksplozije v tovarni orožja, 22. novembra 1941. Tudi na Trgu partizanov, kjer že stoji spomenik tovariša Tita, je vse pripravljeno. Okrasiti morajo še glavni trg. V veleblagovnici na trgu, ki jo bodo odprli te dni, je tudi vse pripravljeno. Nova mestna kavana, razširjeni hotel »Palace« in drugi objekti prav tako čakajo na sprejem gostov. Računajo, da bo v mestu in na Zlatiboru nastanjenih okoli 4000 gostov. Začeli so postavljati še več kot 200 provizoričnih trgovinskih in gostinskih objektov v predmestjih in drugod. Pripravljajo tudi prostor za parkiranje okoli 10 tisoč motornih vozil. V Sevoju v Volonju pa urejajo prostor za taborene kakih 8000 gostov, ki prihajajo s šotori.

V Krčagovih in Adi, kjer bo taborilo kakih 4000 borcev NOV in predstavnikov večjih delovnih kolektivov, je bilo vse pripravljeno že pred dvema tednoma. Tudi v taborišču Užiška republika na Beli zemlji so postavili okoli 2500 šotorov. Postavili so tudi televizijsko anteno na Zavučju, ki bo omogočila Užičanom sprejem televizijskega programa. Pred dnevi so zgradili tudi še zadnje kilometre asfaltiranega cestišča na cesti proti Zlatiboru.

Kranj

Iz Kranja bo odšlo na proslavo V Titovo Užice v nedeljo jutraj 50 članov ZB in predstavnikov delovnih kolektivov. Delegacijo bo vodil Stane Bernik.

Tržič

V Tržiču so že končali s pripravami na praznovanje 4. julija. 300 ljudi bo sodelovalo v pohodu Kokrškega odreda. Ti bodo v treh dneh prehodili okoli 100 km po partizanskih poteh. Občinski sindikalni svet je skupaj z odborom za proslavo 20-letnice vstaje priporočil podjetjem, naj zagotovijo dovolj kamionov za prevoz udeležencev za proslavo na Poljane. Računajo, da bo odšlo tja približno 3000 občanov. Na večer pred praznikom bodo na vseh hribih okrog Tržiča kurili kresove, v Tržiču samem pa tudi ognjemet.

V. E.

Slovenske Konjice

V počastitev 20-letnice revolucije in dneva borca bodo v Vitanju pri Slovenskih Konjicah v nedeljo odkrili spomenik padlim borcev in talcem tega kraja. Vitanjčani pričakujejo, da bodo ta dan videli v svoji sredini številne znane borce, ki so sodelovali v NOB v teh krajih. Teh ni malo, saj so prve partizanske edinice na Pohorju formirali že v letu 1941.

V. L.

Metlika

Slovenski železničarji bodo letos razen na številnih lokalnih proslavah proslavili 20-let-

7 dni v sindikatih

● **TRŽIČ** — Pri občinskem sindikalnem svetu v Trzinu so imenovali komisijo za ideološko-politična vprašanja. Komisija je za začetek izdelala okvirni program dela, med letom pa ga bo po potrebi spreminjala. Najpomembnejša naloga komisije bo, da do jeseni pripravi šolo za delavsko upravljanje in pa nekaj seminarjev za člane obratnih delavskih svetov. Prav tako bo komisija skupaj z ideološko komisijo SZDL pripravila več razgovorov na terenu.

● **SLOVENSKE KONJICE** — Člani plenuma občinskega sindikalnega sveta so sklenili, da je treba uveljaviti predvsem organe upravljanja v ekonomskih enotah, ki so jih izvolili v zadnjih mesecih v nekaterih večjih podjetjih in občini. Občinski sindikalni svet bo izdelal potrebne analize, ki jih bodo potem obravnavali na skupnem sestanku s predstavniki podjetij, kjer bi razpravljali hrkati tudi o prvih rezultatih njihovega dela ter izmenjali medsebojne izkušnje.

● **IDRIJA**: Komisija za higiensko tehnično varnost v Rudniku živega srebra je imela s predstavniki Republiškega odbora sindikata rudarskih in metalurških delavcev in republiškega Zavoda za socialno zavarovanje posvetovanje o problemih HTV službe v Rudniku in tudi v drugih podjetjih idrijske komunne. Na tem posvetovanju so ugotovili, da je ta služba v Rudniku dobro organizirana. Imajo ustrezne strokovne kadre in zagotovitveno materialno osnovo. Uprava podjetja in organi upravljanja spremljajo delo te službe in ji nudijo podporo. Drugače pa je v ostalih gospodarskih organizacijah v občini. Sodiijo, da bi bilo potrebno ustanoviti stalno komisijo za higiensko tehnično varnost pri svetu za delo občinskega ljudskega odbora.

● **NOVO MESTO** — Da bi poživili decentralizacijo delavskega upravljanja tudi v obrtnih kolektivih je Okrajni sindikalni svet pred nedavnim sklical posvetovanje upravnikov večjih obrtnih podjetij ter predsednikov delavskih svetov in upravnih odborov. Razpravljali so o slabostih delavskega upravljanja v obrtnih kolektivih in ugotovili, da je glavni vzrok za to predvsem majhno število zaposlenih v teh kolektivih. Tudi v večjih obrtnih podjetjih so menili, da je moč uvesti ekonomske enote, kajti z odlašanjem in mnenje, da so ekonomske enote in decentralizacija upravljanja v obrti nemogoča, položaj le slabšamo. Treba je tudi proizvajalcem v obrti dati ustrezno materialno osnovo, če hočemo, da bo storilnost večja.

● Na zadnjem občinskem plenumu v Novem mestu so govorili o uveljavljanju novega gospodarskega sistema in rekreacije v delovnih kolektivih. Ugotovili so, da se udeležuje v športnem življenju le

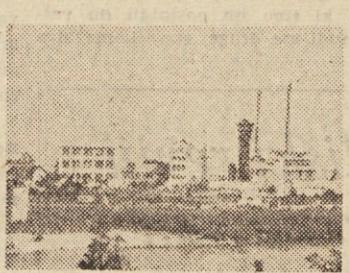
5% zaposlenih v novomeški komunni. Zaradi pomanjkanja športnih objektov se bo zato sindikat trudil, da bi razvijal rekreacijsko dejavnost z izleti in pa proizvodno gimnastiko.

● **KOPER**: Akcija Okrajnega sindikalnega sveta Koper v zvezi z decentralizacijo delavskega samoupravljanja — o njej smo že večkrat poročali — je zajela doslej okrog 100 podjetij. Od teh jih je že 36 uvedlo ekonomske enote; samo v štirih še niso konstituirali organov upravljanja. Pri ocenjevanju dosedanjih rezultatov akcije je okrajni sindikalni svet ugotovil nekaj pomanjklivosti, ki se pojavljajo v zvezi s tem v gospodarskih organizacijah. Kot osnovno pomanjkljivost ocenjujejo precej pogoste pri-
mere, da pri razpravah o decentralizaciji upravljanja ne sodelujejo celotni kolektivi ni-

ti ne vplivajo s svojimi predlogi na to, kakšne odločitve bodo sprejete. V mnogih kolektivih se razprave sučejo v glavnem okrog volitev, manj razpravljajo pa o bistvu in vsebini decentralizacije.

● **TOLMIN**: 24. in 25. t. m. so bile v Tolminu III. delavske športne igre, v katerih so nastopale reprezentance občinskih SS Tolmin, Nova Gorica, Ajdovščina in Kanal z več kot 200 tekmovalci.

● **VIDEM-KRŠKO** — Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta je na zadnji seji razpravljalo o delitvi dohodka v gospodarskih organizacijah.

Ugotovili so, da bodo morali kolektivi pohiteti s pripravami pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov. Razpravljali so tudi o pripravah na prihodnji občinski plenem sindikata.

● **IZOLA**: V »Delamarisu« so v 35 ekonomskih enotah izvolili organe upravljanja. Sedaj je okrog 50% zaposlenih v zborih proizvajalcev. Ponekod pa so uvedličasne svete, ki bodo proučevali možnost nadaljnje decentralizacije.

● V podjetju »Gradbenik« so v 11 ekonomskih enotah sicer izvolili svete enot, ki naj bi samo pripravljali material in predloge za zasedanja zborov proizvajalcev. Ti pa bodo potem odločali. Imajo že izdelan pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Pripravljajo obračun osebnih dohodkov po novem pravilniku za pet mesecev nazaj.

● **PIRAN**: 21. t. m. je bila skupna seja Zbora proizvajalcev ObLO Piran in plenuma občinskega sindikalnega sveta, kjer so govorili o novih gospodarskih instrumentih in novih restrikcijskih ukrepih ter vplivu na gospodarstvo piranske komunne. V referatu so podrobneje analizirali sedanje gospodarsko in finančno stanje posameznih gospodarskih organizacij. Čeprav tudi za to področje velja, da so se na splošno osebni dohodki neupravičeno dvigali (porast osebnih dohodkov ni bil vedno rezultat večje produktivnosti in boljšega gospodarjenja), so gospodarske organizacije, ki so do višjih osebnih dohodkov prišle po upravičeni poti, to je z dvigom proizvodnje in boljšim gospodarjenjem (Rudnik Sečovelje in še nekatere druge). Osebnih dohodke na območju občine so v prvih štirih mesecih dvignili za okrog 34% v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta.

● **AJDOVŠČINA** — Pred kratkim je delovni kolektiv Tekstilne tovarne Ajdovščina razpravljala o formiranju ekonomskih enot v tem podjetju. Ustanovili bodo 4 ekonomske enote z zbori proizvajalcev.

Na zasedanju delavskega sveta trgovskega podjetja HUBELJ, ki je bilo 16. junija, so razpravljali o ustanovitvi ekonomskih enot, vendar dokončnega sklepa o tem niso sprejeli, ker nekatere poslovalnice niso rentabilne, ne vedo še na kakšen način bi to uredili. Sklenili so, da se ta zadeva prouči; ponovno pa bo o tem razpravljal delavski svet na prihodnji seji.

O ekonomskih enotah so razpravljali tudi na sestanku sindikalne podružnice Remonf-nega podjetja v Ajdovščini ter sklenili, da jih bodo začeli ustanavljati. Težave imajo predvsem zaradi pomanjkanja kadra.

● **RAVNE NA KOROSKEM**: Občinski sind. svet je imel v preteklih dneh prvo sejo novoizvoljenega plenuma občinskega sveta. Na plenumu so sprejeli program dela občinskega sveta. Med drugim so imenovali tudi pet komisij, in sicer: komisijo za gospodarsko in komunalno politiko, komisijo za delavsko samoupravljanje; za socialno politiko in delovne odnose; za kulturo, prosveto in tisk; za oddih in rekreacijo in komisijo za šolstvo in prosveto. Sklenili so, naj bi se prvi dve komisiji takoj lotili izdelave ustreznih analiz po posameznih gospodarskih organizacijah, predvsem o peteku decentralizacije samoupravljanja, o novem gospodarskem sistemu in podobno.

IZ NAŠIH KOMUN • IZ NAŠIH KOMUN • IZ NAŠIH KOMUN • IZ NAŠIH KOMUN

● TOVARNA USNJA SOŠTANJ: Pet obratnih delavskih svetov

Po temeljitih pripravah so tudi v Tovarni usnja v Soštanju sklenili, da bodo ustanovili obratne delavske svete. V podjetju imajo več ekonomskih enot, medtem ko so izvolili pet obratnih delavskih svetov. Ne- katere pristojnosti so tem svetom že dali, druge pa bodo postopoma prenašali. Pravijo, da je delovni proces v njihovem podjetju precej zamotan in da bo zato treba premostiti še marsikatero težavo, da bodo obratni delavski sveti res zaživel. Toda ob podpori sindikalne podružnice bodo uredili tudi te probleme.

● TRŽIČ: Osebnih dohodki po ustvarjeni proizvodnji

Na zadnjem skupnem plenumu Občinskega sveta in odbora SZDL v Trzinu so razpravljali predvsem o gospodarjenju v lanskem letu in letošnjih prvih mesecih. Tako so v prvem tromesečju dosegli plan realizacije s 23,3%, čisti dohodek z

Gradbeni delavci podjetja SGP Slovenija ceste hite z deli, da bi do 22. julija dokončali 112 metrov dolgi nadvoz ceste pri Dolgem mostu v Ljubljani. Pri teh delih so doslej vgradili 1200 kubičnih metrov betona in nasuli 50.000 kubičnih metrov raznega materiala. Tako poslej soferjem in pešcem ne bo treba več čakati pred spuščeniimi zapornicami pa tudi vožnja bo veliko bolj varna, saj je bilo na dosedanjem ostrem ovinku veliko prometnih nesreč

22,5% in sklade s 27%. Industrija pa je plan realizacije dosegla s 23,2%, količinski proizvodnjo s 24,9% in izvoz z 28,2%. Čeprav so gospodarske organizacije, ki so do višjih osebnih dohodkov prišle po upravičeni poti, to je z dvigom proizvodnje in boljšim gospodarjenjem (Rudnik Sečovelje in še nekatere druge). Osebnih dohodke na območju občine so v prvih štirih mesecih dvignili za okrog 34% v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta.

Ob tem pa so povprečne mesečne osebnih dohodke na zaposlenega v prvem tromesečju letos v primerjavi s istim obdobjem lani povečali za 16,6% ali od 18.738 na 21.859 dinarjev mesečno. Če pa primerjamo višino izplačanih osebnih dohodkov v prvem tromesečju letos z letnim povprečjem lani, so se osebni dohodki zmanjšali za 5,6%. Na plenumu so ugotovili, da so bili osebni dohodki vedno tolikšni, kot je to dovoljevala proizvodnja in da niso izplačevali osebnih dohodkov na škodo skladov ali obratnih sredstev.

● »STOL« KAMNIK: Izvolili delavske svete ekonomskih enot

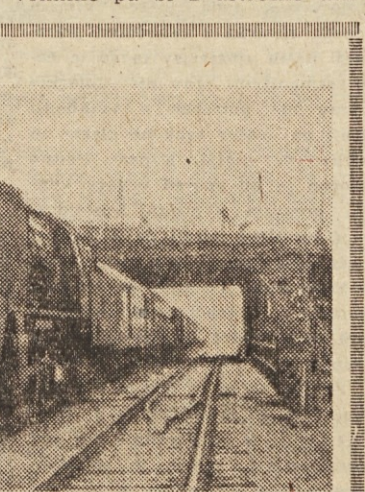
Preteklo soboto so v tovarni »Stol« v Duplici izvolili delavske svete v sedmih ekonomskih enotah. V vseh samoupravnih organih v tem podjetju bo tako poslej delovalo okrog 150 članov kolektiva. Delavski sveti ekonomskih enot bodo začeli z delom v začetku julija. Tem organom bodo prepuščene vse pristojnosti s področja delovnih razmerij, disciplinske in materialne odgovornosti, proizvodnih in gospodarskih vprašanj in podobno. Ker so šele 1. aprila začeli obračunavati dohodek po ekonomskih enotah, samoupravni organi nekaj časa še ne bodo mogli v celoti razpolagati z ustvarjenim dohodkom.

Člani sindikata v »Stolu« so že na predvolilnih sestankih poudarili, da bo treba kolektive ekonomskih enot, zlasti pa njihove delavske svete čimprej dobro usposobiti za odgovorne naloge, ki jih čakajo. Zato bodo v kratkem za vse člane delavskih svetov organizirali posebne seminarje. Vendar to ne bodo seminarji v običajnem pomenu besede, pač pa čimbolj stvarni

razgovori o problemih poslovanja in gospodarjenja v posameznem obratu v okviru celotnega podjetja. Take razgovore bodo organizirali po ekonomskih enotah, nanje pa bodo povabili tudi ostale člane kolektiva.

● VRHNIKA: Predvsem za rekreacijo delavcev

Vrhnika je kraj z lepimi izletniškimi točkami, kot na pr. Močilnikom, Bistrom, Peklom pri Borovnici, Starim mlinom, Planino z razglednim stolpom in v zimskem času vsa Zaplana. Ko so na nedavni izredni konferenci SZDL govorili o petletnem razvoju turizma, so menili, naj bi izletniške točke urejali tako, da bi bile dostopne predvsem delovnim ljudem, ne pa tako, da jih člani delovnih kolektivov zaradi previsokih cen ne bi mogli obiskovati. V Vrhniki je iz dneva v dan več delavcev, med njimi tudi kmetijskih. Vsi ne zmorejo stroškov za letovanje vse družine, nekateri pa, predvsem kmetijski, tudi ne morejo izkoristiti dopusta poleti. Razen tega imajo lahko delavci tak odmor le enkrat letno. Bližnje izletniške točke v okolici Vrhnike pa bi z ustrežno ure-

ditvijo lahko služile za rekreacijo po napornem delu tudi med tednom oziroma ob sobotah in nedeljah.

● NOVO MESTO: Obrat »Iskrea«

Pred nedavnim so začeli v temelje za novi industrijski obrat tovarne »Iskrea« iz Kranja. Računajo, da bodo začeli z delom v tem obratu prihodnje leto. Tu bo lahko dobilo zaposlitev več sto delav in delavcev.

● CELJE: Člani sindikata ObLO

Na občnih zborih sindikalnih podružnic v celjski občini so med drugim razpravljali tudi o problemih komunne. Govorili so, kaj vse bo treba v občini urediti. Tedaj je bilo tudi jasno, da bodo te stvari morali urediti sami — s svojimi sredstvi ali pa s prostovoljnimi delom.

Svoje obvezje so začeli pred nedavnim že uredničevati. Tako bodo, kot kaže, prvi izpolnili svojo obljubo člani sindikalne podružnice Občinskega ljudskega odbora, kjer so že prav vsi skupaj s predsednikom občinskega ljudskega odbora prišli za krampe in lopate. Ker so bili složni, so tudi uspeli.

Sindikalni podružnici Občinskega ljudskega odbora se sedaj pridružujejo tudi ostale in tako lahko pričakujemo, da bodo člani sindikata sami uredili marsikateri komunalni problem v celjski občini. BE

● DOBRNA: Nova pekarna

Pretekli teden so v Dobrni odprli novo pekarno. Ob pekar- ni je tudi nova mesnica. Obe novi poslovalnici predstavljata začetek novega preskrbovalnega središča v tem zdraviliškem kraju. Sredstva za gradnjo te pekarnice je prispevalo celjsko podjetje »Veležitar«.

Sodobnemu zdravstvenemu domu in lepo urejeni zobni ambulanti na Zlatem polju v Kranju se bo, če ne bo spet kakšnih posebnih težav, kmalu pridružila še bolnišnica za porodništvo in ginekologijo. Temelji so že postavljeni, sedaj pa nadaljujejo z ostalimi gradbenimi deli

● JADRAN MIREN: 145.000 parov čevljev

V tovarni čevljev »Jadran« v Mirnu so lani izdelali 145.000 parov čevljev v skupni vrednosti 420 milijonov dinarjev. Skupno so izvozili od tega lani 18.000 parov galaterk, kar predstavlja 25% celotne proizvodnje. Izvoz je usmerjen predvsem v Vzhodno Nemčijo. Tako so povečali samo izvoz v primeri s prejšnjim letom za 22,5%.

● IZOLA: V Mehanotehniki so uspeli

V sedanjih prizadevanjih in razpravah okrog delitve osebnega dohodka je nedvomno usmerjena vsa skrb upravljavcev v to, kako najti najboljši ključ za delitev na osnovi splošnega uspeha podjetja in uspeha vsakega posameznika.

V Mehanotehniki, izolski tovarni igrač, kjer so to nalogo obravnavali dokaj daljnovidno že več kot štiri leta, so po mnenju večine proizvajalcev našli tako rešitev, ki obeta zares vzoren primer delitve osebnega dohodka. Z izhodiščem analitične ocene delovnega mesta — razpon točk od 1,5 do 5,5 — so najprej na osnovi lanskega letnega izračuna in proporcij oblikovali letošnji sklad osebnih dohodkov ter ga seveda vskladili z letošnjim planom realizacije. Dobljena masa vsaj doslej kaže, da se niso zaračunali.

Dalje imajo na enoto en dinar bruto dohodka za podlago 0,28 din čistega dohodka in od tega 0,16 din osebnega dohodka. To so osrednja merila, ki hkrati omogočajo, da se ob preseganju plana sklad osebnega dohodka poveča in seveda tudi obratno.

Vrednost točke pa so v Mehanotehniki izračunavali predvsem ob upoštevanju vrste elementov, ki imajo težanje na osnovni realizaciji, medtem ko sta štednja in delovna disciplina ocenjevani po kriteriju, ki so ga oblikovali neposredni proizvajalci v ekonomskih enotah.

Kje bomo letovali

Po vseh krajih in v vseh kolektivih se pripravljajo na letovanje. V tem mesecu so odšli na morje že prvi dopustniki. Tudi v ajenska in šolska mladina iz Soštanja in Smartnega ob Paki se pripravljajo na počitnice. 8. julija bodo odšli na taborjenje k Sobčevemu jezeru v Lesce pri Bledu. Tega 14-dnevnega taborjenja se bo udeležilo okoli 30 mladincev. Na sliki: mladinci se učijo postavljati šotor. (Desno zgoraj.)

Nekaj več kot 300 m nad Novo Gorico je lepa izletniška točka »Kekc«, ki jo člani delovnih kolektivov radi obiskujejo. V »Kekcu« pravijo, da imajo že za vso sezono napovedane številne obiske. (Desno v sred.)

V počitniškem domu Elektrogospodarske skupnosti Slovenije nad Portorožem — naj omenimo, da pritevajo ta dom med najbolj vzorno urejene domove ob slovenski obali — se je novo vodstvo z uvedbo predsezone skoraj v celoti rešilo velike gneče v sezoni. Tako so že v marcu letovali v tem domu prvi dopustniki. (Desno spodaj.)

Delavci vrhniške Industrije usnja in njihove družine bodo tudi letos letovali v Strunjanu, kjer imajo svoj počitniški dom. Letos bo v tem počitniškem domu izkoristilo svoj dopust nad 300 članov kolektiva in njihovih sorcev, prvi dopustniki pa so na letovanja že odšli. Razen v domu imajo nekaj ležišč tudi v vee-kend hišicah in šotorih, tako da

● MARIBORSKA LIVARNA: Le trije obratni delavski sveti

Pred kratkim so tudi v Mariborski livarni, kolektivu s preko tisoč zaposlenimi, izvolili tri obratne delavske svete, in sicer v metalurških, vzdrževalnih in v pomožnih obratih, kamor sodi tudi uprava. Delavci si mnogo obetajo od te spremembe v upravljanju.

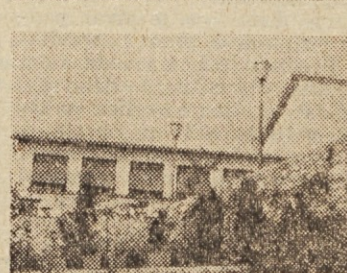
Predsednik osrednjega delavskega sveta in predsednik sindikalne organizacije sta dejala ob tem naslednje: »Izvolitev novih organov delavskega upravljanja pomeni za naše podjetje velik napredek. Ko bodo sveti zaživi in se uveljavili, bomo šli dalje. Podjetje je namreč razdeljeno na šest ekonomskih enot, obračunskih enot pa je kar enainvajset. Sama organizacija proizvodnje in obračunavanja dohodkov po stroškovnih mestih terja še več obratnih delavskih svetov. Sedaj še niso preneseni skladi na svete, to nameravamo storiti šele prihodnje leto, ker smo v rekonstrukciji. Pripravljamo tudi cenike del in potem bomo lažje obračunavali dohodke po ekonomskih enotah.«

K. Audič

● KONUS SLOVENSKE KONJICE: Osem ekonomskih enot

Pretekli teden so v usnjarskem kombinatu »Konus« v Slovenskih Konjicah izvolili obratne delavske svete in sindikalne podobore v osem ekonomskih enotah podjetja. Te so formirane predvsem po proizvodnem načelu, tako da vsako enoto tvori proizvodni obrat kot zaključena celota oziroma več sorodnih obratov skupaj. V samoupravnih organih bo v okviru podjetja sodelovalo okoli 150 članov kolektiva. Posebna komisija tudi že pripravlja potrebne osnutke pravil oziroma sprememb, ki jih bo treba izvesti v zvezi s pristojnostmi, katere bodo dobili novi organi upravljanja.

ima dom skupno 42 ležišč. Člani delovnega kolektiva Industrije usnja prispevajo za letovanje od 350—420 dinarjev dnevno, ostalo pa bo prispevala tovarna. Pri izgradnji doma so s prostovoljnimi delom veliko pomagali delavci sami. (Levo spodaj.)

MED IZOLO IN KOPROM

Bržčas ne bom nikomur prizadejal prehude krivice, če rečem, da so štipendije doslej povzročile prav toliko hude krvi kot dobre volje, da je bilo z njimi storjenega veliko dobrega pa tudi veliko slabega. Vzrokov za to bi sicer lahko našli ničliko, toda v bistvu gre vendarle za enega samega: štipendije so v mnogih primerih izgubile svoj osnovni namen, namreč, da bi hkrati s tem, ko štipendistom zagotavljajo kolikor toliko normalne ekonomske pogoje študija, zagotovile tistemu, ki jih podeljuje, nujno potreben kader. Po svojem osnovnem namenu je potemtakem ekonomsko utemeljena samo tista štipendija, ki v enaki meri združuje v sebi tako socialno pomoč kot ekonomsko računico, ali z drugimi besedami povedano, kadar so interesi posameznika vklajeni z interesi kolektiva. A prav tu je bilo doslej največ zlorab, bodisi s strani tistih, ki so štipendije prejemali, bodisi s strani onih, ki so jih podeljevali.

Štipendije: ekonomska računica in socialna pomoč

Pa vendar sem pred dnevi v kranjski Iskri spoznal gospodarsko organizacijo, ki je štipendije uredila tako, da bi to skoraj lahko označil z besedo idealno. Obenem pa moram reči, da ni pravzaprav nič tako zelo posebnega in izjemnega v njenem sistemu štipendiranja, samo jasno zastavljeno izhodišče: štipendija mora biti ekonomsko utemeljena, socialna pomoč mora biti v skladu z ekonomsko računico podjetja. To osnovno načelo pa je uzakonjeno s posebnim pravilnikom o štipendijah, ki preprečuje, da bi ga kdor koli in kakor koli izmalčil.

Vsa politika štipendiranja je pravzaprav zajeta v naslednjih določilih:

- štipendije podeljuje podjetje za vzgojo potrebnih kadrov glede na sedanje in perspektivne potrebe tovarne;
 - štipendije podeljuje po oblasti delavskega sveta upravni odbor in sicer na predlog komisije za podeljevanje štipendij;
 - štipendije lahko podeljuje upravni odbor samo na osnovi razpisa, ki mora biti javen in objavljen vsaj trideset dni pred izbiro štipendistov; razpis mora biti objavljen ali v dnevnem časopisu ali na oglasnih deskah podjetja ali v tovarniških časopisih;
 - štipendijo lahko podeli upravni odbor samo na osnovi pogodbe, ki jo skleneta podjetje in štipendist in ki vsebuje določila o višini štipendije, o načinu izplačila, o dobi štipendiranja in o pravicah in dolžnostih obeh strank;
 - kot dodatek k štipendiji lahko štipendisti zaprosijo tudi za brezobrestno študijsko posojilo.
- Ze samo iz teh nekaj določil je moč zaključiti, da podjetje ne jemlje štipendiranja formalno in da je to zanj eden izmed pomembnih načinov, s katerimi si lahko zagotovi potreben kader. To mi je tudi potrdil član komisije za podeljevanje štipendij Bogdan Napokoj:
- »Štipendiranja nismo vzeli ozko, to je, da bi štipendirali samo redne dijake in študente na strokovnih šolah oziroma fakultetah. Štipendije podeljujemo tudi za strokovno izpopolnitev tistim delavcem podjetja, ki so na svojih delovnih mestih pokazali sposobnost in upravičenost, da si svoje znanje razširijo. Podobno velja tudi za znanstveno izpopolnjevanje vodilnega strokovnega kadra.«
- Toda bržčas bi ta širina v štipendiranju sama po sebi še ne zagotavljala pravilne politike štipendiranja, prej bi celo omogočala najrazličnejše spekulacije, neupravičene podelitve štipendij, zlorabe, če ne bi v tem podjetju pristopili k štipendiranju na nekoliko drugačen način, kot je v navadi skoraj v vseh gospodarskih organizacijah:
- »Vemo, da si s štipendijami lahko zagotovimo potreben strokovni kader in zaradi tega tudi z njimi ne skoparimo. Toda vse naše štipendije so tudi odsev dejanskih potreb podjetja. Razpišemo jih toliko, kot predvideva desetletni perspektivni plan razvoja podjetja novih strokovnjakov. Nič več in nič manj. Zlorab pravzaprav ne more biti, to nam zagotavljajo razpisi. Za štipendijo lahko zaprosi vsakdo, dokončna izbira štipendistov pa je stvar podjetja oziroma organov upravljanja. Prednost imajo seveda člani kolektiva, otroci naših delavcev, kandidati iz bližnje okolice matičnega podjetja oziroma obrata, v katerem se bodo po končanem študiju zaposlili, nato socialno ogroženi dijaki in študenti ter tisti iz zadnjih letnikov. O izboru štipendistov pa odloča najprej komisija za podeljevanje štipendij, nato upravni odbor podjetja in slednjč še delavski svet. Tako je samovolja posameznika povsem nemogoča.«
- In ko sem se kasneje gredal z nekaterimi štipendisti kranjske Iskre, so vsi povedali, da podjetje zelo točno izpolnjuje svoje obveznosti do njih, da pa hoče, da jih v enaki meri izpolnjujejo tudi oni. Vse izpite morajo oprav-

ljati v rokih, sicer jim podjetje razveljavi štipendijsko pogodbo in morajo vrniti prejeti denar. Vsako leto morajo štipendisti tudi opraviti v podjetju mesec obvezne prakse ne oziraje se, ali program šole zahteva krajšo dobo. Ta praksa pa zanje veliko pomeni, saj se na njej dobro seznanijo z vsem podjetjem in predvsem s svojimi bodočimi delovnimi mesti. Sicer pa lahko štipendist išče v podjetju strokovno pomoč, kadar jo le potrebuje.

In vendar Iskra, kljub temu da sklepa štipendijske pogodbe samo v tistih primerih, kadar to zahteva ekonomska računica, obenem rešuje tudi socialni položaj svojih štipendistov. Dokaz za to:

»Doselej smo štipendirali skladno z zvezo uredbo o višini štipendij in to tako, da so bile na višjih in visokih šolah štipendije za prvi in drugi letnik 6000 dinarjev, za tretji 7000 in za četrti 8000 dinarjev, v srednjih šolah pa za prvi in drugi letnik po 5000 dinarjev mesečno in za zadnja dva letnika po 6000 dinarjev. Kljub nagradam pa, ki so jih lahko dobili štipendisti za časa prakse poleg štipendije, to je od 6000 do 12.000 dinarjev, odvisno pač od prizadevnosti vsakega praktikanta posebej, pa vemo, da višina štipendij že zdavnaj ne pokriva vseh stroškov šolanja. Zato smo omogočili štipendistom, da najamejo brezobrestno študijsko posojilo, ki ga začno vračati tedaj, ko so najmanj tri mesece v podjetju v rednem delovnem razmerju. Ti obroki tudi ne morejo biti večji kot 3000 dinarjev na mesec. Če pa se posojiljemalec, potem ko stopi v redno delovno razmerje pri svojem delu posebno izkaže, doseže posebne uspehe ali opravlja svoje delo zelo vestno, lahko upravni odbor zmanjša znesek posojila, ki ga mora vračati, ali pa mu posojilo sploh izbršče.«

Res, morda bi lahko bile štipendije v kranjski Iskri nekoliko višje, saj še vedno zaostajajo za ekonomsko ceno šolanja, morda bi jih kazalo urediti tako, da bi bila od uspeha pri posameznih izpiti odvisna višina štipendije, morda bi se dalo s to ali ono spremembo še izboljšati štipendiranje, toda prav gotovo se je ta sistem že močno približal tistemu, za katerega velja beseda idealen.

BOJAN SAMARIN

V mislih mi je prva republiška revija amaterskih zabavnih ansamblov in orkestrrov. V dveh večerih jih je nastopilo enainvajset, iz vse Slovenije, nekateri izbrani pa se revije zaradi opravičljivih razlogov sploh niso mogli udeležiti. Tako pregled njihove dejavnosti sicer ni bil popoln — pa tudi ne mnogo manj kot popoln: izkazalo se je, da so nastopajoči kvalitetno ter številčno dosegli raven, ki že opravičuje pri izboru za prihodnjo revijo edini in edino pravilni kriterij — doseženo kakovostno stopnjo. Za udeležence revije in poslušalce obeh koncertnih večerov je bilo to gotovo najlepše spoznanje! Naš amaterizem polagoma prerasča prvo fazo svojega razvoja: prodajanja za denar (z drugimi besedami izključno igranje na plesih) vse bolj izpodirjajo javni, koncertni nastopi pred občinstvom, ki posluša in ocenjuje. Treba je mnogo vaditi, igrati na pamet, doseči vsaj korektno če že ne virtuozno tehniko, treba je paziti na muzikalne vrednote in skrbeti za repertoar.

Za letos se je repertoar strnil v dve smeri: »večer domačih viž in napevov« (24. junija, Izola — Naj mi prizadevni organizatorji oprostito to »pikolovstvo«, toda »viže« nimajo nobenega opravka z zabavnimi prizadevanji naših amaterjev in so le večast germanizem, prav nič »ljudski« in prav nič potreben v vsakdanji praksi) pa »večer zabavne glasbe in popevk« (25. junija, Koper). Očitno heterogen je bil spored prvega koncerta: program »Veselih Sentiščanov« (Ljubljana), zlasti pa Kranjskega jazz ansambla in zabavnega orkestra Elektra iz Soštanja se nikakor ni skladal z »domačnostjo« izolskega večera, trio Modec iz Domžal pa bi bil moral nastopiti prvi in ne drugi dan. Seveda so to le težave začetnih poskusov in jih prirediteljem ne smemo zameriti; iz raznorodnih ter (po obsegu, sestavi, vzorih in še čem) najrazličnejših ansamblov je bilo zares težko sestaviti enotne sporede.

Raznolikost nastopajočih pa je bila tudi ena velikih vabilnosti obeh koncertov in seveda realna podoba stanja te vrste amaterske dejavnosti dandanes pri nas. Od preproste dua iz Dvora pri Žužemberku in harmonikarskega orkestra DPD Svoboda iz Ljubljane (Sentišč) do velikega zabavnega orkestra DPD Svobode Center iz Trbovelj se je zvrstila pred poslušalci vrsta zasedb. Ni nam treba razlagati njih raznolikosti z večkrat zapisanimi dejstvi: odvisni so od instrumentov, ki jih premorejo, navezani skoraj izključno na aranžmaje svojih ljudi (saj notnega materiala za tako različne sestave res ni mogoče tiskati) in pomagajo si z dirigenti pa učitelji, ki so jim in kakor so jim dosegljivi. Od tod njihova »pisanost« — pri tem pa jih družil mladost, ljubezzen do glasbe, veselje do muziciranja in volja. Prav te lastnosti so bile v Izoli in Kopru najbolj osvežujoče; lahko jim zaupamo kulturno razvedrilo naših ljudi.

Kar zadeva program posameznih ansamblov, je bila izbira seveda zelo

pestra: Harry James, Gershwin, Miller na eni strani ter brata Avenik z vrsto »neznanih« skladateljev (redno članov ansamblov) na drugi so bili samo mejniki. Na posvetovanju v Kopru je večkrat stekla beseda tudi o slovenski zabavni glasbi, o domačem izrazu in resnično našem stilu: da moramo težiti k temu, je seveda jasno. Toda po kateri poti, ostaja veliko vprašanje. »Kmečki teater« s ponarejenim pijanskim vriskanjem in drugimi »zabavnimi« rekviziti je pač zelo borno nadomestilo za vse, kar že leta pričakujemo v naši lahki glasbi. Prva republiška revija

pa... Če bi bilo treba izbirati, bi se pač odločili za ta instrumentalni duo (flavta in harmonika) iz Dvora pri Žužemberku: toliko iskrenosti in toplote je bilo v skladbica in izvajanju obeh otrok, toliko slovenske zemlje je dihlo iz njiju, da sta resnično navdušila. Tudi zaradi svoje otroškosti, gotovo, a kljub temu... V glasbi pač moraš biti pristen.

Pri jazz ansamblu je stvar seveda druga. Tam gre za način izvajanja, za stil in tega od nepoklicnih glasbenikov skoraj ne moremo terjati, vsaj ne novega, izvirnega. Povrhu so za sedbe, ki smo jih poslušali (in verjetno tudi vse druge) stare komaj dve

DPD Svoboda Center iz Trbovelj so kvalitetno segli najvišje. Slišali smo nekaj odličnih trobentačev (zabavni orkester ELEKTRA iz Soštanja, SWING 7 iz Maribora) in klarinetistov (6 BLUES + 1 iz Ljubljane) — žal pa skoraj nobenega dobrega pevalca (najbolj častna izjema je bil solist trboveljskega Velikega zabavnega orkestra). Skoraj vsi so nas presenetili z leplim glasovnim materialom, zato pa tudi s pomanjkljivo tehniko in neokusnim koketiranjem s publiko. O tekstih naših popevk smo že večkrat pisali: še vedno so navadni, brez občutka za jezik, brez poetične moči, skratka slabi. Ne vsi, toda večina.

Tako sta nam večera v Izoli in Kopru razkrila slabe in dobre strani amaterskih zabavnih prizadevanj, ki so se zadnja leta razširila kot gobe po dežju. Namesto tedanjih »divjih« ansamblov smo s posredovanjem Zveze Svobod in prosvetnih društev, s pomočjo glasbenih šol ter s skupno željo po napredovanju dobili že nekaj odličnih orkestrrov, solistov in ansamblov. Namesto brezglavega lova za denarjem skrb za kvaliteto in vsebino. Vsa množica mladih ljudi (in zrelih obrazov na odru skoraj nismo videli — prej otroške!) natančno ve za svoje vzore in cilje. Ve pa tudi za pot do njih: na posvetovanju v Kopru so odločno zahtevali jasno in podrobno kritiko. Ker jim je potrebna.

Zato mislim, da jim lahko pomagoma zaupamo.

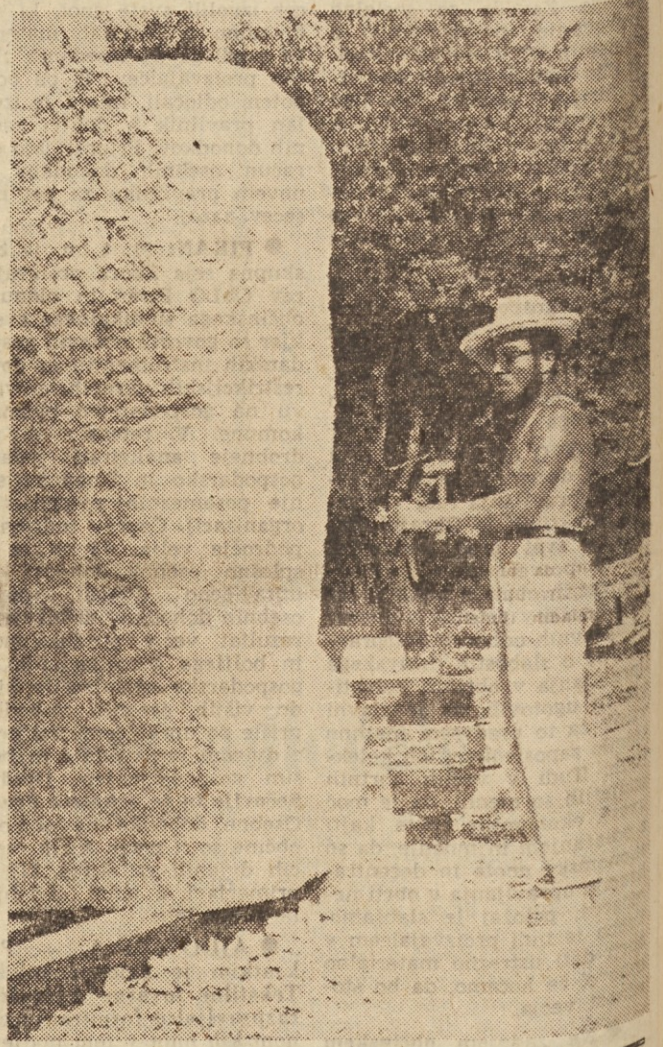
B. L.

Ob prvi republiški reviji amaterskih zabavnih ansamblov in orkestrrov

je mimo njega nakazala vsaj še dve steezi: priredbo bistriške »himne« pi-larjev »Oj tječe, tječe bistra vuoda« (zabavni ansambel DPD Svoboda iz lirske Bistrice) ter valček in polko gotovo najmlajšega skladatelja »doma-čih napevov«, harmonikarja Mo-zeboj. Kranjski JAZZ ansambel, SWING 7 iz Maribora, 6 BLUES + 1 iz Ljubljane ter Veliki zabavni orkester

Atelje na prostem

Ceprav še ni prispela v Porto-rož niti polovica kiparjev, ki se bodo udeležili mednarodnega sim-pozija »Forma viva«, vlada za »atelje na prostem« veliko zani-manje. V lepem parku v Porto-rožu, ki je prizorišče tega po-membnega kulturnega dogodka, se je te dni mudila tudi ekipa iz Münchena, ki je posnela kratek reportažni film o tem simpoziju. Tudi slovensko podjetje »Viba-film« je začelo s snemanjem do-kumentarnega filma, ki naj bi pokazal, kako se bodo pod rokami znanih kiparjev z vsega sveta kamnite klade spreminjale v umetnikove stvaritve. Bojda se zanimajo za snemanje dokumen-tarnih filmov o portoroškem sim-poziju tudi druga domača in tuja filmska podjetja.

ZAKAJ NE TUDI NA TUJIH TLEH?

Po letošnjem zaključku sezone amaterskih dramskih, glasbenih, pevskih in drugih skupin po vsej Sloveniji lahko z mirno vestjo in brez velikih pretiravanj skorajda povsem ertamo iz dnevnega reda razprav in posvetovanj o našem amaterizmu večletno tožbo: amaterizem je v krizi! Ne, ni še tako, kot bi lahko bilo, še so pomamljivosti, še ponekod iščejo in se ne znajdejo, so enostranski v svojih prizadevanjih, se otepaajo sodobnejših oblik i. p. Toda množica letošnjih prireditelj, predstav, nastopov, revij — še nikoli jih ni bilo toliko — kjer so se predstavile skupine, ki so imele kaj povedati, kot tudi tiste, ki so še nekoliko zaostale v svojem razvoju, je pokazala tudi marsikdaj nepričakovano in presenetljivo dejstvo: Med temi skupinami je cela vrsta dobrih, prav dobrih pa tudi odličnih ansamblov, ki se lahko kot enakovredni ali vsaj skoraj enakovredni postavijo ob bok poklicnim ansambлом. Sicer pa nam ne gre zdaj za primerjavo. Ob dejstvu, da take skupine pri nas obstajajo, si ne bi smeli samo samovoljno pometi roko, češ, vidite, kaj premoremo, in potem do drugega leta in novih ugotovitev spet rahlo pozabiti na vse skupaj. Če smo enkrat tako daleč, da je prenehalo omalovaževanje amaterjev, ki so se marsikje dvignili nad

zgoj ljubiteljsko dejavnost in postajajo upoštevanja vredni ustvarjalci in usmerjevalci kulturnega življenja v kraju, se kar same po sebi porajajo nove misli, nove skrbi, kako to dejavnost še bolj obogatiti, popestriti, jo pravilno razporediti, omogočiti prireditve in predstave skozi vse sezone in ne samo za zaključne revije. In o eni taki možnosti dela bi radi povedali nekaj več.

Navadili smo se nekako, da amaterske skupine — razen redkih izjem — zadovoljujejo s svojim programom le prebivalstvo v svojem domačem kraju. Dve, tri morda tudi nekaj več prireditelj na leto in konec. Morda bi se, če bi bilo prireditelj več, gledalci in poslušalci celo že navečali vedno istih obrazov, se dolgočasnili. Pa tudi skupine so včasih tako prepuščene same sebi, ne gredo nikamor, ne vidijo nič novega in razumljivo je, da zaostajajo v svojem razvoju.

Zakaj ne bi zato začeli misliti na bolj načrtna in sistematična gostovanja kvalitetnih skupin po drugih krajih? Danes take skupine že imamo, druge pa se bodo še usposobile. Prednosti take vrste dejavnosti pa so očitne: bogatejšo kulturno življenje, spoznavanje novih del in ljudi na eni strani in celoletna aktivna dejavnost skupin na drugi strani. Seveda bi to zahtevalo tudi od

skupin in društev nove in pogljbene oblike dela, ker je treba premisliti, kaj bo najbolj primerno za gostovanje: ali dramska predstava ali kombiniran kulturno-zabavni večer ali kaj drugega. Se bolj bi tako prišla do veljave povezava med posameznimi skupinami in društvih, kar bi tudi v domačem kraju lahko prispevalo k večji aktivnosti in pestrosti pri sestavljanju programov za klubsko življenje. Prav gotovo pa predstavljajo gostovanja tako pomemben stimulans za delo in razvoj društev in skupin, da ne bi smeli več mimo tega, čeprav bodo morda včasih v začetku težave s sredstvi. Nastop gostujoče skupine je lahko tudi dobrodošla priložnost za kritični pogovor, za analizo, za pridobivanje izkušenj, ker lahko da več kot marsikateri samo teoretičen tečaj ali seminar. Prav tako so možna tudi gostovanja posameznih režiserjev, pevovodij, ki si ob stiku z drugimi ljudmi, z drugimi režiserji, pevovodji pridobivajo novih izkušenj.

Se na eno možnost uveljavljanja in udeleževanja amaterskih skupin, zlasti zabavnih ansamblov (tudi teh smo lahko letos odkrili lepo število in to kvalitetnih), ne bi smeli pozabiti. Med počitnicami, na dopustu se naši ljudje velikokrat dolgočasijo v turističnih krajih in počitniških domovih samo ob soncu in mor-

ju pa še morda ob revnem muziciranju priložnostnih muzikantov, amaterski, velikokrat kvalitetnejši ansambl pa morajo igrati sami sebi. A ne bi tudi tu skušali najti skupnega jezika, da bi bili tako eni kot drugi zadovoljni? Na žalost se dobra volja in želje ustavijo od sredstvih in nezaupanju do teh ansamblov. Sami ansambl kot počitniške skupnosti in domovi ne morejo prevzeti vseh stroškov, turistične in gostinske organizacije ali sploh nimajo interesa ali pa raje draže plačujejo že poznane, čeprav ne vedno tudi kvalitetnejše ansamble, predvsem zaradi nezaupanja do amaterjev. Ob pomanjkanju tovrstnega razvedrila vse-kakor malce kratkovidna politika, katere nedolžna žrtev so prav tisti, ki si takega razvedrila na dopustu tako željno želijo.

Nove oblike dela z amaterskimi skupinami pa le ponekod še tudi dobivajo realnejšo osnovo. Svet Svobod ljubljanskega okraja pripravila za novo sezono obširne načrte prav za to vrsto dejavnosti, za poživitev gostovanj. Predvsem nameravajo poživiti delo občinskih svetov, ki naj bi na svojem področju pregledali in raziskali vse možnosti za organizirano delo društev, vklajevali programe, ugotavljali potrebe in usmerjali medsebojno sodelovanje in gostovanja med društvi. Ze letos pa so organizi-

rali mesec gostovanj, kot eksperiment, da bi videli, kaj lahko posamezna društva pripravijo na nudiijo. Prihodnjo sezono pa bi postala to stalna oblika dela. Prav tako so se tudi dogovarjali za gostovanja med dopusti, vendar niso našli na razumevanje turistinih in gostinskih podjetij. Zato nameravajo sami, v lastni režiji organizirati turneje nekaterih kulturnih in zabavnih skupin po Slovenskem Primorju, v jeseni pa se bodo skušali pomesti s turističnimi in gostinskimi podjetji ter Ljubljanskim festivalom, kako bi tako med sezono kot v poletnih mesecih s skupno akcijo omogočili v Ljubljani in po drugih krajih življenejšo kulturno-zabavno življenje. Izvesti pin, ki bi bile sposobne izvesti primerne programe, je dovolj, gre samo za konkretne dogovore in resnična škoda bi bila, če bi ta ideja padla v vodo zaradi nepriljubljenosti in malcnosti stih, ki bi tako spodbudo morali sprejeti pravzaprav z odprtimi rokami. Seveda delo ne bo tako enostavno in bo treba še precej storiti zlasti za vzgojo kadrov (režiserjev celovečernih kulturno-zabavnih prireditelj, napovedovalcev itd.) na tem področju. Tu, da začetki in dobra volja so, da treba je samo nadaljevati. In to ne samo v ljubljanskem okraju.

V. SAMIDE

Dva obraza naše »zlate mladine«?

Dva nova slovenska filma:
»Ples v dežju« in »Nočni izlet«

V zadnjih treh tednih smo videli tri nove slovenske celovečerne igrane filme. To najbrž nekaj pomeni, ali ne. Človek bi rekel, da se razvijamo v državi z veliko in bogato filmsko proizvodnjo, v državi, ki med desetimi novimi filmov nujno dobi tudi določen odstotek dobrih filmskih del; med mnogimi plevami tudi mnogo zrnja.

Pa bi se zmotili, če bi tako rekli. Tri premiere v teh vročih junijskih dneh pomenijo zgolj to: bliža se letošnji puljski filmski festival, pa filmarji s pospešeno naglico dokončajo svoje novitete, da bi se mogli predstaviti festivalnemu občinstvu.

Torej z mnogo zrnja ne bo nič — če ne pride do kakih izjem.

Do izjem pa ni prišlo. Zrnja bo komaj za sprti, nič preveč ga ne bo. Moji prijatelj pesnik, ki bolj kot jaz pozna pisatelja Dominika Smoleta, pravi, da se Smole s človekom ne pogovarja, ampak »ga obravnava«.

Če opazite razliko med pogovarjanjem in obravnavanjem, boste laže ugotovili tudi razliko med »običajnimi« filmi in PLESOM V DEŽJU, ki je nastal po Smoletovem romanu »Črni dnevi in beli dan«.

Umetnik, ki se loti tovrstnega »obravnavanja« človeka, se kaj malo meni za »zastareli okus občinstva« in razdene svoje junake v drobne kosce, pokaže te kosce občinstvu (v povesti, pesmi, na sliki, v kamnu ali marmoru ali železu) in prepusti lastni sugestivni moči bralca (ali gledalca), njegovi sposobnosti dojemanja, da si zloži te kosce spet v celotno sliko, v celovito podobo junakov umetnine. Z večjo ali manjšo umetniško močjo umetnik sam pomaga zlagati kose v celoto, z večjo ali manjšo sugestivnostjo potegne bralca za seboj na svojo pot, da bi mu na nov način prikazal stare ali nove resnice o starih in mladih ljudeh.

**RTV
ZA KLUBE**

Televizijski program v naslednjem tednu bo potekal v znamenju proslav ob 20. obletnici revolucije. Ze v nedeljo boste na televizijskem zaslonu lahko gledali ob 20.45 poseben oddajo o proslavljanju v Titovem Užicu. Naslednjega dne, torej 3. julija, boste lahko sledili prenosu odkritja spomenika maršalu Titu v Titovem Užicu. V torek ob 11. uri, torej na sam dan borca pa boste lahko gledali televizijski prenos velikega mitinga v Titovem Užicu, kjer je letos osrednja poročila. Zvečer istega dne bo po dodatku o tej veliki proslavi. Ob 21. pa bo od tam prenos oddaje Poema o borcu. Posebni dodatek o tej proslavi boste lahko videli še v sredo zvečer po televizijskem dnevniku.

Televizijskim oddajam s te osrednje proslave se bodo v prihodnjem tednu priključile še nekatere oddaje, povečane 20. obletnici revolucije. V četrtek ob 21.30 bo RTV Ljubljana prikazala večer socialne lirike »Kri v plamenih«. V petek ob 20.30 pa bo RTV Beograd posredoval Dramski prikaz revolucionarnih pesmi, posvečen vsaj v Srbiji.

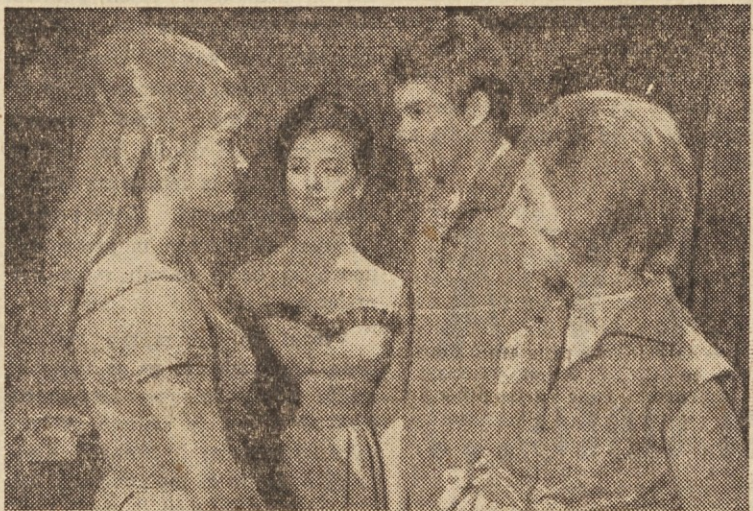
In zdaj še nekaj kulturnih oddaj. V ponedeljek ob 20.30 nam bo RTV Ljubljana posredovala televizijski prenos operne predstave »Ero z onega sveta« v izvedbi ansambla reške opere, ki bo v okviru Ljubljanskega festivala. V petek ob 21. uri pa bo RTV Beograd prenašal koncert ansambla narodnih plesov Srbije »Kolo«. To je ansambel, ki je v obdobju svoje zelo bogate aktivnosti izdelal svoj lastni plesni stil in odigral pomembno vlogo pri ohranjanju in scenskem interstiranju narodnih plesov iz vseh republik. V soboto ob 20.30 bo RTV Zagreb predvajal kratko opero Cimarosa: Kapelnik.

Tudi filmov bo nekaj ta teden: Ze v nedeljo ob 21. uri si lahko vsi tisti, ki doslej še niste videli novega slovenskega filma »Veselica« po scenariju književnika Bena Zupaniča in v režiji Jožeta Babiča, ta film ogledate. Celovečerni igrani film bo na sporedu v torek ob 22. uri. V četrtek ob 20.30 bo RTV Ljubljana predvajal dokumentarne filme za natečaj JRTV: Ivan Grohar, Človek postoj in Podobe, ki živijo. Glasbeni filmi so na sporedu v soboto ob 21. uri, ob 22.30 istega večera pa običajni serijski film.

Če je stvar na tem mestu malce preprosto povedana, to še ne pomeni, da je tudi v resnici tako preprosta. Zelo malo preprosta postane namreč takrat, kadar je umetnikova sugestivna moč prešibka ali kadar ne pozna dovolj odlik in slabosti svoje nove tehnike ali kadar ne pozna dovolj dobro ljudi, o katerih piše, ki jih umetniško upodablja, o katerih nam hoče nekaj povedati, pa sam ne ve dovolj o njih.

Mladi režiser Boštjan Hladnik, ki se je lotil filmske obdelave Smoletovega romana, je znal — in to je poglavitna odlika tega filma, brez nje bi ga morali »dikloniti, zaradi nje ga je bilo vredno posneti — »obravnavati« človeka v filmskem jeziku, se pravi, našel je ustrezen filmski izraz za zelo specifično literarno predlogo. Ob tem je pokazal, da obvlada svojo obrt do dostojnih višin, da se je zelo dobro »načelil režiranja filmov«.

Ze Smole je včasih hudo šibak v svojih »Črni dneh in belim dnev«; to Hladniku gotovo ni bilo v oporo. Se manj mu je ostalo umetniške moči, ko, nam je hotel še po

Ali so mladi ljudje v Groblerjevem filmu »Nočni izlet« res zaigrali del samega sebe, kos življenja sodobne mladine?

svoje nekaj povedati o Smoletovih junakih, zato je tudi njegov »neopresionizem« ponekod hudo jeklav. Najmanj pa je bilo potrebno, da je svoja do tod resnobna prizadevanja razvednotil z nekakšno »zakasnelo puberteto« svojih filmskih junakov (ki bi radi pokazali vse druge lastnosti svojih značajev prej kot to!!!), tembolj, ker mu to obdobje človekovega biološkega razvoja ponekod udarja tudi v režijske domisleke in včasih kar v zasnovo celih »poglavij« filma. Umetniška obdelava problemov seksusa namreč ni tako

dino— Mirko Grobler, scenarist in režiser filma NOČNI IZLET.

Grobler je svoj smoter zastavil nižje kot Hladnik: za to se mu je tudi bolj približal (ali pa ne zgolj zato?). S prav nič novatorskimi sredstvi izpovedati nekaj pesimističnih in nekaj optimističnih (po številu manj kot prvih) resnic o naši sodobni mladini, bolje, o manjšem delu naše sodobne mladine.

Tudi Grobler zelo dobro pozna svojo obrt. Se bolj kot to mu šteje v dobro, da se ne izogiba aktualnih, čeprav bolečih snovi, da jih — na-

preprosta reč, kot bi kdo sodil po PLESU V DEŽJU.

Ne bomo se trudili, da bi se izognili malce posplošeni oceni, kar zaupamo jo: več plev kot zrnja. Med zrnjem blešči igralca Duša Počkarjeva in Miha Baloh, ki sta vsak svojo nalogo opravila mnogo uspešneje kot Smole in Hladnik svoji.

S povsem drugega zornega kota si ogleduje našo sodobno »zlati mla-

sprotno — prav išče. Vendar se ne morem iznebiti občutka, da ga je tako iskanje aktualnosti (malokomu bi moglo »očitati«, da vztrajno išče sodobne teme) zavedlo to pot v ekstrem. Morebiti hoten ekstrem, ne vem; kljub temu nesimpatičen, ker je pač ekstrem.

NOCNI IZLET je bled tudi v tabuli, zlasti pa v karakterjih. Na primer glavni junak Marko: po zasnovi je ta lik tragičen. Brez krivde kriv ostane na koncu. Vendar njegova tragičnost ni spletena logično, ampak iz naključij. Za vse druge like filma velja ta ugotovitev še bolj kot zanj.

Dialog je v NOČNEM IZLETU precej bolj napisan kot v PLESU V DEŽJU, kjer je skrajno okoren. Vendar: kako je mogoče, da dobimo hkrati dva nova slovenska filma s popolnoma različnima konceptoma pogovornega jezika? In to: če je v PLESU dialog okorno napisan in izgovor nedosleden, je v IZLETU izgovor tolikanj približen dialektu, da zaradi pomanjkljive govorne tehnike mladih igralcev ne razumemo celih odstavkov.

Vprašanje slovenskega pogovornega jezika je v filmu še mnogo bolj aktualno in mnogo bolj boleče kot v gledališču. Kalšno anarhijo smo si pripravili na tem področju, nam zgornjo kažeta PLES V DEŽJU in NOČNI IZLET.

Pa še beseda o naši »zlati mladini«. Malce primitivno prilipljen mlekar na koncu NOČNEGA IZLETA ne more spremeniti vtisa, da film ne more poseči v žive, aktualne sodobne probleme, kadar obravnava izjemno redke izjemne pojave. Čeprav je PLES V DEŽJU po fakturi povsem drugačen, velja zanj ista ugotovitev glede problemske, vsebinske aktualnosti. Zatorej nam oba filma povesta in pokažeta tako zelo malo novega o naši sodobnosti, da je odveč iskati v njih upodobitve naše mladine v tem našem času.

MILOŠ MIKELN

Tri premiere slovenskih celovečernih igranih filmov v teh vročih junijskih dneh pomenijo zgolj to: bliža se letošnji puljski filmski festival. Ze pri popoldanski in večerni predstavi pred svečano premiero se je vsakokrat trlo zlasti miadih ljudi, ki so spraševali za »karto odveč«. Velik interes za domačo filmsko proizvodnjo pa se je žal večkrat zaključil z vzdihovanjem: Oh, ta slovenski film!

TA TEDEN SMO IZPRALI

»Sestanek s hudičem«

Celovečerni dokumentarni filmi so lahko, če so solidno izdelani in če je snov zanimiva, prav tako ali pa še večje doživetje kot umetniški. Dokaz za to so nekateri tovrstni filmi, ki smo jih tudi pri nas videli (n. pr. Svet tišine). V teh dneh pa je prišel na naša platna še en film, ki zasluži naše priznanje. To je film belgijskega raziskovalca vulkanov Harouna Tazieffa »Sestanek s hudičem«. Na svojih številnih potovanjih in raziskovanjih vulkanov po vsej zemeljski obli, od Evrope pa do Amerike in Azije je svojo maloštevilno, a pogumno ekipo opremil tudi s filmsko kamero, posnel dolge metre barvnega filma in nam predstavil živopisno sliko kraterjev, žareče lave, grozljivih vulkanskih izbruhov, neznan svet, ki ga poznamo samo po opisih in fotografijah. Iz neposredne bližine so snemalci, marsikdaj v smrtni nevarnosti, posneli veličastne prizore o neukročenih silah zemeljske notranjosti, proti katerim je človek kljub atomski znanosti, kljub polem v vesolje skorajda tako brez moči kot v daljni davnini. V vsakdanjem življenju se na ta svet komajda kdaj spomnimo in so zato ti prizori, od katerih marsikaterega človek doslej še ni videl iz take neposredne bližine, toliko bolj privlačni in poučni v svoji izvirnosti in enkratnosti. Režiserju in njegovi ekipi ob gledanju filma prav nič ne zavidamo, ko jih vidimo tik ob bruhajočem vulkanu, sredi dimnih oblakov, dušecih plinov, sredi žarečega kamenja, ki pada komaj nekaj metrov stran od njih in jim zato tudi ne moremo zameriti, da ta filmska reportaža po strokovni plati ni najbolj domiselna in popolna, ker so bile razmere, v katerih so snemali, vse prej kot ugodne za razne filmske domisleke in eksperimente. Kljub temu, pa nas film ne razočara in ga je resnično škoda zamuditi.

V. S.

»Othello«

Teško je včasih razbrati, ali je praksa naše operne hiše že nekaj let sem res posledica nepredvidenih ovir: vselej postane repertoar zanimiv šele v pomladanskih mesecih in bolj ko se bliža konec sezone, bolj se kopičijo premiere. Znano je, kako občinstvo reagira na to in škoda je res očitna vsakomur. Zakaj torej? »Beneški zamorec« (»Othello«) je druga letošnja baletna premiera, Glasba Borisa Blacherja je povprečna, zmerno moderna, toda zelo plesna in koreograf Henrik Neubauer jo je oblikoval s sodobnejšimi prijemi, kot smo jih imeli priložnost opazovati v »Bahčisarajski fontani«. Tako predstava ni dobila videza ljudske igre, temveč komorno zaokrožene in dobro premišljene (nemara bolj kot občutene) plesne rekapitulacije znane Shakespearove tragedije, ki jo je libretist zgradil iz najbolj značilnih in za razvoj zgodbe nujnih prizorov. Vsekakor napredek na našem odru in osvežitve. Potrebna in prijetna.

Dva umetnika sta pomagala »Beneškemu zamorcu« do sedanje podobe: dirigent Demetrij Zebre je vestno in muzikalno interpretiral Blacherjevo partituro ter dvignil orkester na lepo raven, scenograf Vladimir Rijavec pa je ustvaril funkcionalno dobro pretehtano, zračno in likovno čisto sceno. Zlasti to smo zadnja leta pogrešali pri baletnih premierah.

Med solisti so kreirali večje vloge Janez Mejač, Vida Volpijeva, Stefan Suhi in Marija Grudnova.

-i

ANTONIO SEGNI V GOSTEH

Beograd — Te dni se v naši državi mudi italijanski zunanji minister Antonio Segni. Gost iz Italije vrača obisk državnemu sekretarju za zunanje zadeve Koči Popoviću. Ob tej priložnosti sta imela zunanja ministra razgovore, ki bodo koristili obema deželama.

Antonio Segni je bil rojen v Cassari 1891. leta. V tem mestu je tudi končal pravne študije, in sicer 1913. leta. Kasneje, čez sedem let, je postal predavatelj

na katedri za državno pravo na univerzi v Peruggii, kjer je ostal do leta 1925. Potem je pet let predaval na univerzi v Cagliariju in dve leti v Pavii. Od leta 1935 do 1955 je bil na čelu katedre za trgovsko pravo na univerzi v Cassari, kjer je bil tudi rektor od 1946. do 1951. leta. Januarja

1954 ga je pravna fakulteta v Rimu povabila, da je prevzel katedro državnega prava, leta 1957 pa je bil imenovan za doktorja h. c. na univerzi v Piacenzi.

Napisal je številne publikacije s področja državnega in trgovskega prava. Je tudi direktor revije »Sassarske studie«.

Antonio Segni je član Italijanske ljudske stranke. Le-ta ga je 1924. leta izvolila za kandidata v poslanskem domu za pokrajino Cassari. Pod fašističnim režimom se je umaknil iz političnega življenja. Bil je med organizatorji Demokrišćanske stranke 1942. leta. Avgusta 1943 je bil na čelu stranke na Sardiniji. Izvolili so ga za poslanca v ustavodajno skupščino 1946. leta.

Prvikrat je Antonio Segni postal član vlade 1944. leta, ko so ga imenovali za državnega podsekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo. Na tem položaju je ostal vse do julija 1946, ko so ga imenovali za ministra za kmetijstvo in gozdarstvo. V tem ministristvu je ostal do julija 1951. Z njegovim imenom sta povezana agrarna reforma in zakon o kolonizaciji. Minister Segni je tudi odobril zakon za kmetstvo in zakon o pospešitvi bonifikacije leta 1947. Od januarja 1950 do julija 1951 je bil na čelu visokega komisariata za prehrano, potem pa je bil v praposodnem ministristvu. Bil je tudi predsednik italijanskega komiteja FAO.

Od 1951 do januarja 1954 je bil minister za šolstvo. Od 6. julija 1955 do 18. maja 1957 je bil predsednik vlade. Od julija 1958 do januarja 1959 je bil podpredsednik vlade v kabinetu Fanfanija. Po Fanfanijevi vladi je formiral svojo drugo vlado, ki je bila v postoj do 14. februarja 1960. V Tambronijevi vladi je bil minister za zunanje zadeve in na tem položaju je še zdaj, v Fanfanijevi vladi.

Francoski orožniki so ustavili francoske kmete, ki so se namenili v okrajno središče

Državljeni druge vrste

Rahlo vznemirljivo vzdušje je zdaj po francoskih vaseh. Francoski kmetje v svojih zahtevah niso bili še nikdar tako dobro organizirani kot so. Vse se je odvijalo po vnaprej določenem planu. Navsezgodaj so iz vasi in osamljenih kmetij zabrnili traktorji in postopoma zatrpali vse ceste, ki vodijo v okrajno mesto. V veliki večini primerov je bila prav hiša okrajnega načelnika cilj demonstracije kmečkenga nezadovoljstva, ki ga je izzval padec cen nekaterih pridelkov in prepričanje, da je kmetijstvo »ubožen sorodnik«, ki potrpi, ne da bi pri tem povzdignil glas.

Prve manifestacije tega nezadovoljstva, za katere je vlada upala, da so lokalnega in prehodnega značaja, so se jele širiti in so zajemale vedno nove in nove francoske pokrajine. Položaj se je zresnil. Od relativno mirnih demonstracij, ki so se končavale z izročanjem peticij, ščititi.

Ta »mali upor« francoskih kmetov je pravzaprav resen politični fenomen, kajti gre za tiste nekatere elemente, na katerih sloni režim Pete republike, elemente, ki so do nedavnega imeli polno zaupanje predsednika de Gaulle, kar je bilo najbolj očitno iz rezultatov januarkega referenduma. Zdaj prav ti elementi na odločen in pravzaprav uporniški način kažejo svoje prepričanje.

Vzroki so pravzaprav različni. Cena krompirja, ki ga je trgovska mreža odkupovala po šest starih frankov za kg, je samega pridelovalca veljal vsaj 20 frankov. Cene breskev, ki jih ni moč odkupiti niti po smešno nizki ceni 40 starih frankov za kg, le-te, zahvaljujoč različnim posrednikom, veljajo potrošnika 250 frankov za kg. Kar se je zgodilo s krompirjem in breskvami, to se bo zgodilo jutri lahko s sladkorno peso, vinom ali kakšnim drugim pridelkom. Pravzaprav gre za vso kmetijsko politiko francoske vlade, ki je pri kmetih ustva-

Casandrov komentar

Znani komentator londonskega »Daily Mirrora« Casandra je pred kratkim objavil pismo nekoga Nemca, ki zavrača, da je nemško ljudstvo karkoli vedelo o usodi Židov med drugo svetovno vojno. Casandra piše: »Na mojo trditev, da ne verjamem, da Nemci ne bi vedeli o hudodelstvih proti milijonom ljudi in s tem ohranili čast in slavo tretjega rajha, sem prejel tole pismo:

»Vaša izjava, da je nemško ljudstvo vedelo, daj se godi Židi, ni točna. Bil sem prostovoljec v SS četah od 1942—1944. V teh letih nisem slišal niti ene besede o ubijanju Židov. Nasprotno, vsi smo mislili, da se borimo za pravične in humane cilje.»

»Tega ne bom komentiral, ker je to storil že sam prostovoljec, je Casandra zaključil komentar.

rila prepričanje, da so »državljeni druge vrste«.

V vsakem primeru so ti »mali upor« francoskih kmetov postavili pred vlado resen problem. Problem trga je v resnici problem št. 1 francoskega gospodarstva. Nikdar po vojni še ni bilo toliko izobilja in še nikoli ni bila dezorientiranost francoskih kmetov tako velika. Kriza je vsekakor resna. Ze leta 1959 je potrošila francoska vlada 59 milijard starih frankov, da bi ohranila cene kmetijskih pridelkov. Letos bo morala dati po Debrejevih besedah od 170 do 200 milijard frankov. Ta pomoč bo prihodnje leto vsekakor še večja. Vse to pa ni radikalna rešitev problema, temveč trenutno in delno »gašenje požara« najbolj negativnih ekonomskih in političnih posledic.

Rešitev leži predvsem v razširitvi notranjega trga, v razširitvi kupne moči širokih potrošniških slojev mestnega prebivalstva in v povečanju uvrstitvi kmetijskih viškov na nivojih trgih. Medtem pa odpor delodajalcev, da bi kakorkoli povečali plače, preprečuje razširitev notranjega trga, željo po povečanju plašmaja francoskih kmetijskih viškov na trgu »male Evrope« pa zavira odpor članov skupnega evropskega tržišča.

Skratka, resni položaj francoskega gospodarstva tiči v družbeni in ekonomski organizaciji Francije. Zategadelj »okrogla miza francoskega gospodarstva«, ki bo menda zasedala te dni, lahko samo olajša položaj, ne more pa ga rešiti.

Igra slepe miši

Britanska vlada na vsak način poskuša najti razpoko v zakonskih predpisih, da bi omogočila prehod zahodnonemških čet v Veliko Britanijo. Macmillan vsekakor hoče preprečiti »nerodni nespornost« z nekaterimi poslanci v lastni stranki v zvezi s prihodom nemških tankovskih enot na manevre v Južni Wales, ki naj bi bili jeseni. Vlada hoče mimo zakona, po katerem »noben tuji princ, škof ali tuja država ne smejo porušiti britansko neodvisnost, kajti to je strogo prepovedano«. Vse pa kaže, da bodo nemški tanki kljub temu zaropotali v Veliki Britaniji, kajti zakonske predpise so uspešno izigrali že takrat, ko je šlo za to, ali prikorakajo na britanska tla ameriški vojaki ali ne.

Tudi na dopustu mislite...

Zahodnonemška revija »Spiegel« piše, da je v Badenu katoliška cerkev razdelila del turiste letak, ki nosi naslov: »Kadar gre za boga, ni letnega oddiha.« Hkrati letak opozarja turiste, da ne pozabijo tudi tedaj, kadar so na letnem oddihu, svete službe božje.

Izraz »Svinja« izgovarjajte s spoštovanjem

Angleški minister za kmetijstvo Heet je v nekem svojem govoru poudaril važnost svinjereje v Angliji:

»Vedno bolj smo prepričani, da moramo izraz »svinja« izgovarjati z večjim spoštovanjem.«

Rokada pri šestdesetih letih

V bonnskem Bundestagu obravnavajo osnutek novega zakona o zakonski zvezi. Hamburški časopis »Die Welt« piše, da je neki poslanec vladne Demokrišćanske stranke rekel v diskusiji:

»Preprečiti hočemo, da bi kdo svojo 60-letno ženo zamenjal z dvema tridesetletnima ženskama.«

Položaj v Turčiji

U S T A V A je najprivlačnejša za tiste...

Ze 13 mesecev govorijo v Turčiji o novih volitvah. Ko je maja lani oficirski komite z generalom Gurselom prevzel oblast, so predvidevali, da bodo volitve jeseni. Sedanji zapleteni položaj v Turčiji pa kaže, da tudi 13 mesecev ni bilo dovolj, da bi razvozlati vsa vprašanja in pripravili ugoden položaj za volitve.

Razvoj dogodkov v tem času in nekateri nesporazumi v komiteju Narodne enotnosti, o katerih je bila javnost zelo skopo obveščena, daje v določenem smislu pojasnilo zdajšnjega položaja. General Gursel, predsednik komiteja in šef države, je lani novembra izključil iz komiteja 14 članov, med katerimi je bil tudi podpredsednik Turkeš. Do-

godki na začetku tega meseca pa kažejo, da energični ukrepi in tervencije niso rešili še vseh ostalih vprašanj v komiteju. Zato ni slučaj, pravijo, da ta nasprotja prihajajo na dan prav pred volitvami. Začasne odredbe nove ustave turške republike, za katero so razpisali referendum 9. julija, določajo, da se s tem dnem konča legalna oblast komiteja Narodne enotnosti. To pomeni, da bodo sedanjo vojaško oblast izročili civilni, to je: političnim strankam, ki bodo bile boje na volitvah. Nekateri pravijo, da precej članov komiteja ni za to, da bi oblast prešla na civile. Tudi vrhovi turške armade ne želijo tega, zato je moral s položaja poveljnik letalskih sil Tansel. Vse kaže, da bo-

do še nekatere spremembe v vladi, med katerimi predvidevajo najprej »odstop« ministra za narodno obrambo Alanhuša.

Ce bo nova turška ustava izglasovana na referendumu, to pa se obeta, potem bi težnja, da ostane oblast v rokah vojaških oseb, postala protiustavna, kajti nova ustava za le-to predvideva najtežje kazni. Značilno je, da so politične stranke enodušno za novo ustavo. Za stranke je ustava najprivlačnejša zaradi določitve, da oblast pripada njim, to je tistim, ki bodo zmagali na teh volitvah. In kaj bo, ko bodo politične stranke prišle na oblast? Ugotovitve kažejo, da bo Turčija tedaj v položaju, v kakršnem še ni bila.

Interkontinentalna vojaška sila

V Miamiu na Floridi vežbajo na vojaških poligonih skupine

mednarodnih vojakov. Cilj: čim večja sposobnost komandosov za akcije na Kubi.

Skupino vodi neki Jerry Patrick, »dvometraš s skrbno skrbljeno brado«. Skupina je konglomerat; sestavljajo jo puščolovci iz obeh Amerik in Evrope. Njen uradni naslov je »interkontinentalna vojaška sila — Interpen«.

Kakor piše »Miami Herald«, skupina vežba brez orožja. Glavna vaja pa sestoji v transportiranju komandosov s čolni iz kraja v kraj.

Jerry Patrick ki se maksimalno trudi, da bi bil podoben Errolu Flynnu, je izjavil novinarjem, da so njegovi ljudje oblečeni v stare uniforme ameriških mornarjev in da nosijo padalske čevlje, ki so jih kupili iz viškov ameriške armade.

Patrick je izjavil, da se skupina sama finansira, »Miami Herald« pa trdi, da jo pravzaprav vodi in finančno podpira dr. Sanchez Arango, kubanski politik v pregnanstvu.

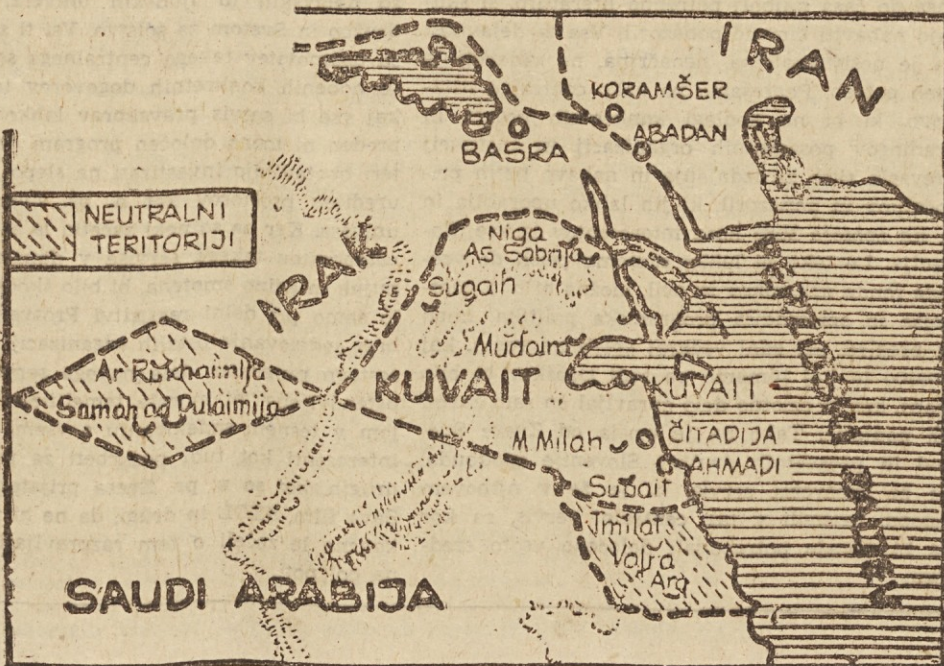
Angleške ladje dvignile sidra

Majhen po številu prebivalcev in površini je bivši angleški protektorat Kuvait, brž ko je razglasil neodvisnost, že v središču pozornosti številnih vlad in svetovne javnosti. Ministrstvo za zunanje zadeve Iraka je izročilo vsem diplomatskim predstavništvom v Bagdadu deklaracijo, v kateri razčlenjujejo zgodovinska dejstva in poudarjajo, da je Kuvait del Iraka.

Kuvaitška vlada je energično reagirala in razglasila stanje pripravljenosti ter razporedila svoje čete vzdolž meje proti Iraku. Kuvaitška vlada je v nekem sporočilu poudarila, da je Kuvait neodvisna arabska država, katere suverenost so priznali tudi že v tujini. Izjava iraškega premiera Kasema, čes da je Kuvait del Iraka, je izzvala presenečenje v ostalih arabskih državah. Agencije poročajo, da se v teh deželah bojijo, ker lahko zaradi tega nastopijo precejšnje komplikacije. Posamezne arabske dežele, kot n. pr., Saudska Arabija in Jordan, so že izrazile podporo Kuvaitu.

Reakcije je bilo opaziti tudi po drugih deželah. Predstavnik ameriškega State Departmenta je izjavil, da ZDA priznavajo Kuvait za suvereno državo in da so proti stališču Iraka.

Poročajo, da so angleške ladje v Perzijskem zalivu razglasile stanje pripravljenosti in se bližajo obalom.

RAČUNI RREZ
KRČMARJA

V razmeroma širokem registru celjskih športnih organizacij sta nogometni in atletski klub na najboljšem. Prvi je imel do zdaj največ denarja, ker je v odbor pritegnil ugledne direktorje iz uglednih (in petičnih) tovarni ali pa jih vsaj pridobil za podpirne člane. Atletski klub pa ima na svojem seznamu članstva vse celjske učitelje in profesorje telovadbe, ki pridno skrbijo za dober nastoj.

Kar se denarja tiče, bo nogometašem zdaj malo odloženalo, ker se bodo vsa sredstva, namenjena za telesno vzgojo in šport, stekala v poseben občinski sklad, ki ga bo delil občinski svet za telesno vzgojo, atletski klub pa bo ubiral po starem, ker ima v učiteljskih telovadbe resimo najboljše pomočnike. Ni kaj reči zoper njihovo zvestobo!

Pred dnevi, ko je plavalni klub Neptun priredil tekmovanje za učence celjskih osemletk, so najbrž zaradi zvestobe do atletskega kluba prepustili organizacijo tekmovanja šolskim upravljavcem. Ti so se trudili, kolikor so pač mogli in znali, vendar se levji delež padel na same šolarje. Vrli fantje so se kar dobro znašli. V treh solah so zbrali najboljše plavalce in jih prijavili za tekmovanje.

Na tihem pa so neptunovci in tekmovalci le upali, da bodo učitelji telovadbe prišli vsaj na tekmovanje in jim pomagali ugotovljati tekmovne rezultate. Delali pa so račune brez krčmarja. Dva sta sicer prišla pogledat, ali je kaj gledalcev, toda še preden se je prvenstvo začelo, sta zavila na atletske stadione. Šolarji so sami stopali čase svojih tekmujočih tovarišev na devetih progah...

Zmagovalci, šolarji iz II. osemletke, so med gledalci zaman iskali svojega učitelja telovadbe, da bi mu pokazali priborjeni pokal. Njihove mlade glave niso dojele, zakaj se športni učitelji vedejo čisto drugače, kadar gre za atletske tekmovanje. Takrat baje groze z ukori in neupravičenimi urami, da ne bi prijavljenci izostali, do plavalca so pa tako brezbržni, kakor da se jih ne tiče, čeprav sodi med uspešne oblike telesne vzgoje.

Vodstvo Neptuna meni, da ima favoriziranje atletike globlje vzroke, ki nimajo nič skupnega s telesnovzgojno pedagogiko, pač pa s honorarji, ki jih učitelji dobivajo v atletske klub za treniranje nadobudnega naraščanja.

PREVEČ VODE IN
PREMALO

Ena izmed najbolj priljubljenih športnih panog — rokomet — si v Sloveniji že leta in leta zaman utira pot v zvezno ligo. Na nedavnih izločilnih tekmah sta propadla Odred pri moških v Banja Luki, pri ženskah pa Drava, kot domačin v Ptuj.

Škoda. Drava je bila na robu uspeha. Pred odločilno zmago pa so odšle domače igralke na kopanje, prišle na tekmo utrujene od neznosne sončne pripeke in — podlegle slabšim nasprotnicam. Enoletni trud se je zaradi nepremišljenosti igralke in brezbržnosti njihovega trenerja potopil v valovih Drave.

Sportnikom škoduje preveč vode, včasih pa jim povzroča veliko skrbi tudi pomanjkanje vode.

V Ljubljani, kjer mladina že dve leti uporablja udobna igrišča v tivolskem športnem parku, se prepoteni in od igre umazani mladi športniki nikakor ne morejo umiti po igri, razen v umazani vodi potoka, ki sicer sodi menda v okvir parka.

Potem ko so te dni zaprli še edine umivalne naprave, čakajo športniki v poletni pripeki boljše dni, da bo park dokončno urejen.

Vprašanje graditeljem parka: Ali pridejo pri tovrstnih napravah sanitarije vedno na zadnje mesto, ali pa jih je moč sploh izpustiti?

SILO

NAČRTNO V
REKREACIJO

Dve zanimivi srečanja v Trbovljah ● V velikem rudarskem središču bodo začeli uvajati množično rekreacijo povsem drugače kot doslej

»Kje bo zdaj tovariš Pungartnik?«, je ponovil moje vprašanje znanec. »Hm, prav gotovo sta samo dve možnosti: ali bo doma ali pa na stadionu »Rudarja«. Bila bi še tretja možnost — industrijsko vajenska šola — toda zdaj so že počitnice.«

In slednjič sta tu še odlična dogoprogasja Karel Brvar ter Sulo Sahatlić. Brvar je doma iz Izlake, Sahatlić pa iz Zagorja. Toda razdalja ju ne zadržuje, da ne bi redno prihajala na trening v Trbovlje. Vsak dan prihajajo navdušeni mladi šport-

TRBOVLJE SO ŽE OD NEKDAJ ZNANO ŠPORTNO SREDIŠČE. NOGOMET IMA TU LEPE TRADICIJE, KI SEGAJO DALEČ V ČASE PRED DRUGO SVETOVNO VOJNO. TU SO DOMA TUDI NASI ODLIČNI ROKOMETASI, KI BODO JESENI NASTOPALI V DELJENI ZVEZNI LIGI. PRED LETI SO SE V TRBOVLJAH SUNKOVITO POVZPELI »RUDARJEVI« PLAVALCI. POTEM NE SMEMO POZABITI SE SOLIDNIH KOŠARKARJEV, KEGLJACEV, BOKSARJEV, KOLESARJEV IN DRUGIH ŠPORTNIKOV. IN SLEDNJIČ JE TU SE »KRALJICA ŠPORTOV« — ATLETIKA. TUDI TA LEPA ŠPORTNA ZVRST JE V NEKAJ ZADNJIH LETIH DOBILA V TEM RUDARSKEM SREDIŠČU CVRSTE TEMELJE.

In res sem neumornega atletskega trenerja dobil v domu »Rudarja«. Pravkar se je posvečal administraciji, ki jo vodi s prav takšno vestnostjo kot svoje trenersko-pedagoško delo na stadionu.

Pred štirimi leti v Trbovljah še ni bilo organiziranih atletov. Danes jih ima Rado Pungartnik vpisanih v svojih kartotekah okrog 85. In če prištevamo še precej marljivih pionirjev in pionirk, ki redno obiskujejo treninge, ima trboveljski »Rudar« že lepo četico 120 atletov in atletinj.

In največji uspehi trboveljskih atletov? Mar ni že ogromen uspeh v tem, da je klub v dobrih treh letih zbral približno 120 mladih, nadarjenih fantov in deklet? Mar ni ogromen uspeh to, da niti eden izmed Pungartnikovih fantov ne kadi in pije? Ali pa to, da je v Trbovljah 22 atletske šolnikov in na tekmah včasih blizu 2000 gledalcev? Seveda, so pa tudi uspehi, ki jih izkazuje tekmovna bilanca: lani so mladinci v Sloveniji zasedli tretje mesto, v zveznem merilu pa so bili med 24 ekipami deveti. Vsekaror lep uspeh. V zveznem merilu so bile lani članice med 23 ekipami desete, člani pa celo med 32 ekipami (!) — deveti!

»Slišal sem, da imate v Trbovljah celo kandidate za evropski šampionat«, me je zanimalo. »Drži. To sta Lojze Vajdič v metu kopja ter Nevenka Guzejeva v metu na 800 m«, je odvrnil tovariš Pungartnik.

Odlični mladi kopjaš Vajdič, ki meče kopje nad 60 m, ter 15-letna Guzejeva seveda nista edini svetli točki »Rudarja«. V klubu imajo še vrsto mladih in nadarjenih atletov ter atletinj, ki jih je tovariš Pungartnik odkril večji del na raznih množičnih šolskih tekmovanjih. Tu je še vrsta tekmovalcev in tekmovalk, kot so Milan Lavrič (kladivo nad 47 m), sprinter Franc Deželak (100 m 11,2), skakalec Lojze Deželak (višina 170 cm), Šoba Albert (1500 m 4:08,0), Polde Kosaber, Oto Brvar, Nada Florjanc, Lojzka Prijatelj, Marija Sotenšek in še mnogi drugi. Večji del je to sama mladina.

niki iz Zagorja kar na kolesih trenirajo v Trbovlje, Sahatlić pa jo — kot pravi maratonec — mahne kar peš. In potem, ko opravi na stadionu izdaten zalogaj treninga, jo spet v teku ubere domov v Zagorje. Seveda rezultati pri tej marljivosti niso izostali: lani je »Rudarjeva« ekipa na partizanskem maršu v Kumrovcu zasedla 2. mesto, takoj za subotiskim Spartakom in celo pred slavnim moštvom beograjskega Partizana!

Ura je kazala pol treh. Sonce je neusmiljeno žgalo. Trboveljske ulice so bile skoraj prazne. Le tu in tam je kdo hitel domov ali po opravkih.

»Fantek, kje stanuje tovariš Sotlar?«

Bosopeti fante je za hip dvignil pogled in mi z roko pokazal hišo ob cesti.

Tudi tovariš Drago Sotlar je telesnovzgojni delavec na šoli. Medtem ko se je tovariš Pungartnik posvetil atletiki v »Rudarju«, se tovariš Sotlar ukvarja z množično športno aktivnostjo v podjetjih. Bolje rečeno — se je začel ukvarjati, ker so ga šele spomlad izbrali za predsednika posebne komisije pri Občinskem sindikalnem svetu, ki bo skrbela za razmah športa v delovnih kolektivih.

»Morda vam je znano,« je začel pripovedovati tovariš Sotlar, »da smo imeli pred leti v Trbovljah zelo razvito športno življenje v sindikatih. Imeli smo pravi ligaški sistem v več panogah. Predlani in lani pa je to življenje močno zamrlo. Zdad smo sklenili te stvari oživiti. Predvsem pa bomo k stvari pristopili nekoliko drugače.«

»Kako mislite — drugače?«

»Tako, bolj načrtno, vse bolj sistematično. Saj smo sicer tudi doslej vsa leta prirejali v podjetjih razna masovna tekmovanja — zlasti ob 1. maju, dnevu mladosti in rudarskem prazniku. Vendar pa so bila to več ali manj le kampanjska prizadevanja. Zdad pa hočemo rekreacijo voditi načrtno.«

»Ste že kaj ukrenili?«

»Seveda. V vsa podjetja smo poslali številne anketne liste. Ta anketa, ki jo bomo začeli v kratkem proučevati, naj nam poka-

SPORTNI PARK »RUDARJA« V TRBOVLJAH

NAŠ NASVET: V SONČENJU ZMERNOST, V PLAVANJU MARLJIVOST

PLAVANJE
najljubši šport dopustnikov

Te dni se pripravljajo ljudje na letne dopuste. Preživeli jih bodo prijetno in koristno — ali pa tudi ne. Tisti, ki imajo v programu le hladno sentico in malo več pijače za dobro voljo, so iz leta v leto redkejši. To je bil stil praznovanja stare generacije. Dopust pa ni praznovanje, temveč pametno naložen čas. Namen je dosežen, če se vrne mo z lepimi spomini, vsestransko zdravi in z novim veseljem do dela.

Na morju sem srečal prijazno tovarišico, ki se ji je poznalo, da se je malo preveč sončila. Ponudila mi je malico kakor za kosce, kaj kmalu pa me je skoraj zaskrbljeno vprašala: »Ti, kaj misliš, se takole na dopustu kaj šušlja?« Kaj lahko sem jo prepričal, da se leže na soncu ne šušlja. Tudi sva se strinjala, da je takle dopust — čež dan sončenje, zvečer pa malo plesa, če te ne boli glava, slab dopust.

Smisel dopusta ni v brezdelju. Dejansko si tega nikdo zares ne želi, temveč spremembe. Spremembe okolja in dejavnosti. En dan brezdelja zadostuje, potem je treba začeti s športnim programom, z zabavnim programom, z izleti in podobnim. Čim več je v počitniškem programu take dejavnosti, ki je namenjena utrjevanju zdravja in dobri volji, tem bolje.

Na prvem mestu moramo omeniti kopanje in plavanje. Če smo se odločili za dopust v vročih poletnih mesecih, pride prvenstveno v poštev tisti kraj, kjer je možnost kopanja. To je tem bolj pomembno, če smo z otroki. V sončenju zmernost, v plavanju marljivost, to bi bil naš prvi nasvet. Saj dejansko ni niti tako lepo, če je človek pretirano ogan od sonca. Ni prijetno, če je najprej vse rdečast, če na večer kar žari, čež noč ne more spati, nato pa je v mehurčkih in se koža lupi. Zaradi tega zmernost v sončenju: Kdor ni posebno utrujen, se bo v času od 11. do 15. ure, ko je najbolj vroče, umaknil v senco ali med zelenje.

Plavanje samo pa je nadvse zdrav in koristen šport. Ni tako važno, če plavate prsno, hrbtno, metuljčka ali crawl, pomembna pa je, da se igrate z določenim smotrom: da bi plaval bolj z lahkoto, pravilneje, lepše, dlje, hitreje. Nič ne de, če ste že v letih, v plavanju se da še vedno napredovati. Gre tudi brez učitelja. Opazovati je treba urne plavalce in jih posnemati. Vsakdo ima občutek zadovoljstva, če ugotovi, da plava letos laže kakor lani, da lepše leži na vodi in dije zdrži.

I. P.

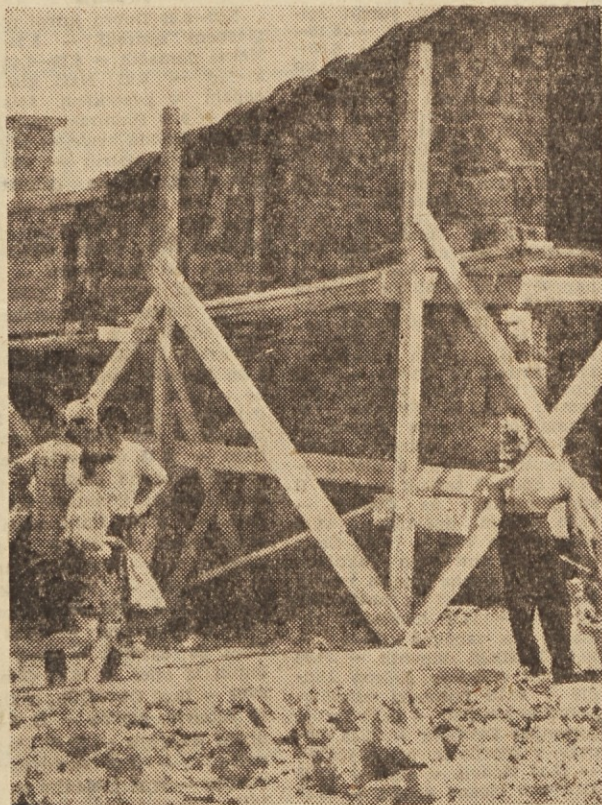
So pa še druge male športne naloge, s katerimi si krajšamo čas na kopanju. Zakaj se ne bi učili startnega skoka s pol metra visoke skale, zakaj se ne bi urili v plavanju pod vodo, zakaj si ne bi natakili maske na obraz in se malo razgledovali po »svetu tišine«? Izgovor, da je vse to le za mladino, ne drži. Če imate odprte oči, boste opazili na kopališču tudi zares starega človeka, ki vam plava in skače kot mladenič. Takega si morate vzeti za zgled.

V počitniškem domu ali koloniji so dobrodošli tudi organizirane akcije. Če gre za skupni otrok, ki še ne znajo plavati, si oskrbino človeka, ki je veš v ravnanju z otroki, in mu zaupajmo hvaležno nalogo, da jih bo naučil prsnega plavanja. Dejansko je to prva telesnovzgojna dolžnost staršev, kajti naše šole se ne morejo organizirati plavalnih tečajev.

Plavanje pomeni osvežitev telesa, pomeni harmonično krepitev mišic, izdatno dihalno vajo in splošno utrjevanje. Zato smo mu odmerili v programu dopustnikov prvo mesto. Razumljivo pa je, da ljudje ne morejo biti ves dan pri vodi. Zato bomo organizirali še druge oblike športne rekreacije: balinanje, kegljanje, izlete v naravo, ples in podobno. Včasih bo prišla pobuda od uprave počitniškega doma, včasih pa tudi od dopustnikov samih. Seveda se bodo povsod našli tudi taki, ki so zadržani in malce nespretni. Taki si ne bodo upali med izkušene balinarje in kegljace. Vendar jih ne bomo pustili v nemaru, za njih bomo organizirali začetniške skupine, da se bodo med seboj bolje počutili.

Nasi ljudje imajo posebno radi izlete. Seveda je treba preudariti, kam bodo šli, kaj jih zanima, kako so opremljeni in koliko lahko zapravijo. Na vse to je treba misliti. Ljudje si radi ogledajo kulturne spomenike in znamenite kraje iz narodnoosvobodilne borbe. Seveda pa je potrebno, da imajo kakega vodika, ki jim bo povedal to, kar jih zanima in kar naj bi zvedeli. Priljubljeni so izleti na kak vrh z razgledno točko, izleti s piknikom v naravi in kajpada tudi taki, kjer se družična ustavi v dobri gostini, kjer postreže s kraljevnimi specialitetami. Zastraun alkoholičnih pijav na tale nasvet: Kdor le more, naj si teši čez dan žejno s čajem, mineralno vodo, sadjem in podobnim — in če je navajen na alkoholno pijačo, naj si jo privoščijo šele zvečer. Športna rekreacija, ki jo vse bolj zagovarjamo, in alkohol ne gresta dobro skupaj. Kdor čez dan pije žganje, pivo ali vino, si želi sence in sedenje, ne pa plavanja, balinanja, kegljanja in izletov, kar naj bi bilo sestavni del modernega dopustniškega programa našega človeka.

D. U.

NIC NOVEGA: NAJLEPŠA SEZONA ZA KOPANJE, V KOPALIŠČU KOLEZIJA PA SE DELAJO ZIDARJI, NA SREČO TO NE OVIRA KOPALCEV V BAZENU (FOTO: MILAN SPAROVEC)

osmi dan tedna

PREVEDEL UROŠ KRAIGHER

Pomenljivo jo je pogledal.

— Zamudila si, sestra — je dejal. Potrepljal jo je po licu. — Ravno včeraj so mi vzeli legitimacijo. — Nasmešnil se je. — Nesrečni narod. Nesrečni ljudje. Tako radi bi kaj storili, pa je žal vse že bilo. K mojemu sekretarju greš v najboljšem primeru lahko v posteljo. Med dvema sestankoma. Imaš še kakšno sporočilo zame?

Agnjčka je molčala. Gledala je šipo, ki jo je umival dež. Druge strani ceste sploh ni bilo videti.

— Gregor — je rekla čez hip — do kolikšne mere je človek lahko svinja?

— To tudi mene zanima — je odgovoril. — Ves, kar me je, sem se posvetil temu. Kadar se dokopljem do dokončnih ugotovitev, ti sporočim.

— Ona ve to?

— Kdo — ona?

— Tvoja žena.

— Kolikor mi je znano, nimam nobene ženske.

— Saj čakaš nanjo.

— Tudi na druge reči sem čakal. Pa ni bilo nič. — Nenadoma se je vzdignil. — Kaj pa hočeš ti od mene? Če hočeš odgovorov na aktualna vprašanja, si oglej »Prapor mladosti«. Tam so nekoč objavljali diskusije o tem, kakšna naj bo ljubezen zempjejeva. Zelo poučna zadevščina. Tam so imeli smrkavci povedati o ženski več kot Balzac. Zdaj pa me pusti spati.

Prisel je oče.

— Mama se strašansko zanič počuti — je povedal. — Toži, da jo boli srce. Sploh ne vem več, kaj naj storim.

— Najbolje, da nič — je rekel Gregor. — Bo vsaj ostala čista vest, da ni človek pri ničemer sodeloval. Zdaj pa: ali bi lahko vidva s svojimi velepomembnimi stvarmi iz življenja palčkov stopila v predsobo?

Agnjčka je izpila čaj in odšla dol. Pri hišnih vratih jo je čakal Pjotr.

— Pojdiva na kavo — je rekla. Potegnila si je kapuco na glavo. — Najbolje bo, da danes sploh ne govoriva o tistih stvareh.

Prilimal je.

V kavarni je bila gneča. Mize nista dobila. Sedla sta na tramvaj; hotela sta priti do centra. Na srednji ploščadi je bilo nekaj glasnih norčavih pijancev; morali so piti šele od jutra, ker so bili vsi nedeljsko oblečeni.

— Veš kaj? — je rekel Pjotr. — Si kdaj pomislila o podobni Poljske?

— Kaj se to pravi?

— No, podobna Francije je Marijana — je dejal Pjotr. — Amerikanci bi radi, da bi bil kip svobode simbol njihove demokracije. Rusijo so si nekoč predstavljali kot medveda. In Poljska?

— Ne vem.

— Dostikrat premišlujem o tem — je rekel. — Veš kaj? — Z roko je pokazal na pijance. — Prav tako tip, vidiš, v obleki za tenis, ki velja šest sto zlotov. Rahlo pijan. In v nekakšni ogromni čakalnici. Brez vzroga reda. Da bi bila silka popolna, bi moral v levi roki držati »Kralja Duha«. V desni pa steklenico, pač zaradi ravnotežja. Zelo neumno?

— Ne vem. Mogoče neumno, mogoče pametno. Dež pada, to je važno.

Tudi v središču mesta so bile kavarne polne. Hodila sta od ena do druge, premočena in prezeblja. Poskusila sta iti v kino, a se kljub dežju ljudje že stali v dolgih vrstah. Nad glavami so si držali časnike in

* ZMP — Zveza poljske mladine.

* »Kralj Duh« je domovinska pesnitev J. Slowackega.

aktovke. Pri gledališki blagajni sta prebrala obvestilo, da so vstopnice razprodane.

— Lahko bi šla na kosilo — je dejala Agnjčka.

— Žal mi je, ampak nimam denarja. Ti?

— Tudi nimam. Vso štipendijo sem porabila za iskanje Gregorja.

— Se v cerkev lahko greva — je rekel Pjotr.

— Nič ne stane in niti ni posebne gneče. Ljudje še vedno navdušeno molijo. Mislim, da je med temi stvarmi nekakšna zveza. Močnejša, kot bi si gospod bog želel.

— Kam naj greva, Pjotrek? — je topo vprašala.

— Ne vem. Ni prostora na zemlji za zaljubljenca.

Stala sta si nasproti na neki točki sredi mokrega mesta. Teklo je od njiju. Veter je prinašal nove valove dežja. Po njiju so brizgali avtomobili, ki so vozili mimo, peši so se zadevali obnju. Iz velikih zvočnikov se je drl ženski glas.

— Ne govori tako — je rekla z obupanim glasom.

— Nekje sem bral, da je največja, podzavestna želja človeka, da bi zgubil prostost — je rekel Pjotr. — Začenjam verovati v to. Kar zalotim sam sebe pri tem, da bi se rad vrnil tja. Nobenih misli, nobenih skrbi. Saj ni vredno živeti, če pred vsakim prostorom na zemlji visi tablica »Prepovedano«. Edino, česar bi si želel, je sodba. Po katerem paragrafu in na koliko let — mi je vseeno.

Zgrabil jo je za roke.

— Vrnili se bom tja, slišiš? Kaj takšnega bom storil, da me bodo vtaknili tja za leta. Vrnili sem bom tja in to bo konec. Nič več se ne bova motovila, nihče več naju ne bo od nikoder pregnal...

— Pojdi sem — je rekla.

Prijela ga je za roko in ga skoraj s silo vlekla za sabo. Znašla sta se med nekakšnimi razvalinami; začela je teči, ne da bi izpustila njegovo roko; spotikala sta se ob opeke in kotanje, vstajala in tekla dalje. Končno je padla na tla sredi konservnih škatel, razbitih steklenic in razmečkane ilovice. Potegnila ga je za sabo, da je padel nanjo. Z vso močjo je zgrabila njegovo glavo za lase in si jo pritisnila na prsi. Z desnico mu je začela slačiti hlače.

— Naj bo že konec vsega tega, slišiš? — mu je kričala na uho. — Prosim te, samo ne premisli se. Vseeno je, ti povem. Ljudje niso boljši od živali. Ni treba misliti, da bi bilo to lahko tudi drugače. Nič ne more biti. Mogoče je samo eno: končati to muko. Ne misli, kaj bo potem. Pridi že, prosim te! Pridi, ne beži!

— Izgini — je kričnil. — Pojdi, da te ne ubijem!

— Ubij me — je rekla. — Ubij, ampak šele potem. Saj po tem, kar se bo zgodilo, tako ne bova mogla gledati drug drugemu v oči. Zato pa bo mir. Nazadnje enkrat mir. Brez hrepenenja. Brez ljubezni. Brez nedeje. Brez tvojega govorjenja o zaporu. Pijvala bova drug na drugega. In je vse to sploh važno? Ne izmikaj se, ne izpuštam te. Pridi. Potem bova pozabila drug drugega. Ničesar več ne bo. Zdaj pa pridi že enkrat.

Iztrgal se ji je in skočil nazaj. Pod njim so se sprožile opeke in so s trusščino padale nekam dol. Trenutek je stal nad njo z mračnim obrazom in z dvignjeno roko, da bi udaril.

— Agnjčka — je izjeljal hripavo. — Agnjčka...

Potem je stekel dol; za sabo je rušil opeko in grušč. Ležala je brez giba, voda ji je tekla po laseh, po obrazu in po razgaljenih

nih udih. Ko je trenutek pozneje pogledala po ulici, Pjotra ni bilo več. Med hišnimi vrati je vedrila skupina ljudi; vsak hip je kdo pomolil glavo ven in gledal v svinčeno nebo. Neki deček je venomer ponavljal: »Preklete, preklete...« To je vse zaradi tistih bomb — je rekel nekdo. — Vse zaradi bomb. Če ne bi bilo eksplozij, bi bilo vreme drugačno... Ves svet je bil poln vode; človek je dobil vtis, kot da se bo vse razmečalo.

Doma je oče stal pri oknu kakor zmečkan. Gregor je v kuhinji spal. Agnjčka je slekla plašč in sedla na kavč. Mati je ležala s priprtimi očmi.

— Z mojim ribolovom ni nič — je dejal oče. — Kam bi v takem dežju? Moj bog...

Petdeset zlotov sem si izposodil od Lipinskega za vrstico in vse za nič...

Miha Maleš: Ilustracija

Nenadoma je zagledala tik pred seboj njegov obraz, ves skremžen od besnosti. Sunkoma se je umaknila, ker je napravil kretanje, kakor da jo hoče zagrabiti za grlo.

— Ko bi ne bilo tebe — se mu je lomil glas — ko bi ne bilo tega pljanca tam v kuhinji, bi lahko živel kot človek. Lahko bi danes, v nedeljo, šel h kakšnim kurbicam ali pa pit in bi se ga napil. Tako pa vsak dež lahko človeku prekriža življenje. Doma moram sedeti in varovati mamo. Rib lovit nisem šel in jutri se bom spet prerival v tramvaju...

Naglo je skočil h kavču, kjer je ležala mati.

— Vstani, ti mrha! — je zavpil s piskajočim glasom. — Vstani, pogini, naredi kar hočeš, samo naj se že enkrat kaj spremeni, naj bo že enkrat kaj drugače...

Agnjčka je bila spet na ulici. Nekakšen pobek jo je vprašal: »Gospodična, smem postreči za dežnikom?« Nizko so viseli temni oblaki: tik nad strehami.

X

— Od kod poznate Elizabeto? — je vprašal mož.

— Studiral sva skupaj — je povedala Agnjčka. — Celu maturirali sva skupaj. Studije pa je po drugem letniku pustila. Od takrat je nisem videla.

— In sta se šele danes srečali? — je vprašal. Ponudil ji je dozo s cigaretami. Bila je že malce okajena in ni mogla odlučiti ci-

garate izmed drugih. Moški se je nasmešnil. Vzel je cigareto in ji jo sam vtaknil v usta. Imel je močne, zagorele roke, v pregibih temno porasle.

— Danes — je rekla Agnjčka. — Stala sem v veži in čakala, da mine naliv. Pa je tudi njo zaneslo prav tja. Ganljivo, ne? Ne, ko je bila takšna popevka »V nalivu«. Se spominjate?

Nagnil je glavo. Imel je temne lase, kratko prstrižene, brez leska. Nekaj las mu je padalo na čelo.

— Ne — je rekel čez hip. — Zapojte prosim, Mogoče se bom spomnil.

— Tu, v tej beznici?

Premaknil se je bliže k njej. Na vratu je začutila njegov duh, vroč, nasičen z nikotinom in alkoholom.

— Saj lahko premenjava lokal — je rekel.

— Se pravi: iz beznice v drugo beznico.

— Tega nisem rekel.

— Škoda. Sicer je pa dež.

— Bova poskusila začarati nebo.

— Škoda, da vas nisem spoznala prej.

— Zakaj?

— Prosila bi vas bila za to danes zjutraj.

— Pa zdaj?

— Zdaj? Zdaj je vseeno.

— Kakor komu.

— Se vam ne zdi tale najin pogovor vprašanje bedast?

Na široko se je zasmejal, a njegove oči so ohranile isti izraz. Miren in hladni; Agnjčka je s težavo vzdržala njegov pogled.

— Nič si ne storite iz tega, gospodična — je dejal. — Večina ljudi se tako pogovarja.

— Pa drugi?

— Ne vem. Verjetno še bolj neumno.

— Da — je rekla Agnjčka. — Škoda, da nisem prej prišla do tega. S kom pleše Elizabeto?

— Z nekakšnim zelencem.

— Pa to je menda vaš znanec, ne?

— In še prav bližnji. Rodni brat.

Pomignil je barmanu. Ta je prišel kot začaran. Agnjčka je gledala v šilci, ki sta se polnili s temno tekočino. Malo se je nagnila in je videla v njih iznakaženo podobo svojega obraza. Vrgla je glavo nazaj.

— Izpljva — je rekel mož.

Prijela je kozareček. Bil je zelo mrzel, ves zarosen.

— Na čigavo zdravje?

— Na zdravje dežja — je dejal mož.

Ce ne bi bilo dežja, bi se ne bili srečali z Elizabeto. Če bi ne bilo dežja, vas Elizabeto ne bi bila pripeljala semkaj. Končno, če bi ne bilo dežja, bi vas jaz ne spoznal. Zakaj nočete piti?

— Saj že pijem — je rekla. Vzdignila je šilce više. — Na zdravje dežja.

Izpila sta. Spet je barman blisnil s steklenico. Čedalje več ljudi se je gnetlo okoli njiju.

— Kam potujete poleti? — je vprašal.

— Ne vem, če bom sploh mogla kam. Napisati moram diplomsko nalogo. Letos končujem studij.

— Profesor?

— Filozofije. Poklic, ki temelji na brezhibnem pojasnjevanju življenjskih pojavov. Komično, kaj? In kaj ste vi?

— Novinar. Poklic, ki temelji na pisanju popolne in čiste resnice. Komično, kaj? Od nas treh je, kolikor vem, najbolje zastavila Elizabeto. Preprosto: vlačuga. Poklic brez tužev in brez utvar.

— To ni poklic — je rekla Agnjčka. Nasmešnila se je. — To je morala. Nezakamufilirana vlačuga je najvišja morala, kakršno more danes doseči ženska.

Pogledal jo je od strani.

— To je sveže, kar govorite — je dejal. — Na splošno se sliši drugače. »Ko sem bila mlada, sem srečala človeka, ki sem ga vzljubila in ki...« In tako naprej.

— Ba — je naredila Agnjčka. — Saj se lahko reče, a čemu? Ideal je življenje brez utvar, brez mitov.

— Si ne želite utvar?

— Ne.

— Torej.

— Pozabite — je dejala. — Bog, ko bi se dalo pozabiti. Na očeta, na te beznice, na to naše predmestje...

Položil ji je roko na ramo in jo potegnil k sebi. Zaprla je oči in se temu predala.

— Pozabi — je tiho rekel. — Pozabi... na en dan.

Spored RTV Ljubljana za teden od 3. do 9. julija 1961

PONEDELJEK

3. julija

5.00-7.47 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.10-5.30 Nekaj domačih — 6.30-6.40 Reklame — 7.47 Reči mak in Mala črnogorska suita — 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani — 8.45 Slovenske pesmi poje Komorni zbor RTV Ljubljana — 9.00 Odlomki iz opere Istarska svatba Antonia Smareglie — 9.40 Sever-Diesek: Med Savco in Dravco — 10.15 Godala v ritmu — 10.40 Aleksander Obradović: Simfonični epitaž po pesmi Kadinjaca Slavka Vukosavljevića — 11.00 Prenos svečanosti ob odkritju spomenika — 12.00 Partizanski motivi v narodni pesmi — 12.15 Melodije za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Nastopajo naši virtuozi — 14.15 Hollywoodski simfonični orkester p. v. Carmina Dragona — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Zavrtimo naš glasbeni globus — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Iz filmov in glasbenih revij — 16.00 Poljski marš (repertoar) — 16.20 Novi posnetki godbe JLA — 16.50 M. Stahuljak: Radnik — 17.00 Poročila s proslavo — 17.15 Trio Rudija Bardorferja z novimi skladbami — 17.30 Orkestralni koncert — 18.30 Revolucionizacija v pesmi najmlajših — 19.00 Obvestila — 19.05 Prvo dejanje opere Gorski vijenec Nikola Herzigonje — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pesmi gneva in upora — 20.30 Veš poet svoj dolg? — 21.10 Z okrajne revije zabavnih ansamblov zveze Svoboda in prosvetnih društev ljubljanskega okraja — 22.15 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

TOREK

4. julija

6.00-7.00 Naprej v borbo, za pravdo in svobodo... (Partizanske pesmi in korajničnice) — 6.05-6.10 Poročila, vremenska napoved in dnevni koledar — 7.00 Napoved časa, poročila, pregled tiska, vremenska napoved — 7.15 Marko Tajčević-Bogo Leskovic: Sedem balkanskih plesov — 7.30 Radijski koledar in prireditve dneva — 7.35 Zbori in samospeli in narodnoosvobodilnega boja — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.47 Mladinski pevski zbor RTV Ljubljana poje partizanske pesmi — 9.00 Poročila — 9.05 Partizanske in delovne brigade nam pojo — 9.40 Simfonični koncert — 10.40 Prenos velikega mitinga iz Titovega Užica — 12.45 Poje Invalidski pevski zbor — 13.00 Napoved časa, poročila — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za odhiti in razvedrilo — 14.15 L. M. Škerjanc: Pet pesmi iz osvobodilnega boja — 14.30 Od Triglava do Ohrida — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.15 Zabavni orkester RTV Beograd — 15.30 Iz turnirista partizanskih skladateljev — 16.00 Repertoar iz Crnomlja — 16.20 Zabavne skladbe Bojana Adamića — 16.30 Barve in zvoki moje domovine — 17.00 Lepe melodije — 17.30 Repertoar s Poljan — 17.50 Natko Devčić: Pesem z groba — 18.00 Odlomki iz štirih jugoslovanskih oper — 19.00 Obvestila — 19.05 Kaj so nam novega pripravili naši narodni zabavni ansambli — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Josip Slavenski: Tretji godalni kvartet — 20.25 Radijska igra — 21.10 Karol Pahor: Scherzo pastoral — 21.15 Zabavni zvoki iz studiov RTV Beograda, za-

SREDA

5. julija

5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.10-5.30 Nekaj domačih — 6.30-6.40 Reklame — 8.05 Postarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani — 8.45 Klavir minut iz naše beležnice — 9.40 Slavni skladatelji pri klavirju — 10.15 Zabavni potpuri — 11.30 Deset minut iz naše beležnice — 11.40 Mihovil Logar: Concertino sinfonično za klarinet in orkester — 12.00 Pesmi iz Polinezije — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pihalni orkester — 13.55 Glasbeni desert — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Glasbena medigra — 14.40 Slovenske narodne — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Aram Hačaturjan: Maskerada, suita — 16.00 Radijska univerza — 16.15 Koncert po željah poslušalcev — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 Radij jih poslušate — 18.00 Melodije iz tujih krajev — 18.30 Nastopajo Logarski fantje — 18.45 Sport in športniki — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Majhna prodajalna plošč s popevkami in zabavnimi zvoki — 21.00 Giacomo Puccini: Gianni Schicchi — 22.15 Zaplešite z nami! — 23.05 Nočni koncert — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

ČETRTEK

6. julija

5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.10-5.30 Nekaj domačih — 6.30-6.40 Reklame — 8.05 »Dobro jutro« in še nekaj drugih skladb — 8.30 Oddaja za cici-bane — 9.00 Naš zvočni magazin — 10.15 Ljubljanski operni solisti — 11.00 Zbor Slovenske filharmonije — 11.15 Branje za vroče dni — 11.35 Sovjetska in poljska zabavna glasba — 12.00 Bosenske narodne pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Skladbe o mestih in deželah — 14.00 Vedri napravi za zabavnimi ansambli — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Kmetijski nasveti — 15.45 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 16.00 Sportni tednik — 16.20 S sprejemnikom na dopust — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 Koncert za vas — 18.00 Četrte ure s pevcem Vice Vukovom — 18.15 Ljudska glasba raznih narodov — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 20.45 Glasbena medigra — 20.50 Literarni večer — 21.30 Vilko Ukmar: Simfonični poem — 22.15 Nočni akordi — 22.48 Rudolf Matz: Dekliške pesmi — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETER

7. julija

5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.10-5.30 Nekaj domačih — 6.30-6.40 Reklame — 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani — 8.45 Boris Papandopulo: Concertino za trobento in godalni orkester — 9.00 Med arjami in dueti — 10.15 Z melodijami ob obalah južnih morij — 11.00 Sestank instrumentov — 11.40 Otroci pozdravljajo — 12.00 Trio Avgusta Stanka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Orgle in orglice — 12.40 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Slovenske narodne in domače melodije — 13.55 Revija slavnih tenorjev — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Godala in vokalni zabavni ansambli — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Pesmi in priredbe Rada Simonitija: Pesmi o morju — 16.00 Sportni tednik — 16.20 S sprejemnikom na dopust — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 Koncert za vas — 18.00 Četrte ure s pevcem Vice Vukovom — 18.15 Ljudska glasba raznih narodov — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Zabavni orkester Nelson Ridie — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Iz del Antonina Dvořaka — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 22.15 Godala v noči — 22.35 Moderna plesna glasba — 22.50 Literarni nočturno — 23.05 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SOBOTA

8. julija

5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.25-5.45 Nekaj domačih — 6.30-6.40 Reklame — 8.05 Naši glasbeni uspehi v preteklem šolskem letu — 8.30 Pionirski tednik — 8.50 Hammond orgle — 9.00 Pri klasičnih mojstrih — 10.15 S sprejemnikom na dopust — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Pevke se vrstijo — 12.00 Kvintet Niko Stritof poje slovenske narodne pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Narodni motivi iz Hrvatske — 12.45 Pozdrav z gora — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Nekaj razpoložljive glasbe — 14.00 Vedri zvoki — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Dane Škeri: Serepada za godala — 16.00 Humoreska — 16.20 Godala in tipke — 16.40 Mešani zbor France Prešeren iz Kranja — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 Plesni orkester Max Greger — 17.30 Po kinu se dobimo — 18.00 Odlomki iz opere — 18.45 Okno v svet — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Po domače... — 20.20 Radijska komedija — 21.25 Melodije za prijeten konec ted

Svet višje šole za socialne delavce v Ljubljani razpisuje na podlagi zakona o Višji šoli za socialne delavce (Ur. list LRS, št. 34-60), zakona o visokem šolstvu v LR Sloveniji (Ur. list LRS, št. 33-60) in odloka o načinu izvedbe razpisa in o pogojih razpisa za vpis v višje strokovne šole (Ur. list LRS, št. 13-60)

n a t e č a j

za sprejem rednih in izrednih študentov v I. letnik 1961/62 v oddelku za socialne delavce v javnih službah in v oddelku za socialne delavce v gospodarskih organizacijah.

I. V šolo se lahko vpišejo:

- tisti, ki so končali ustrezno šolo druge stopnje, ki je trajala najmanj tri leta in je zahtevala za sprejem končano osnovno šolo;
- tisti, ki so končali šolo za odrasle, ki daje enako izobrazbo kot šola, navedena pod točko a);
- tisti, ki niso končali šol, navedenih pod točko a) in b), če so bili vsaj štiri leta na uspešnem praktičnem delu v socialnih službah in če opravijo sprejemni izpit;
- tisti, ki so končali drugo, najmanj štiriletno šolo druge stopnje.

Pod prakso je razumeti:

- Delo na področju družbenih služb v okviru ljudskih odborov in samoupravnih zavodov (področje socialnega varstva, zdravstva, prosvete, notranjih zadev itd.).
- Delo v gospodarskih organizacijah, njihovih samoupravnih organih in njihovih družbenih organizacijah.
- Delo v družbenih in političnih organizacijah, ki so ga opravljali posamezniki kot osnovni poklic.

Sprejemni izpit:

Kandidati pod a) in b) morajo opraviti v septembru 1961 sprejemni izpit iz materinega jezika in iz osnov družbene in politične ureditve FLRJ.

Za kandidate pod c) obsega sprejemni izpit pismeno nalogo, ki naj pokaže kandidatovo splošno razgledanost in sposobnost izražanja v materinem jeziku, in ustni del izpita, ki naj pokaže temeljna znanja iz materinega jezika, matematike, zgodovine naših narodov in iz osnov družbene in politične ureditve FLRJ.

Sprejemni izpit opravljajo kandidati pred komisijo.

Za šolo druge stopnje pod a), b), d), ki ustreza za vpis v Višjo šolo za socialne delavce, je svet višje šole za socialne delavce določil naslednje šole: gimnazijo, učiteljske, srednje vzgojiteljske šole, srednje zdravstvene šole, srednje ekonomsko šole, tehnične srednje šole, politično šolo s stopnjo srednje šole, vajenske šole in šole s praktičnim poukom.

Za izredne študente veljajo za vpis enaki pogoji kot za redne. Za izrednega študenta se lahko vpiše, kdor je v stalnem delovnem razmerju ali iz drugih upravičenih objektivnih vzrokov ne more obiskovati pouka kot redni študent.

Kandidati za izredni študij morajo imeti od državnega organa, gospodarske organizacije, družbene organizacije ali zavoda, kjer so zaposleni, pismeno dovoljenje za izredni študij in zagotovilo za enomesečni plačani študijski dopust letno, ki jim bo omogočil udeležbo na seminarjih in opravljanje izpitov.

II. Prijava za vpis rednih in izrednih študentov je treba vložiti najkasneje do 15. avgusta 1961 na upravo Višje šole za socialne delavce v Ljubljani, Šaranovičeva ul. 5, kolkovano z državnim kolkom za 30 din.

III. Prijava priložite naslednje listine:

- Rojstni list,
- Lastnoročno napisan življenjepis,
- Zadnje šolsko spričevalo,
- Zdravniško spričevalo,
- Tisti, ki so v delovnem razmerju, morajo predložiti še izjavo starešine organa, zavoda ali organizacije, kjer so zaposleni, o trajanju in vrsti službe na posameznem delovnem mestu in mnenje starešine o kandidatovih sposobnostih za poklic socialnega delavca. Priloge morajo biti kolkovane po 30 din.

IV. O sprejemu bo odločala komisija sveta šole, ki bo kandidata pismeno obvestila o sprejemu v šolo.

V. Podrobne informacije prejmejo interesi na Višji šoli za socialne delavce, kjer lahko dobe tudi načrt šole in program predmetov za sprejemni izpit proti plačilu 100 din. (Tel. št. 33-250.)

SVET
VIŠJE ŠOLE ZA SOCIALNE
DELAVCE

OB RUDARSKEM PRAZNIKU
POZDRAV VSEM DELOVNIM
LJUDEM JUGOSLAVIJE

Rudnik rjavega premoga Kočevje

ZA PLAŽO
ZA ODMOR

VIDA

ILANIKA • KRANJ

RUDARSKI POZDRAV
OB NAŠEM PRAZNIKU
VSEMU
DELOVNEMU LJUDSTVU

Rudnik živega srebra Idrija

ZA VELIKE ZMAGE
V SOCIALISTIČNI
GRADITVI
ČESTITA
ZA DAN RUDARJEV

Rudnik Sečovelje

ZA RUDARSKI PRAZNIK ČESTITA

Rudnik Zabukovica

NIKO TOVARNA KOVINSKIH IN
ELEKTROMEHANSKIH IZDELKOV
ŽELEZNIKI-SLOVENIJA

IZDELUJE: mikserje — gospodinjske mešalce, sesalce za prah, loščilce za parket, namizne ventilatorje, električne kavne mlinčke itd.

SERVISI: »NIKO« Železniki, Ljubljana, Elektromehanski servis, Rimska 11, Maribor, Vetrinjska 11.

ŽELEZARNA RAVNE

TOVARNA
PLEMENITIH JEKEL

proizvaja

brzorezno orodje

- rezkarji iz kvalitete »ELOMAX«
- strgarski noži
- spiralni svedri
- krožne žage in segmenti za hladno rezanje kovin

Velika vzdržljivost in nizke cene!

OBVESTILO o kolektivnem dopustu

Obveščamo cenjena podjetja, ustanove, kolektive in ostale poslovne prijatelje, da tovarna ISKRA v Kranju zaradi kolektivnega dopusta od 15. julija do 1. avgusta 1961 ne bo poslovala.

Naprošamo vse poslovne prijatelje, da vzamejo to obvestilo na znanje in prilagodijo tudi svoje poslovanje z našim obratom tako, da ne bi prišlo do zastojev v mednarodnih obveznostih.

»ISKRA«

tovarna elektrotehniških
in finomehaničnih izdelkov
KRANJ

HUMORESKA

To leto je bilo v aprilu zelo toplo in nekega dne v začetku meseca je bila množica, ki se je dopoldne pomikala po Krakovskem predmestju in Alejah, priča nenavadnemu prizoru. Nad strehami je v navadnem sivem pomladanskem plašču, z aktovko pod roko, v klobuku in brez kakršnih koli naprav, samo nalahno migajoč z rameni, kakor ptič frčal neki možki. Zaokrožil je nad Klubom mednarodnega tiska in knjige in se nenadoma celo spustil, kot bi na pločniku nekaj zagledal, tako da so ljudje, presenečeni meščani glavnega mesta, sfrčali s pločnikov kakor kokoši pred kraguljem — zdaj so lahko že čisto jasno videli prstan na njegovi roki in kakšne podplate ima na čevljih —, toda mož je znova švignil kvišku, pri tem ostro in pretresljivo zavpil, se dvignil na prejšnjo višino in ko je še enkrat veličastno zaokrožil nad mestnim središčem, odletel proti jugu.

Razume se, da je ta dogodek povzročil številne komentarje. Čeprav so novice časopisi premočali — nihče ni namreč vedel, po kakšni liniji je ta mož letel —, je vendar že čez kratek čas vsa dežela vedela vse. Vsekakor bi ta dogodek še dolgo ostal ljudem v spominu, če ga ne bi zasenčil naslednji, ki se je pripetil nekaj dni pozneje. Prav na tem kraju sta se namreč v zraku spet pojavila dva možka z aktovkami, kakor blisk presekala oblake in odletela proti jugu.

Pomladni dnevi so tekli dalje in postajali zmeraj toplejši. A nad Varšavo in potem še nad vojvodskimi in celo nad okrajnimi mesti so se vse pogostejše prikazovale na nebu postavice v plaščih in z aktovkami, po dve ali tri, a še najpogostejše posamič; nekaj časa so v cikcaku krožile po zraku in končno izginile proti jugu.

Ljudje so zahtevali, da se jim pove resnica; konec koncev bi bilo nesmiselno, če bi jo še naprej skrivali. Izdano je bilo sporočilo, v katerem je stalo, da je zaradi povišanja temperature, pomladne odjuge in odpiranja oken veliko, veliko državnih uradnikov v raznih uradih in ustanovah podleglo svoji orlovski naravi, da zapuščajo delovna mesta in izletavajo skozi okna. Sporočilo se je končalo s pozivom na vse uradnike in funkcionarje, naj imajo pred očmi ključne naloge petletnega plana, naj premagajo v sebi klic krvi in ostanejo na svojih mestih. V naslednjih dneh so bili množični sestanki, na katerih so uslužbenci sprejemali obveze, da se bodo borili s seboj in ne leteli skozi okna. In tu se je začel tragični konflikt. Čeprav so imeli najboljše voljo, da ne zapustijo

svojega dela, se nad glavnimi in drugimi mesti število letelih uradnikov ni zmanjšalo. Plesali so po zraku, prevračali kozolce v sončni sinjini, se ob sončnem zahodu šli ringaraja in se, pijani od svojega veličastnega pol leta, kosali s pomladnimi vetrovi. Spuščali so se čisto nizko, pa spet odfrčali tako visoko, da jih človeško oko ni več doseglo.

SLAVOMIR MROZEK:

Pomlad na Poljskem

Tu pa tam so ljudem, ki so hodili po cestah, padle izpod neba na glavo gamaše ali očala, izgubljena v divjem letenju. Delo v opustošenih uradih je zastalo.

Iz Tater so prišle alarmantne vesti. Postaje gorske službe so sporočale, da so se začeli na sedlih in grebenih množično pojavljati uradniki, ki letijo s hriba na hrib in delajo škodo med živalstvom. Takšnih tožb je bilo vse več. V novotrškem okraju je samo v enem tednu brez sledu izginilo osemindvajset jag-njet, v Muszynu pa je neki orel, v katerem so prepoznali pomočnika direktorja departementa v enem od ministrstev, nenavadno drzno napadel neko prase in ga odnesel. Pojavljali so se kakor strele z jasnega.

Medtem se je bližal maj in v uradih so povsod odpirali okna. Resnost položaja je še povečalo dejstvo, da so največ primerov poorlenja zabeležili v najvišjih uradih. Čim višja je bila ustanova, tem večji je bil odstotek teh kraljevskih ptičev. Trpel je prestiž, kajti od časa do časa so državljanji zagledali kako visoko osebnost, ki so jo doslej poznali samo s tribune ali s fotografije, kako maha z nogami in se kakor balonček vali po zraku.

Izdan je bil torej ukaz, da je treba v pisarnah okna zapirati, ne glede na to, ali je vroče ali ne. Odslej so okna res zapirali, toda to ni dosti pomagalo, kajti resnični orel lahko odleti tudi skozi okence za zračenje.

Poskusili so vse, kar se je dalo. Nekaterim uradnikom so privezali na čevlje svinčec; zaman — odleteli so v nogavicah. Tiste, ki so jih imeli na sumu, so z vrvmi privezali k mizi, toda oni so vrvi preključali. Kar naprej se je dogajalo, da je kak uradnik vzdihnil, se še malo obotavljal, kajti v njem se je čut dolžnosti boril z glasom narave, in že je stal na oknu, iz nerodnosti malo pokakšljal in izletel ven; pogosto je še med letom pospravljaj zadnje zaloga je malice in pil zadnje požirke čaja.

V takšnih pogojih je bilo zelo težko urediti kako uradno stvar. Uradnik, ki se je pripravljaj, da odleti, je v glavnem odnesel s sabo v aktovki vse akte, ki bi jih moral rešiti. Sam sem uredil neko stvar pri referentu G. samo zato, ker sem imel znanec med logarji, ki so mi izdali, da so videli referenta G. v bližini Morskega Oka, kako se je boril z neko kozico. Prosilci so organizirali cele ekspedicije v kraje, kjer so pričakovali, da bodo našli gnezda ali

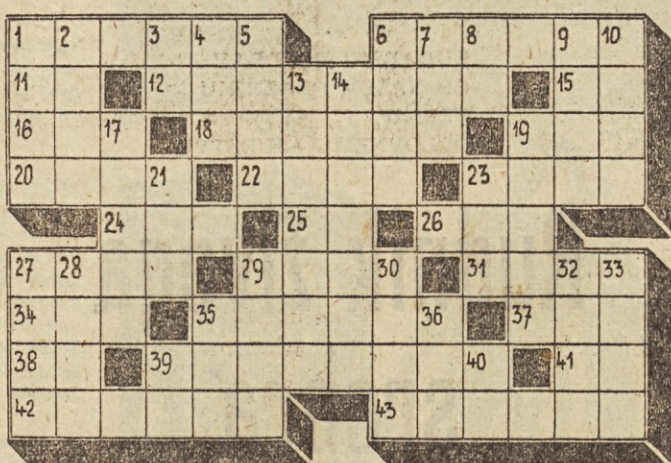
frjotali okoli finančnih oddelkov, krožili in spuščali pretresljive, pohotne krike, pijani od instinkta, ki je bil močnejši od njih. Toda takoj po prvem so spet izginili, a tisti, katere so ljudje ujeli, so ali izhrali ali znova pobegnili.

Tako je minila pomlad in prišlo je poletje, vroče, polno prostosti in novih poletov. In nenadoma se je kakor bolezen pojavila jesen in vzela soncu njegovo moč. V gorah je bilo za hrano zmeraj teže. Zadnji šolski izlet na Swinico je našel neke med skalami nekega referenta, pretega, ki ni ob srečanju z ljudmi pri pričel pobegniti, ampak jih je gledal kakor sova. Brado je skril v zavihani ovrtnik tenkega, preperelega plašča, v katerem je očitno odfrčal spomladi. Sele ko so se mu ljudje približali na nekaj korakov, je začel racati nazaj, hripavo zavreščal, se dvignil in težko odletel proti Peterim jezom. Pogoltnila ga je megla.

Danes pada prvi sneg. Mokre snežinke se tiho spuščajo na škodlaste podhalske strehe, in mazurske hiše. Pod strehami pa se poraja narodna pesem, polna občudovanja — pesem o raznih uradnikih, teh naših voditeljih — pesem o resničnih orlih.

lovska področja uradnikov, ki so jih iskali. Tako se je zelo razvila alpinistika, zato pa se je zamotalo državno administrativno življenje.

Gozdna služba je dobila nalogo, naj lovi ubežnike. Toda kdo bi jih ujel — urne, spretno, gibčne in hrabre! Nepričakovano lepe uspehe so dosegli samo s tem, da so pred vsakim prvim nastavlili okoli blagajn mreže. Uradniki so tedaj v celih jatah

Križanka št. 24

Vodoravno: 1. kit samorog, 6. staroegipčanska kamnita podoba leva s človeško glavo, 11. pluje, 12. pisec odrskih del, 15. znamka italijanskih tovarnjakov, 16. nikalni prišlov, 18. nekdanji kozarški vojaški poveljnik, 19. grška črka, 20. anglosaška ploskovna mera, 22. grški bog ljubezni, 23. zagozda, 24. moški glas, 25. indijski denar, 26. števnik, 27. vrsta žita, 29. eden naših čutov, 31. vrsta vulkanskega otoka, 34. poslanec, glasnik, 35. del atomskega jedra, 37. najvišje karte, 38. veznik, 39. vadim, vežbam, 41. kazalni zaimek, 42. zoološki naziv za plazilca, 43. redko tkano blago.

Navpično: 1. deveta stopnja v glasbi, 2. rižev žganje, 3. kratice za »vršilec dolžnosti«, 4. naplačilo, 5. drogovci v kozolcu, 6. postava, 7. droben, 8. samoglasnik in soglasnik, 9. starogermansko plemo, 10. pokrajina v Indokini, 13. najbolj naporna disciplina pri teku, 14. izumrla glavonožci, ki so živeli v triasu, juri in kredu, 17. škač, 19. izbrana družba, 21. etiopski plemenski poglavar, 23. vranji glas, 27. osje gnezdo, 28. žile dovodnice, 29. velika ptica ujeta, 30. luknjice v koži, 32. ribiška priprava, 33. mesto v Franciji, 35. predlog, 36. perje pri repi ali korenju, 39. enaka soglasnika, 40. kemični simbol za redko prvino mazurji.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. projekt; 7. traktor; 13. rele; 14. Loire; 16. pare; 17. Adiza; 19. rtina; 21. nak, g; 22. hirati; 24. efekti, s; 27. cena; 28. otep, i; 29. Morana; 31. osarij, k; 34. ali; 35. Atena; 37. atarka; 39. soba; 41. otoki; 43. atol; 44. natema; 45. alifati.

OBVESTILA BRALCEM

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE

Sestavek tovariša Romana Albrehta o delitvi dohodka gospodarskih organizacij, ki smo ga objavili v »Pogovorih 61« smo vezali tudi v posebno brošuro. Brošura, ki je prišla pravkar iz knjigovodstva, obravnava najbolj aktualne probleme oblikovanja in delitve dohodka naših gospodarskih organizacij. Delo je sestavljeno na temelju predavanj tovariša Romana Albrehta v Politični šoli v Ljubljani.

Vse sindikalne organizacije, ustanove, delavske univerze in ostale interesente opozarjamo, naj čimprej pošljejo naročila za brošuro Delavske enotnosti Ljubljana, Kopitarjeva 2, kajti vse naše publikacije so doslej kaj kmalu pošle. Cena brošure je 65 din.

Pred kratkim so na Okrajnem sindikalnem svetu Novo mesto razpravljali o razširjanju sindikalnega tiska. Sklenili so, da naj bo vsak član plenuma OSS in ObSS ter člani izvršnih odborov sindikalnih podružnic naročen na Delavsko enotnost. Prav tako so sklenili, da bodo skušali pridobiti za naročnike Delavske enotnosti vse člane upravnih organov kolektivov in da bodo tudi med ostalimi člani sindikata poživili ter pospešili akcijo za pridobivanje novih naročnikov.

Sklep ni ostal samo na papirju. Prav za to število smo dobili iz dveh občinskih sindikalnih svetov več naročilnic za nove naročnike. Občinski sindikalni svet Sevnica nam je poslal naročilnice za 7 novih naročnikov, Občinski sindikalni svet Novo mesto pa nam je poslal 6 naročilnic.

Zelo nas je presenetilo pismo sindikalne podružnice podjetja Almira iz Radovljice. Pišejo nam, da prenehajo biti stalni naročniki in odpovedujejo Delavsko enotnost, ki so jo doslej dobivali 30 izvodov za kolportažo, 14 izvodov pa za stalne naročnike. Začudili smo se predvsem zaradi tega, ker odpoveduje sindikalna podružnica, ki bi morala največ prispevati za širjenje njihovega lista (tako kakor delajo druge sindikalne organizacije, o katerih govorimo tudi v naši rubriki). Prepričani smo, da bo sindikalna podružnica znala pridobiti vse bralce Delavske enotnosti za redne naročnike in da nam bo kmalu poslala njihove naslove. Zato upamo, da bomo prihodnjič lahko o sindikalni podružnici podjetja Almira napisali kaj pohvalnega.

Pisma, ki nam ga je poslala Sindikalna podružnica podjetja AVTOPREVOZ iz Postojne, pa smo bili zelo veseli. Pišejo nam, da dobivajo v njihovem podjetju vsi člani delavskega sveta in upravnega odbora ter vsi vodilni uslužbenci naš list. Skupaj prejmejo 28 izvodov. Zdaj pa so nam poslali naročilnice za še 14 novih naročnikov. Prizadevanja tega razmeroma majhnega kolektiva, v katerem je naš poverjenik tajnik sindikalne podružnice Lojze Bajc, ki mu pomaga članica mladinskega aktiva Erna Augusti, naj bo za zgled drugim kolektivom.

BORZA ZA ODDIH

V počitniškem domu ČP »Celjski tisk« na Velikem Lošnju je v juliju in avgustu na voljo še nekaj ležišč. Informacije daje uprava podjetja v Celju, Trg V. kongresa 5 in poslovalnica turistične agencije Izletnik.

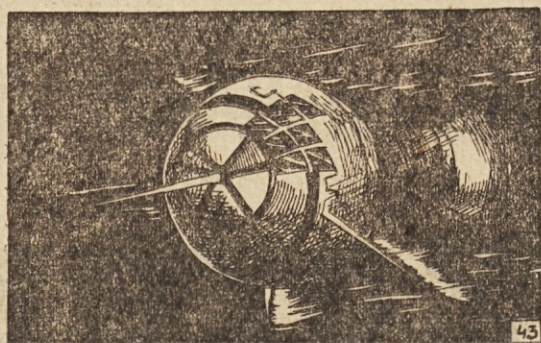
PRODAJA ZGRADB:

V NOVIH SELIH pri Kočevju je naprodaj enonadstropna hiša s kuhinjo, 8 sobami in vrtom, ki bi bila primerna za ureditev počitniškega doma. Zgradba je ob Kolpi in omogoča klimatsko zdravljenje, ribolov in lov. Cena 12.900.000 dinarjev. Informacije daje Jože Kajfež. Nova sela pri Kočevju št. 13 in Izletnik Ljubljana.

V VACAHI je naprodaj stavba, ki je bila zgrajena za počitniški dom uslužbencev PTT službe. Cena po dogovoru. Informacije daje Franc Kimovec, Vače in Izletnik Ljubljana.

46. Goobar ni čakal učinka svoje izpovedi. Obrnil se je in šel. Nekaj časa so odmevali njegovi koraki, nato je zažvižgal dvigalo. Ljudje pa so stali nepremično. Nekdo je šel z roko čez obraz, nekdo se je odkašljal, dokler se nenadoma niso vsi zdržrili in odšli s povešenimi glavami... To je bila velika in nepričakovana zmaga. Goobar je premagal našo malodušnost in strah.

43. Tudi na drugih delih ladje se je širil upor. Geina povečana hitrost je ljudem zmrznila um in jim odvzela prisebnost. Najhuje je bilo to, da nihče ni vedel, kako napraviti konec temu peku. Bili smo v polčrčaju, ko odpovedo vsi računi in predvidevanja. Začetek in konec uganke je bil skrit v ljudeh, to pot nismo mogli poklicati na pomoč stroje, paniko je lahko preprečil le človek.

47. Vseeno se življenje na ladji še dolgo ni znašlo v nekdajnem redu. Znanstveniki so preizkušali in izpopolnjevali različne naprave in izume, ki naj bi ljudem omogočili normalno življenje v novih pogojih, ko povečanje ali zmanjšanje hitrosti ne bi smelo hromiti delovanja človeškega organizma in vplivati na njegovo duševnost. Skoraj leto dni so trajali negotovi poskusi.

44. Ta človek je bil Goobar. Sredi vrveža sem zaslišal njegov glas: Vi, ki bi radi poginili, žrtvujte mi deset minut svojega življenja. Potem napravite, kar vas je volja. Nihče vas ne bo oviral. Obljubim vam. — Zgodilo se je nekaj nenavadnega. Množica se je umirila, v očeh je zasijalo upanje. Kaj bo povedal ta mirni mož, ki je zanesljivo vodil že toliko preizkusnih odprav?

48. Končno je le uspelo. Zopet smo se počutili kot doma, na Zemlji. Omogočili so nam celo takšno razkošje, kot so letni časi. V umetnih vrtovih smo lahko doživljali pomlad, poletje, jesen in zimo. Otroci, ki so bili rojeni na Gei, teh sprememb še niso poznali, a so jih doživljali s pravim veseljem. Bili so Zemljani. Pravi Zemljani, ki bodo ob vrnitvi domov že fantje in dekleta.

45. Govoril jim je o ljudeh, ki so v preteklosti živeli in umirali za ideale in za človeški napredek. O trpljenju in žrtvah, ki so padale preden je človek dozorl za komunistično družbo. Prikazal jim je odgovornost odprave, ki se je podala prostovoljno na neznan in tvegano pot zato, da bi pri- nesla Zemljanom nova odkritja in nova spoznanja, ki bi pomenila začetek nove dobe.

49. Poslej se krize v ljudeh niso več pojavljale. Minevalo so leta in bližali smo se cilju. Nekdo smo, po daljšem premoru, zopet zaslišali glas stvarilnih signalov. Zdal nas ta zvok ni več navdajal s strahom, temveč s pričakovanjem in radovednostjo. Zvočniki so nam napovedali nove dogodke: Gea je zašla v pas neznanih plinov, ki izvirajo bržčas od neznanega nebesnega telesa.